

TROBLA

GLASILO OBČINE VELIKE LAŠČE

Trobla tudi v spletni obliki:
trobla.velike-lasce.si

**PRIČETEK GRADNJE
ŠOLE NA TURJAKU**
str. 6

**PRIREDITVE OB
OBČINSKEM
PRAZNIKU**
str. 36

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV V OBČINSKO GLASILO TROBLA

Zaradi lažjega urejanja prosimo vse avtorje člankov, da pošiljajo ustrezno pripravljena besedila. Ta lahko dopolnijo tudi s fotografijami, ki so povezane z vsebino prispevka. Fotografije morajo biti primerne kakovosti: visoke ločljivosti in velikosti vsaj 1 MB. Fotografije pošljite ločeno od besedila, vsako v svoji priponki. Pri končni grafični obdelavi prispevka si uredništvo dovoljuje izbor primernih fotografij po strokovni oceni ter popravke besedila v skladu z zahtevami lektorja.

Prispevke pošljite na elektronski naslov **trobla@velike-lasce.si** do objavljenega roka za oddajo prispevkov v tekoči številki občinskega glasila.

Objavljeni članki ne izražajo uradnega stališča Občine Velike Lašče. Uredništvo si pridržuje pravico, da poslano gradivo preoblikuje v skladu s celotno podobo Troble.

Letnik 27, številka 3, 26. maj 2021.

Izhaja sedemkrat letno; gospodinjstva v občini prejmejo glasilo brezplačno.

Naklada: 1.590 izvodov.

Izdajatelj: Občina Velike Lašče.

Odgovorna urednica: Angelca Petrič.

Uredniški odbor: Dragica Heric, Jože Starič in Andrej Perhaj.

Lektoriranje: Jezični dohtarček, s. p. (razen že oblikovanih prispevkov).

Prelom: Špela Andolšek, s. p.

Foto na naslovnici: Boštjan Podlogar

Tisk: Evrografis, d. o. o.

Naslov uredništva: Trobla, Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče.

Tel.: 01 781 03 70

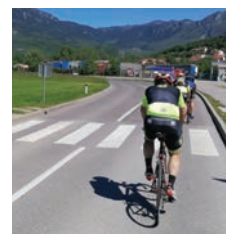
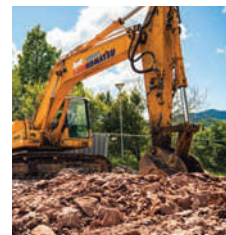
E-pošta: trobla@velike-lasce.si. Prispevke za Trobla lahko oddate tudi v nabiralnik, ki se nahaja v hodniku pritličja občinske stavbe.

Naslednja Trobla izide 30. junija 2021; prispevke je treba oddati do 16. junija 2021.

ISSN 2536-4022

KAZALO

Županova stran	3
Občinske strani	4
S sej občinskega sveta	4
Pričetek gradnje nove šole in vrtca na Turjaku	6
Preureditev kozolca na Trubarjevi domačiji v novi TIC	7
Državni prostorski načrt za obvoznico	9
Intervju: Jože Perhaj, LPS d. o. o.	24
Intervju: Olesya Rupar	28
Šola in vrtec	32
120 let šole na Turjaku	32
Adl o tem in onem	35
Prireditve ob občinskem prazniku	36
Novičke iz Glasbene šole	40
Kultura	42
Iz velikolaškega okraja – O dvorski Luciji	44
Jože Centa: Na Slivarjevi ohceti so jedli redek močnik	46
Turki v naših krajih	48
Knjižnica – Novosti na naših policah	52
Društva/Dogodki	56
Dan zemlje	56
Teh naših 70 let	60
S kolesom do Predmeje	62
Skavti zbirajo papir	64
Razno	66
Oglasi	67
Razvedrilo	71
Zahvale	71

Vznemirjenost zaradi cestne infrastrukture

Letošnja pomlad je bila nepričakovano čudna. Zima se je poslovila po običajni poti in skokoma smo se znašli v predpoletnih temperaturah. Tudi občinski režijski obrat je nič hudega sluteč ob naših občinskih cestah po doktrini odstranil rumeno rdeče količke, ki so nujno vodilo za cestne grobijane, ki pozimi hvaležno naredijo cesto prevozno tudi za tiste, ki so malo pozabili na zamenjavo zimskih pnevmatik. In vse je bilo natančno tako, da bi se ravno začelo govoriti, kako je vse skupaj posledica globalnega segrevanja, ko je nenadoma ter nepričakovano s severa vse ohladila polarna zračna gmota, ki je med drugim z aprilskim snegom pokrila velikolaško občino in njeno okolico kot v pravi zimi. Dvakrat. Aktivirati smo morali zimsko službo, ki je imela cestne grobijane že podmazane in pospravljene za naslednjo zimo. Snega je bilo toliko, da je bilo potrebno aktivirati pluženje po cestah, ki niso bile več označene z rumeno rdečimi količki. Za občino je bila to zelo tvegana akcija, kar se je kasneje, ko je sneg premagala odjuga, značilno izrazilo. Tukaj se svet konča. Na občino smo dobili kar nekaj grozeče prikupnih odzivov občanov, da se mora škoda nastala na občinskem cestnem telesu zaradi nestrokovnega pluženja nemudoma sanirati. Napovedane so bile celo tožbe najbolj prizadetih, kar je zadevo resneje zaostriilo. Strašnim poškodbam travnate bankine se ni izognila niti romantično vijugasta cesta na Podhojni Hrib, kjer imamo naš dom. Priznati moram, da so bile poškodbe res pretresljive, saj nam je plug v dolžini dobrih petdeset metrov demoliral angleško tratičo, razbohoteno na občinskem delu cestnega telesa. Zadeva še ne bi bila toliko boleča, če v tistih optimističnih spomladanskih temperaturah, ko so režijci odstranili rumeno rdeče količke, ne bi že enkrat saniral taisto

poškodovanih bankin zaradi prejšnjega pluženja, ko je bila še prava zima. Takrat sem namreč z ročnimi ročajskimi aparaturami pri delu na sanaciji bankinske škode preveč obremenil svoje županske roke in si pridelal žulje kljub uporabi zaščitnih rokavic tipa TGS-21. Nastala situacija me je postavila pred dejstvo, da sem moral postopek ročne kozmetike bankin ponoviti in da bom deležen novih žuljev. Poleg tega ni bilo smisla, da bi županu napisal ogorčeno elektronsko pismo, ki bi mu priložil še fotografije dramatičnega obcestnega razdejanja. Ker se učimo z izkušnjami konca zime ter njej pripadajočih spomladanskih aktivnosti ne bom nikoli več načrtoval na podlagi časa odstranjevanja rumeno rdečih obcestnih količkov, ki jih izvaja režijski obrat občine. Raje bom prisluhnil uradni dolgoročni vremenski napovedi agencije. Kljub dramatičnemu začetku leta vznemirjanje občanov zaradi cestne infrastrukture ne pomenja. Če to ni zaradi zimske službe, pa to počne država s študijami variant obvoznice mimo Velikih Lašč. Iz bližnje zgodovine poznana zadeva in tokrat zelo nevarno blizu uresničitve, saj evropski koronski finančni ustroj omogoča neverjetno realno možnost udejanjanja desetletnih sanj nekatereh. Skladno s formalnimi postopki umeščanja obvoznice v prostor smo imeli javno predstavitev, ki je po mojih ocenah solidno prikazala optimalne tehnične možnosti trase obvoznice, a po drugi strani vznemirila številne občane, ki bi jih nova obvoznica tako ali drugače prizadela. Od izgube kmetijskih zemljišč, kjer intenzivno raste koruza, do iztrebljenja gradbenih parcel s trajno izgubo sanj o gradnji hiše. Zopet drugim bi lahko obvoznica v idilično okolje poslala hrup pod balkone in tresljaje v spalnico. Iz vsega skupaj je nastala zelo kompleksna situacija in bo težko

prikrojiti tisto idealno traso obvoznice Velike Lašče, kjer nihče ne bi utrpel vsaj minimalne škode, če se ne bomo aktivno pogovarjali. Na moje veliko začudenje pa tisti, ki sedaj živijo neposredno ob delu Kočevke skozi Velike Lašče in vse prej naštetu dolga leta prenašajo, niso kaj dosti komentirali, tako da sploh ne vemo, kako je živeti s tresljaji in hrupom, povzročenim z vozili, kako se čutijo izpušni plini ter kakšni so jutranji občutki, ko lahko dvajset minut čakaš, da se vključiš v glavni prometni tok proti Ljubljani ali Kočevju. Morda pa se človek vseeno navadi in prilagodi in življenje potem poteka naprej brez večjega pretresa. Ne vemo, ker nihče ni izrecno povedal. Jasno pa nam mora biti, da nastajajoča obvoznica ni namenjena za nas, Laščane, temveč je namenjena hitrejšemu tranzitu, ki ga skozi Velike Lašče omejuje hitrostna omejitev in s tem pospešenemu razvoju ribniško-kočevske regije. Vprašanje je, kakšno vlogo igramo v naši občini s tem, ko se le s težko dogovarjamo o tisti idealni liniji obvoznice. Dobili smo še eno možnost, da sami s flo-mastrom na zemljevid narišemo črto, ki bo najbolj sprejemljiva za vse. Če nam uspe in nas bo država obravnavala kot enakovrednega partnerja, ni pričakovati večjih pretresov. Lahko pa se zaplete z neprijetnim razlastitvenjem vztrajnikov, kar jim bo poleg finančnih pustilo še čustvene posledice. Ob vsem namreč močno dvomim, da se bo država zaradi naše nepripravljenosti sodelovanja spustila v ekonomsko neupravičen strošek postavitve zračne obvoznice s protihrupno ograjo, ki je domišljijsko draga azijska tehnologija.

Dr. Tadej Malovrh
Vaš župan

S 7. IN 8. DOPISNE SEJE OBČINSKEGA SVETA

Nina Tekavec, občinska uprava

Občinski svet Občine Velike Lašče je imel od 8. do 11. marca 2021 7. dopisno sejo.

Dnevni red dopisne seje je bil naslednji:

- Odlok o dodeljevanju denarnih pomoči v Občini Velike Lašče

Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel Odlok o dodeljevanju denarnih pomoči v občini Velike Lašče.

Občinski svet Občine Velike Lašče je imel od 23. do 29. aprila 2021 8. dopisno sejo.

Dnevni red dopisne seje je bil naslednji:

- Mnenje občinskega sveta k javno razgrnjeni dopolnjeni študiji variant s predlogom najustreznejše variante za obvoznico Velike Lašče in dopolnjenega okoljskega poročila

Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel sklep, da se glede na predstavljena mnenja občanov na javni razpravi o dopolnjeni študiji variant s predlogom najustreznejše variante za obvoznico Velike Lašče in dopolnjenega okoljskega poročila, ki je potekala 21. aprila 2021 z začetkom ob 17. uri v športni dvorani v Velikih Laščah, sestane ožja skupina zainteresiranih občanov in pripravi usklajen predlog trase predvidene obvoznice Velike Lašče.

Ožja skupina predstavnikov krajevnih odborov Male Lašče, Retje, Velike Lašče in predstavnikov občinske uprave ter župana predstavi usklajen predlog predstavnikom DRSl. Občinski svet se bo nato na seji opredelil do tako pridobljenega usklajenega predloga krajanov in DRSl.

S 17. REDNE SEJE OBČINSKEGA SVETA

Nina Tekavec, občinska uprava

Občinski svet Občine Velike Lašče se je v četrtek 8. aprila 2021 sestal na 17. redni seji. Po ugotovitvi sklepčnosti (prisotnih je bilo 11 svetnikov) je župan predlagal v potrditev naslednji dnevni red:

1. Potrditev zapisnika 16. redne seje in 7. dopisne seje
2. Poročilo odborov
3. Sprejem Lokalnega energetskega koncepta Občine Velike Lašče
4. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o kategorizaciji občinskih cest
5. Soglasje ustanovitelja pri določanju delovne uspešnosti ravnateljice
6. Sklep o mnenju občine k osnutkom pokrajinske zakonodaje
7. Zaključni račun proračuna Občine Velike Lašče za leto 2020
8. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Velike Lašče za programsko obdobje 2015-2020
9. Pobude, vprašanja in predlogi svetnikov
10. Poročilo župana

Po potrditvi dnevnega reda so člani občinskega sveta potrdili zapisnik 16. redne seje in 7. dopisne seje.

Občinski svet je v nadaljevanju sprejel naslednje sklepe:

Ad 2. Poročilo odborov

Pred sejo občinskega sveta so se sestali odbor za družbene dejavnosti, odbor za komunalo, varstvo okolja in urejanje prostora, statutarno pravna komisija in odbor za finance. Predsedniki navedenih odborov so podali kratka poročila o sejah.

Ad 3. Sprejem Lokalnega energetskega koncepta Občine Velike Lašče

Metod Ivančič, predstavnik družbe Energomen d. o. o., je predstavil Lokalni energetski koncept Občine Velike Lašče. Lokalni energetski koncept (LEK) celovito oceni možnosti in predlaga rešitve na področju energetske oskrbe lokalne skupnosti. Namenjen je povečevanju osveščenosti in informiranosti porabnikov energije ter pripravi ukrepov na področju učinkovite rabe energije in uvažanja novih energetskih rešitev. Cilj LEK Velike Lašče je bistveno izboljšati trenutne kazalce rabe obnovljivih virov ter izboljšati energetske učinkovitosti občine v naslednjih 10 letih. Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel Lokalni energetski koncept Občine Velike Lašče.

Ad 4. Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o kategorizaciji občinskih cest

Marko Majerič, predstavnik podjetja Axis d. o. o., je predstavil navedeni odlok. Skladno z zakonodajo Občina lahko kategorizira samo ceste, ki so v njeni lasti ali predstavljajo javno dobro ter se uporabljajo za javni promet. Kategorizacija občinskih cest prikazuje dejansko rabo javnih cest na območju občine, ki se z razvojem in potrebami spreminja. Občina je zato, upoštevajoč tudi predloge občanov, pripravila spremembo Odloka o kategorizaciji, saj je potrebno formalno evidentirati spremembe na občinskem cestnem omrežju, ki so nastale po letu 2010, ko je bil sprejet trenutno veljavni Odlok. Od leta 2010 je Občina prejela tudi precejšnje število pobud za dodatno kategorizacijo s strani občanov in drugih lastnikov objektov. Ker je število odstopanj in pobud precejšnje, je sprememba odloka potrebna, saj je uskladitve glede na dejansko stanje v naravi Občina dolžna urediti. Občinski svet Občine Velike Lašče se je seznanil z Odlokom o spremembah in dopolnitvah Odloka o kategorizaciji občinskih cest in opravil prvo obravnavo.

Ad 5. Soglasje ustanovitelja pri določanju delovne uspešnosti ravnateljice

Predsednica sveta JZ Primoža Trubarja Andreja Svetičič je pojasnila postopek in merila, na podlagi katerih je svet šole določil delovno uspešnost ravnateljice v letu 2020. Občinski svet Občine Velike Lašče je podal soglasje ustanovitelja pri določanju delovne uspešnosti ravnateljice.

Ad 6. Sklep o mnenju občine k osnutkom pokrajinske zakonodaje

Župan je občinske svetnike spomnil na kolegij župana, na katerem so bili prisotni pripravljavci osnutkov pokrajinske zakonodaje. Mag. Jerica Tomšič Lušin je predstavila predlog sklepa. Občinski svetniki so nato podali svoje predloge. Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel sklep o mnenju Občine Velike Lašče k osnutkom pokrajinske zakonodaje.

Ad 7. Zaključni račun proračuna Občine Velike Lašče za leto 2020

Župan je zbranim predstavil projekte, ki so bili realizirani v lanskem letu. Potem je besedo predal Suzani Petrič, ki je natančneje

predstavila zaključni račun. Na podlagi 98. člena Zakona o javnih financah mora župan predložiti zaključni račun občinskega proračuna občinskemu svetu za preteklo leto v potrditev in sprejem do 15. aprila. Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel zaključni račun proračuna Občine Velike Lašče za leto 2020.

Ad 8. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Velike Lašče za programsko obdobje 2015-2020

Župan dr. Tadej Malovrh je že v letu 2020 predlagal, da bi se sredstva, namenjena spodbujanju kmetijstva, namenila tudi za finančno pomoč kmetom pri nakupu telet mesne pasme. Odbor za gospodarstvo, kmetijstvo in turizem je predlog podprl, a je potrebna sprememba veljavnega pravilnika, ki bo omogočala dodelitev te pomoči. Na seji odbora so obravnavali predlog spremembe 8. člena Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Velike Lašče za programsko obdobje 2015-2020. Predlog spremembe pravilnika je bil posredovan na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kjer ima Občina priglášeno državno pomoč de minimis. Manjše korekture ministrstva so upoštevane v predlogu spremembe pravilnika. Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Velike Lašče za programsko obdobje 2015-2020

Zapisniki sej občinskega sveta in posnetki sej so objavljeni na občinski spletni strani:

<https://www.velike-lasce.si/obcinske-strani/obcinski-svet/zapisniki-sej-obcinskega-sveta-1/mandat-2018-2022>

Vabila z gradivom so objavljena na spletni strani v katalogu informacij javnega značaja:

<http://www.lex-localis.info/KatalogInformacij/VsebinaDokumenta.aspx?SectionID=aa1b19c7-d462-4ccd-920d-9df4f1095f04&osebna=1, rubrika občinski svet.>

V Uradnem listu RS, št. 41/21, je bil objavljen:

- Odlok o dodeljevanju denarnih pomoči v Občini Velike Lašče.

V Uradnem listu RS, št. 58/21, so bili objavljeni:

- Sklep o mnenju občine k osnutkom pokrajinske zakonodaje
- Zaključni račun proračuna Občine Velike Lašče za leto 2020
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Velike Lašče za programsko obdobje 2015-2020

Začetek gradnje in uspešna prijava na razpis Ministrstva za šolstvo, znanost in šport

Občina Velike Lašče je prijavila projekt za novogradnjo Podružnične šole in vrtca Turjak na Razpis za sofinanciranje investicij v vrtcih in osnovnem šolstvu v Republiki Sloveniji v proračunskem obdobju 2021–2024, ki ga je objavilo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Skladno z merili razpisa in izborom podatkov v prijavnih obrazcih je Občina pridobila 53 točk (od možnih 90). V Sklepu o izboru predlogov projektov za sofinanciranje investicij v vrtcih in osnovnem šolstvu, ki ga je izdalo MIZŠ, je prijavljen projekt nove podružnične šole in vrtca Turjak uvrščen na 20. mesto, pri čemer dosega visok delež sofinanciranja. Skupno je investicijam v osnovnem šolstvu MIZŠ namenilo 27.700.000 EUR v obdobju od leta 2021 do vključno leta 2024. Izbrani projekti za sofinanciranje bodo vključeni v NRP državnega proračuna 2021–2024. Zatem pričakujemo sklep o dodelitvi sofinancerskih sredstev MIZŠ in podpis pogodbe o sofinanciranju iz državnega proračuna.

NOVA STAVBA PODRUŽNIČNE ŠOLE IN VRTCA TURJAK

Nika Perovšek, občinska uprava | foto: Boštjan Podlogar

Pri projektu izgradnje nove šole in vrtca na Turjaku, s katerim se Občina že vrsto let intenzivno ukvarja, smo dosegli pomembne premike. Po potrditvi rebalansa proračuna Občine Velike Lašče je občinska uprava izvedla postopek javnega naročila ter izbrala najugodnejšega ponudnika za gradnjo nove stavbe.

Občina je konec meseca decembra 2020 objavila javno naročilo za izvedbo projekta, na katerega se je prijavilo 9 ponudnikov s ponudbami v razponu od 2,5 – 3 mio EUR. Po preveritvi ponudb je Občina izbrala najugodnejšega izvajalca in z njim sklenila gradbeno pogodbo.

V mesecu aprilu je projekt dosegel novo pomembno točko. Po podpisu gradbene pogodbe s podjetjem Dema plus, inženiring d. o. o. so se na Turjaku pričela prva pripravljala dela. Stekla je prijava in organizacija gradbišča ter priprava zakoličbe načrtovane stavbe. Ker ne gre brez zapletov, se je pri zakoličbi izkazalo, da je potrebno izvesti geodetski postopek evidentiranja urejenih parcelnih meja v okolici nove šole. S hitrim odzivom sodelujočih strank v postopku in geodeti je bil postopek izveden v izredno kratkem času.

V sklopu priprave gradbišča smo izvedli premik telekomunikacijskega voda, ki

poteka med obstoječo lokalno cesto in načrtovano stavbo. Obstoječ zbirni center je zaradi poseganja v območje gradnje nekoliko zmanjšan in bo na tem mestu, v omejenem obsegu deloval še nekaj mesecev. Potem bo zaradi obsežnosti gradnje nujna njegova preselitev na novo lokacijo. Na gradbišču je zaradi varovanja premoženja vzpostavljen videonadzor.

Gradnja se v pravem pomenu besede šele začne. V naslednjih mesecih sledi dokončanje izkopa gradbene jame, izvedba talne plošče in sten kleti ter zasipanje ob objektu. Načrtujemo prestavitve vodovoda, ki poteka v delu območja, kjer je predvideno igrišče za vrtce.

Za novo podružnično šolo in vrtce želimo pridobiti tudi nepovratna sredstva Eko sklada za gradnjo skoraj nič energijskih stavb.

REKONSTRUKCIJA KOZOLCA NA TRUBARJEVI DOMAČIJI

Barbara Pečnik, občinska uprava

V marcu je pričela Občina Velike Lašče z rekonstrukcijo in s spremembo namembnosti kozolca na Trubarjevi domačiji. Kozolec s podaljšano strešino na eni strani (»kozolec na psa«) izhaja iz 19. stoletja in je zaščiten kot kulturni spomenik. Do sedaj je služil le kot lopa za shranjevanje brez svoje prvotne funkcije. Celotni projekt obsega rekonstrukcijo in spremembo namembnosti objekta. Kozolec želimo ohraniti, a ga hkrati spremeniti v sodoben informacijski in interpretativni center, združiti novo in staro, elemente

dediščine ohraniti in mu dodati nove sodobne arhitekturne elemente. Slednji se bodo odražali predvsem v zasteklitvi, s katero želimo doseči povezanost neposredne okolice domačije (mokrotni travniki Natura 2000) in hkrati poudariti originalne elemente podeželskega stavbarstva.

S prenovo bosta torej nastala osrednji turistično-informacijski center in interpretacijska točka s prepletom vsebin naravne in kulturne dediščine domačije ter širše Mišje doline.

Povabilo k sodelovanju tematske ureditve kozolca

V sklopu notranjega urejanja kozolca na Trubarjevi domačiji pozivamo vse zainteresirane, da podajo predloge za tematsko ureditev notranjosti prostora kozolca, kjer bo deloval turistično informativni center (TIC). Predlog naj vsebuje opis in pomen tematske ureditve, skico ureditve prostora, stroškovnik in predvideno financiranje.

**Predloge v zaprti kuverti s pripisom
»NE ODPIRAJ – KOZOLEC«
pričakujemo do 31. maja 2021.**

Občina Velike Lašče

TUDI OBČINA VELIKE LAŠČE JE DEL KONZORCIJA DEVETIH OBČIN ZA VZPOSTAVITEV PAMETNIH SKUPNOSTI

Sara Košir, občinska uprava

Občina Velike Lašče je skupaj z občinami Črnomelj, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Ribnica, Semič in Sodražica oblikovala konzorcij za skupni prehod v digitalizacijo delovanja in pametne skupnosti prihodnosti.

Prvi korak konzorcija je oblikovanje projektov za prijavo na prvi javni razpis Ministrstva za javno upravo za demonstracijske projekte vzpostavljanja pametnih mest in skupnosti. Projekt Zeleno, varno in digitalizirano okolje v vrednosti 1 milijona evrov, ki ga je v sodelovanju z Inštitutom za digitalizacijo (IPM Digital) pripravil konzorcij občin, se osredotoča na inovativne rešitve in digitalizacijo ravnanja z odpadki ter skrb za okolje.

Sodelovanje večine občin, ki so trenutno vključene v konzorcij, se je začelo že v lanskem letu. Po objavi razpisa Ministrstva za javno upravo RS februarja letos pa so pospešeno stekle priprave za oblikovanje skupnih ciljev. Skoraj tri mesece smo predstavniki devetih občin zelo aktivno pripravljali demonstracijske pilote in prijavo projekta. Z digitalnimi re-

šitvami bo največ pridobilo lokalno okolje vsake sodelujoče občine, saj so prav prebivalci končni uporabniki in tisti, ki jim bodo vpeljane rešitve tudi v največjo korist. Glede na dejstvo, da gre za prvega izmed številnih napovedanih razpisov za področje pametnih skupnosti, vsi sodelujoči izražamo upanje, da bomo s skupnim nastopom in tesnim sodelovanjem odprli pot nadaljnjemu uspešnemu črpanju evropskih sredstev, namenjenih digitalizaciji mest in podeželja.

Projekt Green LAB – Zeleno, varno in digitalizirano okolje

Občina Velike Lašče bo sodelovala pri pilotnih rešitvah na področju digitalne kakovosti življenja ter digitalne varnosti. Digitalna kakovost življenja je prvi pilot,

ki je razdeljen na dve podpodročji. Prvo področje obsega meritve radona v zaprtih javnih objektih; povezane bodo tudi s podatki druge aktivnosti, merjenjem zraka. Slednje bo spremljalo kakovost zraka v notranjih in zunanjih prostorih za iskanje korelacije, ali obstajajo lokalna onesnaženost, nepravilnosti ali okvare infrastrukture, ki negativno vplivajo na zdravje občanov. Zbrani podatki bodo namenjeni tudi zaznavanju aktivnosti individualnih kurišč – nedovoljen sežig komunalnih odpadkov. Drugi pilot obsega digitalno varnost. Namenjen je predvsem optimizaciji

zimske službe za ceste. Senzorji za spremljanje zamrzovanja cest, predikcijo zmrzovanja na ključnih odsekih in merjenje ustrezne soljenosti cestišča bodo pripomogli k dinamičnemu posipanju. Senzorji za višino snega, napoved snega in tip snega bodo omogočali aktivacijo plužnih služb. Z beleženjem podatkov bo zagotovljeno tudi dokazovanje, da so bile ceste pravočasno spluzene.

Delujoče aplikativne rešitve za uporabnike in nadzorni centri bodo le ena izmed koristi za vse članice konzorcija. Izboljšani bodo stanje glede odvoza odpadkov in skrbi za okolje, prometna varnost in večja odzivnost zimskih interventnih služb v celotni regiji. Boljše bo poznavanje vremenskih razmer in kakovosti zraka v odprtih in zaprtih prostorih. Projekt bo prinesel tudi druge pozitivne učinke, kot so na primer dvig digitalnih kompetenc in nova znanja s področja digitalizacije, enotni standardi in znanje za izmenjevanje podatkov, podrobna tehnična specifikacija, ki bo na voljo tudi za ponovno uporabo, točno določen nabor podatkov in vtičnikov za povezovanje (API) ter pregled izzivov in konkretne rešitve za povezovanje različnih sistemov, kot so npr. okoljska senzorika, prometna varnost, ravnanje z odpadki itd. Demonstracijski pilotni projekti naslavlajo problematiko lokalnega okolja celotne regije; lotili smo se jih korenito in strateško z namenom zagotovitve uspešne vpeljave in optimalnih rezultatov, ki bodo nam in našim otrokom, vnukom zagotovili varnejše, čistejše in predvsem zdravo življenjsko okolje.

Verjamemo, da smo z vsemi sodelujočimi občinami uspeli pripraviti dober projekt in da bo naša prijava na razpis uspešna.

DRŽAVNI PROSTORSKI NAČRT ZA OBVOZNICO VELIKE LAŠČE

Marija Ivanc Čampa, občinska uprava

Z namenom ureditve državnega prostorskega načrta za obvoznico glavne ceste v Velikih Laščah je v času od 25. 3. 2021 do 30. 4. 2021 potekala ponovna javna razgrnitev dopolnjene študije variant, ki je bila javno razgrnjena že v letu 2019. V času ponovne javne razgrnitve je 21. 4. 2021 ob 17. uri v športni dvorani Velike Lašče potekala javna obravnava. Predstavniki Ministrstva za okolje in prostor ter Ministrstva za infrastrukturo so na javni obravnavi skupaj s projektanti in izdelovalci okoljskega poročila predstavili dopolnjeno študijo variant, v kateri je bilo obravnavanih osem tras. Varianti V2 in V7 sta bili s strani pripravljavca ocenjeni kot bolj primerni. Na javni obravnavi je bil podrobneje predstavljen predlog skupno najprimernejše trase variante V7.

Javne obravnave se je udeležilo tudi lepo število predstavnikov zainteresirane javnosti.

Glede na predstavljena mnenja občanov po predstavitvi vseh dopolnjenih študij variant nobena izmed predlaganih ni bila sprejemljiva. Dogovorjeno je bilo, da se bo za ta namen sestala ožja skupina zainteresiranih občanov in pripravila usklajen predlog trase predvidene obvoznice Velike Lašče. Ožjo skupino bodo sestavljali predstavniki krajevnih odborov Male Lašče, Retje, Velike Lašče in predstavniki občinske uprave ter župana. Občinski svet občine Velike Lašče se bo potem na seji opredelil do tako pridobljenega usklajenega predloga krajanov in Direkcije RS za infrastrukturo. Le-ta bo do konca junija letos predstavljen Direkciji RS za infrastrukturo.

VELIKOLAŠKA

dežela slikovitih zgodb

NOVA BLAGOVNA ZNAMKA ZA TURISTIČNO DESTINACIJO VELIKOLAŠKA

Sara Košir, občinska uprava

V lanskem letu je Občina Velike Lašče sprejela strategijo razvoja turizma, v kateri smo zapisali, da si želimo imeti blagovno znamko na področju turizma, pod katero bi bila združena vsa turistična ponudba na območju občine Velike Lašče. Občina Velike Lašče je izvedla javni natečaj, na katerega smo prejeli 10 predlogov za nov logotip in slogan. Komisija, ki jo je imenoval župan, si je prispele predloge ogledala in jih ocenila. Največ točk je prejela oblikovna rešitev, ki jo je izdelala Kreativna agencija DBP, ki se tudi sicer ukvarja z oblikovanjem blagovnih znamk za različna podjetja. Njihovo predstavitev naše nove blagovne znamke Velikolaška vam podajamo v nadaljevanju. Novo blagovno znamko že uporabljamo na našem FB in IG profilu @velikolaška. Vabljeni, da nam sledite.

Razlaga znaka

Darja Brečko Poženel in Andreja Lotrič

Znak v spodnjem delu predstavlja okoliške griče Velikolaške dežele, kjer se prepletajo v slikovite poti. Abstrahirane polkrožne oblike gričevja predstavljajo naravno zeleno bogastvo travnikov, gričev, pohodnih poti ob rekah in potokih, ki jih objema mehka prijaznost tukajšnjih ljudi. Ob poteh najdemo spomenike kulturne dediščine in hrame, ki kažejo na bogastvo in rodovitnost. Zato je v znaku izražena podoba objekta, ki predstavlja bogato kulturno in stavbno dediščino. To je okolje, kjer najdemo arhitekturno zgodovinsko pestrost, kot so kašče, mlini, sakralni objekti, domačije, kozolci in grad. Kolo v znaku ima poleg konotacije na mlinsko kolo tudi izvor v staroverski simboliki. Oblika kolesa (kolovrata) je predstavljala nebo, zvezde, sonce in zemljo kot neskončni proces cikla življenja. V očeh naravnega človeka je bilo nebo bolj pomembno kot zemlja, ker se je vrtelo. Nebo je bilo zanj dinamičen fenomen. Večno vrtenje, sonce in življenje. Zanj je značilna neskončnost v obliki kolesa.

DAN ZEMLJE

ZAHVALA za sodelovanje v čistilni akciji

Vsem, ki ste se pridružili sobotni čistilni akciji, se zahvaljujemo za sodelovanje. Tudi letošnja uspešno izpeljana čistilna akcija nam kaže, da se zavedamo pomena čistega in zdravega okolja in s tem tudi pokažemo, da nam ni vseeno, v kakšnem kraju živimo. Nabranih je bilo 7 m³ mešanih komunalnih odpadkov ter približno 7 m³ embalaže.

Nekaj je bilo zbranega tudi stekla in nevarnih odpadkov.

Skupaj smo pripomogli k čistejšemu okolju in našo okolico uredili še bolj prijetno za bivanje.

POLICISTI OPOZARJAMO NA DRZNE TATVINE V VAŠIH DOMOVIH

Na Policijski upravi Ljubljana opažamo pojav drznih tatvin iz stanovanjskih hiš, ki jih storilci izvajajo na zelo prefinjen in pretkan način; oškodovance zavedejo do te mere, da preteče kar nekaj časa, preden ugotovijo, da so bili okradeni. O omenjenih dogodkih smo že večkrat poročali tudi v medijih, vendar opažamo, da so ljudje še vedno premalo previdni ali pozorni do neznancev, ki prihajajo na njihove domove in jih ogovorijo. Žrtve so predvsem starejši občani. Storilci žrtev zamotijo s pogovorom (bodisi da so serviserji, bodisi da so prišli odkupiti staro železo, da prihajajo iz elektro službe in si ogledujejo teren, kje bi postavili nove daljnovode, da bodo opravljali sanacijo odtokov itd.) in jih tako zvabijo iz hiše ali od hiše, tako da je nimajo več pod nadzorom.

Njihovo odsotnost takrat izkoristijo drugi storilci in v času pogovora vstopijo v hišo, pregledajo notranjost in v večini primerov odtujijo denar ter nakit. Storilci nato zapustijo hišo; tisti, ki je zamotil žrtev, se vljudno poslovijo in zapusti kraj. Največkrat se do hiše pripeljejo z vozilom in tako kraj tudi zapustijo.

Občanom svetujemo, da imajo osebe, ki so prišle do njih nenapovedano, ves čas pod nadzorom in jih brez potrebe ne vabijo v prostore. Vedno naj zaklenejo hišo, ko jo zapustijo. Ključ naj vzamejo s seboj, četudi »stopijo samo za vogal«. Ob tem naj bodo pozorni na videz oseb (oblačila, govor, posebnosti) ter vozilo, s katerim so se pripeljali (znamko, barvo, tip in reg. št. vozila).

Če kljub previdnosti postanete žrtev kaznivega dejanja, priporočamo, da takoj obvestite policijo na št. **113** ali **policijsko postajo v Ribnici** na št. **01/837-21-10**.

Kako delujejo drzni tatovi?

- Žrtve so pogosto starejše osebe na osamljenih krajih, tatvine pa se največkrat zgodijo dopoldne.
- Tatovi delujejo v skupinah.
- Eden izmed tatov vas zamoti z raznimi pretvezami (sprašuje za pot; poizveduje, ali ste sami doma; pove, da je iz komunalnega ali telekomunikacijskega podjetja, elektropodjetja ipd. in da bo v okolici vašega doma napeljeval kable, kopal jarke; razlaga, da zbira staro železo; prosi za vodo ipd.) in poskuša zvabiti stran od doma.
- Drugi tatovi medtem vstopijo v vaš dom ter kradejo denar in vrednejše predmete.

Kako ukrepati, da ne postanete žrtev tatov?

- Bodite pozorni na sumljiva vozila in osebe v okolici svojega doma ter o tem obvestite policijo na telefonsko številko 113.
- Vedno zaklepajte vrata, zapirajte okna in doma ne hranite večjih vsot denarja.
- Neznancev ne spuščajte v svoj dom.
- Pogovor z njimi opravite na varni razdalji (skozi okno, z balkona ipd.).
- V pogovorih s sumljivimi osebami vzbudite prepričanje, da niste sami doma.
- Na pojav takšnih oseb opozorite sosede.
- Ko vas ni doma, imejte v hiši oziroma stanovanju prižgano luč in se dogovorite s sosedi, naj bodo pozorni tudi na vaš dom.

Kako ukrepati, če postanete žrtev tatov?

- Obvestite policijo na telefonsko številko 113.
- Zapomnite in zapišite si čim več podatkov o tatovih (opis zunanega videza, uporabljeno vozilo, smer odhoda ipd.).
- Do prihoda policistov ne hodite tam, kjer so se gibal tatovi, in ne premikajte predmetov, s katerimi so bili ti v stiku.

ZAKLJUČNI RAČUN PRORAČUNA OBČINE VELIKE LAŠČE ZA LETO 2020

Suzana Petrič, občinska uprava

Občinski svet je Odlok o proračunu za leto 2020 sprejel 20. 12. 2019. Zaradi predvidenih sprememb pri prihodkih in odhodkih je na 13. redni seji občinskega sveta 22. 10. 2020, sprejel rebalans proračuna za leto 2020 z načrtovanimi prihodki v višini 4.886.402 EUR in odhodki v višini 5.897.206 EUR. Realizacija ne prihodkovni strani je bila 92,5 %, na odhodkovni strani pa 81,1 %.

Prihodki in prejemki proračuna občine

Prihodki in drugi prejemki proračuna so bili v letu 2020 predvideni v višini 4.886.402 EUR in realizirani v višini **4.517.298 EUR**, kar predstavlja 92,5 % realizacijo v primerjavi s sprejetim finančnim načrtom. Realizirani prihodkov odstopajo od načrtovanih v višini 369.105 EUR. Razlogi za nižje prihodke so posledica nižjih nedavčnih prihodkov, nižjih kapitalskih prihodkov ter neprejetih donacij.

Davčni prihodki so bili planirani v višini 3.783.249 EUR in realizirani v višini 3.789.335 EUR (100,16 % realizacija), kar je posledica višjih domačih davkov na blago in storitev.

Nedavčni prihodki so bili realizirani v višini 328.161 EUR; plan je predvideval prejem 395.370 EUR prihodkov (83 % realizacija), na kar so vplivali nižji prihodki od udeležbe na dobičku in dohodku od premoženja, prihodki iz naslova taks in pristojbin, prihodkov od prodaje blaga in storitev ter drugih nedavčnih prihodkov

(komunalni prispevki ter drugi izredni nedavčni prihodki).

Kapitalski prihodki so bili realizirani v višini 73.386 EUR ter planirani v višini 390.000 EUR, kar predstavlja 18,82 % načrtovane realizacije. Prodala so se le nekatera zemljišča ob cestah in dve manjši stavbni zemljišči, ki sta bili predvideni v načrtu razpolaganja z premoženjem in nepremičnim premoženjem občine, ni pa prišlo do prodaje ostalih zemljišč; prav tako občina ni prodala osnovnih sredstev, zato je posledično zelo nizka realizacija omenjenih prihodkov.

Donacije so bile predvidene v višini 500 EUR, a niso bile realizirane.

Transforni prihodki so bili predvideni v višini 317.283 EUR, realizirani pa v višini 326.415 EUR (102,88 % realizacija). Največji transforni prihodek predstavljajo prihodek za asfaltiranje, prihodek za zagotavljanje dnevnih prevozov učencev v območjih velikih zver, prihodki požarne takse, prihodki za obnovo vodovodov ...

- davčni prihodki **84 %**
- nedavčni prihodki **7 %**
- transforni prihodki **7 %**
- kapitalski prihodki **2 %**
- prejete donacije **0 %**

Iz zgornjega grafikona je razvidno, da največji delež prihodkov v celotnih prihodkih predstavljajo davčni prihodki, in sicer 84 % vseh prihodkov. Prejetih donacij v letu 2020 ni bilo.

konto	vrsta prihodkov	rebalans proračuna 2020	veljavni proračun 2020	zaključni račun 2020
70	davčni prihodki	3.783.249,47	3.783.249,47	3.789.334,74
71	nedavčni prihodki	395.370,00	395.370,00	328.161,41
72	kapitalski prihodki	390.000,00	390.000,00	73.386,21
73	prejete donacije	500,00	500,00	0,00
74	transforni prihodki	317.283,00	317.283,00	326.415,33

Struktura prihodkov glede na rebalans, veljavni in zaključni račun v letu 2020

Odhodki in izdatki proračuna občine

Za leto 2020 so bili planirani odhodki in drugi izdatki v višini 5.897.206 EUR, realizirani pa v višini **4.782.924 EUR**, kar predstavlja 81,1 % plana za leto 2020. Realizirani odhodki odstopajo od načrtovanih v višini 1.114.282 EUR. Razlogi za nižje odhodke so posledica nižjih tekočih odhodkov, tekočih transferov, investicijskih odhodkov ter investicijskih transferov.

Tekoči odhodki so bili realizirani v višini 79,66 % (glede na veljavni proračun); predvideni so bili namreč v višini 1.192.090 EUR, realizirani pa v višini 949.613 EUR, kar je posledica nižjih odhodkov za plače in druge izdatke zaposlenih, nižje prispevke delodajalcev za socialno varnost, nižje izdatke za blago in storitve (pisarniški material, tekoče vzdrževanja, posebno blago in storitve, obstoječi krediti).

Največji delež tekočih transferjev predstavljajo transferji posameznikom in gospodinjstvom, ki znašajo 1.111.909 EUR, kar pomeni, da je bilo dovolj sredstev v proračunu namenjeno za potrebe regresiranja prevozov osnovnošolskih otrok v šole, regresiranja oskrbe v domovih za starejše občane, sredstev za plačilo razlike v ceni za programe v vrtcu Sončni žarek ter za otroke, ki živijo v Občini Velike Lašče, a vrtce obiskujejo v drugih občinah. Sledijo drugi tekoči domači transferji z 637.725 EUR, kamor spadajo sredstva za delovanje Medobčinskega inšpektorata, sredstva za plačevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja brezposelnim občanom, ki so do tega upravičeni, sredstva za financiranje javnih zavodov, kot so knjižnica, glasbena šola, ter drugim transferjem za izvajanje javnih služb (letno ter zimsko vzdrževanje cest, vodna povračila ...).

- tekoči transferji **41 %**
- investicijski odhodki **34 %**
- tekoči odhodki **20 %**
- investicijski transferji **5 %**

konto	vrsta odhodkov	rebalans proračuna 2020	veljavni proračun 2020	zaključni račun 2020
40	tekoči odhodki	1.258.330,00	1.192.090,00	949.612,76
41	tekoči transferji	2.256.212,00	2.256.372,00	1.988.037,13
42	investicijski odhodki	2.156.020,00	2.218.380,00	1.617.482,13
43	investicijski transferji	226.644,00	230.364,00	227.792,23

Struktura odhodkov glede na rebalans, veljavni in zaključni račun v letu 2020

Tekoči transferji so bili realizirani v višini 1.988.037 EUR in predvideni v višini 2.256.372 EUR (88,11 % realizacije), kar je posledica nižjih izplačil subvencij, transferov posameznikom in gospodinjstvom, transferov nepridobitnim organizacijam ter ustanovam ter nižjih drugih tekočih domačih transferov.

Investicijski odhodki so bili realizirani v višini 1.617.482 EUR, kar predstavlja 72,91 % načrtovane realizacije (predvideni v višini 2.218.380 EUR). Razlogi za nižje investicijske odhodke so posledica odsotnosti izvedbe določenih investicij v gradnjo osnovnih sredstev.

Iz grafikona je razvidno, da največji delež odhodkov v celotnih odhodkih predstavljajo tekoči transferji, in sicer 41 %.

Drugi največji delež odhodkov predstavljajo investicijski odhodki, in sicer 34 %. Največji delež investicijskih odhodkov predstavljajo novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije, in sicer 70,45 %, kjer velik del stroškov predstavlja izgradnja prometne in komunalne infrastrukture v poslovni coni Ločica ter asfaltiranje po občini. Poleg omenjenih investicij je občina sredstva namenila še za sofinanciranje pokablitve elektrovođa od Ponikev do železniške postaje v Velikih Laščah, ureditev učilnic v mansardi osnovne šole, rekonstrukcijo mostov ... Sledijo jim obnove in investicijska vzdrževanja z 11,66 % (kamor spadajo večja popravila vodovodnega omrežja, vzdrževanje javne razsvetljave, obnova gostinskega lokala na Trubarjevi domačiji ...). Naslednji strošek po velikosti predstavljajo projekti, nadzori in druga dokumentacija s 7,84 %.

Tretji največji delež odhodkov predstavljajo tekoči odhodki, ki so 20 % vseh odhodkov. Med tekočimi odhodki največji delež zavzemajo odhodki za blago in storitve, in sicer 60,92 % (nakup pisarniškega pohištva, vsa vzdrževanja objektov, plačila bančnih storitev, uporaba goriv in druge energije ...); sledijo jim plače in izdatki zaposlenih z 31,24 % ter prispevki za socialno varnost s 5,05 %.

Investicijski transferji predstavljajo 5 % vseh odhodkov. Med omenjene odhodke spadajo transferji gasilski zvezi za nakup opreme in obnovo gasilskih domov, sredstva za sofinanciranje malih komunalnih čistilnih naprav, sredstva za sofinanciranje nakupa reševalnega vozila, sredstva za nakup gasilskega vozila za PGD Karlovica ...

Prenos stanja na računu konec leta 2020

Občina je imela ob koncu leta 2019 prenos stanja na računu **1.147.034 EUR**. V letu 2020 je imela zaradi večjega števila investicij in posledično nižjih kapitalnih prihodkov presežek odhodkov nad prihodki v višini **265.626 EUR**. Poleg proračunskega deficita je občina v omenjenem letu odplačala dolg v višini **136.229 EUR**. Zaradi omenjenih zmanjšanj je tako prenos stanja na račun v letu 2021 znašal **745.178 EUR**.

Odhodki po programski klasifikaciji

Zgornji grafikon nam prikazuje odhodke po posameznih programih, ki jih izvaja občina. Zaradi lažjega pregleda si programi v spodnjem grafikonu sledijo procentualno glede na porabo od največje porabe proti najmanjši.

Občina je tako največ sredstev namenila za:

- **izobraževanje** – 1.301.527 EUR – 26,46 % (predšolska in šolska vzgoja, šolski prevozi),
- **gospodarstvo** – 902.823 EUR – 18,35 % (spodbude podjetnikom, komunalna ureditev poslovne cone, razvoj turistične infrastrukture),
- **promet, prometno infrastrukturo in komunikacijo** – 620.039 EUR – 12,60 % (ceste, pločniki, javna razsvetljava ...),
- **lokalno samoupravo** – 454.543 EUR – 9,24 % (občinska uprava, skupne inšpekcije, materialni stroški),
- **prostorsko planiranje in stanovanjsko komunalno dejavnost** – 351.082 EUR – 7,14 % (obnova vodovodnega omrežja, nakup stanovanja, vzdrževanje stanovanj, objekti za rekreacijo),
- **kulturo, šport in nevladne organizacije** – 261.112 EUR – 5,31 % (kulturna dediščina, programi v kulturi, knjižničarstvo),
- **socialno varnost** – 239.563 EUR – 4,87 % (pomoč staršem ob rojstvu otrok, doplačila oskrbe v domovih za ostarele, pomoč občanom),
- **obrambo in ukrepe ob izrednih dogodkih** – 180.077 EUR – 3,66 % (civilna zaščita in gasilstvo),
- **servisiranje javnega dolga** – 136.904 EUR – 2,78 % (obresti, odplačilo kreditov),
- **skupne administrativne službe in splošne javne storitve** – 110.840 EUR – 2,25 % (občinsko glasilo, spletna stran, občinske prireditve, vzdrževanje občinskih objektov, pokroviteljstva, svetovanja),
- **kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo** – 99.593 EUR – 2,02 % (subvencije, obnova poljskih poti, vzdrževanje gozdnih cest, zavetišče za živali),
- **varovanje okolja in naravne dediščine** – 89.216 EUR – 1,81 % (zbirni center, projektna dokumentacija za odvajanje odpadne vode, subvencije malih čistilnih naprav),
- **zdravstveno varstvo** – 78.121 EUR – 1,59 % (investicije v zdravstveni dom, zavarovanje občanov, mrliški ogledi),
- **politični sistem** – 65.427 EUR – 1,33 % (dejavnosti občinskega sveta, dejavnosti župana, podžupana, političnih strank),
- **intervencijske programe in obveznosti** – 25.970 EUR – 0,53 % (rezerve za odpravo posledic nesreč, splošne proračunske rezerve),
- **ekonomsko in fiskalno administracijo** – 1.400 EUR – 0,03 % (delovanje nadzornega odbora),
- **notranje zadeve in varnost** – 713 EUR (svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu),
- **zunanjio politiko in mednarodno pomoč** – 204 EUR (medobčinsko povezovanje).

NAJPOMEMBNEJŠE INVESTICIJE V LETU 2020

Občina je v letu 2020 velik del svojega denarja namenila prav za investicijske odhodke in investicijske transfere, in sicer v skupni višini 1.845.274 EUR, kar predstavlja 38,58 % celotnih odhodkov. Najpomembnejše investicije v omenjenem letu so bile:

- **poslovna cona Ločica**
– gradnja prometne in komunalne infrastrukture (gradbena dela, komunalna dela, elektro omrežje, vodovodno omrežje ...), arheološke raziskave, posek lesa ...
– 803.507 EUR,
- **asfaltiranje po občini Velike Lašče**
– Granjevica, Osredok, Veliki Osolnik, Turjak, Rob – Rašica – 209.122 EUR,
- **sofinanciranje nakupa gasilskega vozila za PGD Karlovica**
– 131.908 EUR,

- **gradbena dokumentacija – postopki, popravki projekta POŠ in vrtec na Turjaku** – 32.696 EUR,
- **obnova vodovoda Rute** – 31.730 EUR,
- **obnova vodovoda Velike Lašče – odsek Rob** – 26.278 EUR,
- **rekonstrukcije mostov – Karlovica, Uzmani** – 23.467 EUR,
- **nakup računalniške in druge opreme za delovanje občinske uprave** (projektorji, tiskalnik, računalniki, strežnik, oprema za kuhinjo ...) – 21.551 EUR,
- **obnova lokala na Trubarjevi domačiji** – 20.918 EUR,
- **energetska sanacija Trubarjeve domačije – podstrešje** – 19.996 EUR,
- **rušitev objekta CPL** – 15.960 EUR,

- **dokončanje mansarde v osnovni šoli** (3 učilnice, kabinet in oprema) – 89.784 EUR,
- **nakup poslovnega prostora – stanovanja** – 63.444 EUR,
- **sofinanciranje pokablitve elektro vodov** – 55.509 EUR,
- **izdelava variantnih rešitev in operativnega programa za odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter projektiranje sistema in izdelava projektne dokumentacije za kanalizacijo Velike Lašče** – 53.302 EUR,
- **sofinanciranje nakupa reševalnega vozila** – 43.845 EUR,
- **nakup kombija za prevoze učencev** – 43.640 EUR,

- **uređitev trga v Velikih Laščah** – 13.572 EUR,
- **nakup avtomobila za hišnika občine** – 13.169 EUR,
- **financiranje delovanja gasilskih društev – požarna taksa** – 13.180 EUR,
- **evidentiranje vodovodov** – 13.083 EUR,
- **nakup nove peči v Domu krajanov Rob** – 9.954 EUR,
- **dokončanje mobilnega turističnega objekta na Turjaku** – 9.845 EUR,
- **izdelava in montaža vrat v Levstikovem domu** – 8.942 EUR,
- **nakup prometne signalizacije** – 8.256 EUR,
- **sanacija linijskih razpok ter postavitve nove ograje ob igrišču v Dvorski vasi** – 6.727 EUR,
- **uređitev razsvetljave na igrišču pri osnovni šoli** – 6.000 EUR,
- **dokončanje pločnika Velike Lašče – Nova vas** – 5.429 EUR,
- **uređitev ekološkega otoka na Rašici** – 5.257 EUR,
- **obnove hidrantnega omrežja** – 5.012 EUR,
- **sanacija stopnic pri vežicah v Velikih Laščah** – 4.300 EUR,
- **nakup repetitorja** – 3.287 EUR,
- **projektiranje cest** – 2.623 EUR,
- **zalivanje razpok igrišča v Velikih Laščah** – 1.547 EUR ter druge manjše investicije.

Več o zaključnem računu in delovanju občine ter občinske uprave v letu 2020 si lahko najdete na naši spletni strani www.velike-lasce.si pod rubriko URADNI DOKUMENTI – AKTI – Register predpisov Občine Velike Lašče: Zaključni račun proračuna občine Velike Lašče za leto 2020.

SPODBUDE

Občine Velike Lašče občanom, društvom ter gospodarskim in kmetijskim subjektom v letu 2020

Občina Velike Lašče vsako leto preko najrazličnejših razpisov spodbija občane, društva, gospodarske in kmetijske subjekte. Nekatere spodbude potekajo preko razpisov; druge so določene z strani države oziroma Centra za socialno delo.

Občina je tako preko javnega razpisa za subvencioniranje vgradnje malih komunalnih čistilnih naprav dodelila 18 subvencij v skupni višini 24.063 EUR. Najvišji znesek subvencije je znašal 2.300 EUR, najnižji pa 1.047 EUR. V povprečju je bilo tako upravičencu podeljenih 1.338,44 EUR.

Preko razpisa za pospeševanje malega gospodarstva v Občini Velike Lašče je bilo podeljenih 69.918 EUR. Sredstva je prejelo 37 upravičencev. Najvišji znesek spodbude je bil 5.000 EUR, najnižji pa 36,88 EUR; v povprečju je bilo upravičencu podeljenih 1.889,98 EUR.

Preko razpisa za spodbujanje kmetijstva je bilo razdeljenih 32.841 EUR. Sredstva je prejelo 31 upravičencev. Najnižji izplačani znesek je bil 180 EUR, najvišji pa 3.000 EUR (štirim upravičencem); v povprečju je bilo upravičencu podeljenih 1.059,39 EUR.

Za urejanje kmetijskih zemljišč in pašnikov ter obnovo gozdnih vlak je bilo preko razpisa podeljenih 14.270 EUR. Upravičenih je bilo 13 kmetijskih gospodarstev. Najnižji znesek je bil 89,46 EUR, najvišji pa 1.000 EUR; v povprečju je bilo upravičencu podeljenih 1.097,71 EUR.

Društvom se je za izvedbo prireditev in programov v letu 2020 namenilo: na področju turizma 5.318 EUR; na področju kmetijstva 2.456 EUR; na področju kulture 7.689 EUR; za dejavnosti ostalih društev (veterani, upokojenci, Zarja spominov, mladi ...) 6.860 EUR.

Za namen spodbujanja aktivnosti športa je Občina Velike Lašče v letu 2020 izplačala 1.090,40 EUR; hkrati je bilo športni zvezi nakazanih 10.760,17 EUR, prav tako za namen spodbujanja športnih aktivnosti.

Občina namenja za pomoč ob rojstvu otroka enkratni denarni znesek v višini 500 EUR ter knjižno darilo in voščilnico. Otrok in vsaj eden izmed staršev mora imeti stalno prebivališče v Občini Velike Lašče. V letu 2020 je bilo za to porabljenih 26.631,15 EUR. Sredstva je prejelo 52 upravičencev (26.000 EUR); preostalih 631,15 EUR pa je bilo namenjenih nakupu knjig in voščilnic za prejemnike.

Občina zadnjih nekaj let namenja pomoč tudi staršem pri nakupu šolskih potrebščin za osnovnošolske otroke, ki imajo stalno prebivališče v občini Velike Lašče. V letu 2020 je bilo za to izplačanih 10.250 EUR. Spodbuda je bila namenjena 410 otrokom.

Na področju socialnih storitev je Občina Velike Lašče v letu 2020 subvencionirala najemnine za stanovanja v znesku 7.242,78 EUR. Število upravičencev niha glede na potrebe; v lanskem letu je bilo takih od 4 do 6 upravičencev.

Občina je v letu 2020 tudi še pokrivala obvezno zdravstveno zavarovanje brezposelnim občanom, ki so do nje upravičeni. V letu 2020 je bilo izplačano 22.566,36 EUR. Mesečno je v povprečju upravičenih okoli 50 oseb; v letu 2020 je prišlo še do nekaterih poračunov iz preteklih let, zato je znesek nekoliko višji.

Občina prav tako doplačuje oskrbne osebam v domovih za ostarele, ki nimajo zadostnega dohodka. V letu 2020 smo za ta namen plačali 147.698,21 EUR. V povprečju je bilo do doplačila upravičenih 19 oseb, ki so nastanjene v 12 različnih domovih po Sloveniji.

Občina tudi namenja določena sredstva za pomoč občanom za premostitev trenutne materialne ogroženosti. V letu 2020 je bilo za to izplačanih 1.050 EUR. Sredstva je prejelo 7 upravičencev.

NOVOST

na področju spodbujanja kmetijstva v letošnjem letu je sofinanciranje nakupa govejih živali mesne pasme, pri čemer znaša višina sofinanciranja:

- **70 evrov** na žival za nakup telet mesne pasme (za isto žival se lahko dobi finančno pomoč le enkrat);
- **1000 evrov** na kmetijsko gospodarstvo za nakup licenciranega bika mesne pasme, pri čemer je isto kmetijsko gospodarstvo do pomoči upravičeno enkrat na dve leti;
- **200 evrov** na žival za nakup brejih plemenskih telic in krav mesne pasme do starosti petih let, pri čemer je obvezna nadaljnja reja 5 let, razen v primeru višje sile.

Najvišji skupni znesek za nakup plemenskih živali mesne pasme znaša 1.000 evrov na leto na kmetijsko gospodarstvo. Do sofinanciranja so upravičena kmetijska gospodarstva, vpisana v register kmetijskih gospodarstev, ki dejavnost primarne kmetijske proizvodnje opravljajo na najmanj 4 ha kmetijskih površin v lasti ali zakupu, ki ležijo na območju občine in na kmetijskem gospodarstvu redijo najmanj 4 goveje živali. Sofinanciran je nakup živali od 1. 12. 2020 naprej.

Občina Velike Lašče,
Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče
je v Uradnem listu RS objavila:

JAVNI RAZPIS

za dodelitev finančnih sredstev
iz občinskega proračuna za
pospeševanje razvoja malega
gospodarstva v občini Velike Lašče
v letu 2021,

JAVNI RAZPIS

za dodelitev finančnih sredstev iz
občinskega proračuna za ohranjanje
in spodbujanje razvoja kmetijstva in
podeželja v Občini Velike Lašče
v letu 2021.

Javna razpisa z razpisno
dokumentacijo sta dostopna tudi
na spletni strani občine.

SPREMEMBA CEN STORITEV gospodarskih javnih služb obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganja ostankov predelave in odstranjevanja komunalnih odpadkov za leto 2021

Člani Sveta Ljubljanskega regijskega centra za ravnanje z odpadki RCERO Ljubljana so na seji, ki je zaradi epidemiološke situacije potekala dopisno, potrdili cene storitev gospodarskih javnih služb obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov za leto 2021. Dopisne seje se je udeležilo 36 občin, članic Sveta RCE-RO LJUBLJANA, kar predstavlja 98,54 % udeležbo.

Spremenjene cene predstavljajo za 9,9 % višje stroške storitev gospodarskih javnih služb obdelave in odlaganja komunalnih odpadkov. Za občine družbenice in občine, kjer JP VOKA SNAGA izvaja tudi storitev zbiranja komunalnih odpadkov, je ta učinek manjši in znaša 6,6 %.

Sprememba cen pomeni, da se na povprečni položnici uporabnikov povprečni mesečni strošek na gospodinjstvo poveča za **0,70 EUR** (iz sedanjih 10,53 EUR na 11,23 EUR) oziroma za **0,24 EUR na osebo** (iz sedanjih 4,02 EUR na 4,26 EUR).

Cene so začele veljati s 1. aprilom 2021.

LETNO POROČILO ZA LETO 2020 O SKLADNOSTI PITNE VODE IN VARNOSTI OSKRBE V OBČINI VELIKE LAŠČE - VAŠKI VODOVODI, NOTRANJI NADZOR OBČINSKA UPRAVA

Roman Viršek, občinska uprava

VODOOSKRBNI SISTEMI – VODOVODI	Mikrobiološka preskušanja vzorcev pitne vode št. vzorcev		Fizikalno-kemijska preskušanja vzorcev pitne vode št. vzorcev		Skladnost pitne vode iz zajetja	Dezinfekcija pitne vode da/ne	Prekuhavanje pitne vode za prehranske namene da/ne	Varnost oskrbe
	skupaj	rezultat	skupaj	rezultat				
Dolščaki Št. prebivalcev: 69 Poraba vode 1.350 m ³	6	6 skladnih	2	2 skladna	skladna	da UV sevanje – zaradi možnosti občasnega onesnaženja pitne vode v zajetju	ne	Oskrba je bila varna
Kaplanovo- Adamovo- Podsmreka Št. prebivalcev: 67 Poraba vode: 2.284 m ³	6	6 skladnih	2	2 skladna	skladna	da UV sevanje – zaradi možnosti občasnega onesnaženja pitne vode v zajetju	ne	Oskrba je bila varna

V skladu s 34. členom Pravilnika o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09, 74/15 in 51/17) vas seznanim o rezultatih vzorčenj notranjega nadzora pitne vode na vodovodih Dolščaki ter Kaplanovo-Adamovo-Podsmreka.

CEPLJENJE PROTI COVID-19: SE BOLJ BOJIMO CEPIVA ALI OKUŽBE?

Peter Rus, dr. med. spec. druž. med.

Po letu dni pandemije in epidemije v Sloveniji smo se znašli v razmerah, na katere nismo bili pripravljeni. Prilagajanje novim okoliščinam je izpostavilo številna področja, kjer življenje po ustaljenih tirnicah ni več mogoče. To žal velja tudi za zdravstveni sistem na vseh nivojih delovanja.

Stiske, ki jih ljudje doživljamo vsakodnevno v zvezi z okužbo s koronavirusom, zahtevajo rešitve. Pri teh pa se razlikujemo. Nekateri bolezen preprosto zanikajo. Drugi jo omalovažujejo. Spet tretji vidijo v njej biološko vojno. Veliko jih je, ki jih je prevzel strah in neodločni ne vedo, kaj bi storili. Obstajajo pa tudi taki, ki skrbno spremljajo rezultate raziskav in epidemioloških analiz in si jih bolj ali manj strokovno podkovani razlagajo po svoje. Na medmrežju obstaja poplava informacij vseh vrst. In tako internet vsakomur izmed nas omogoča, da poišče tiste vsebine, ki podpirajo njegova pričakovanja. Tako postane dejstvo marsikaj, kar je daleč od znanstveno podprtih spoznanj.

V osnovi gre za zaupanje. Komu zaupate? Res je, časi, v katerih živimo, so pod vprašaj postavili številne vrednote. Tudi skrb za lastno zdravje ni izjema. Pa vendar verjamem, da kot zdravnik uživam zaupanje svojih bolnikov. Zaupajo mi svoja življenja in zdravstvene stiske dan za dnem, leto za letom. Zakaj bi mi to zaupanje odrekli pri odločitvi za cepljenje? Razumem strah, priznavam dvom in spoštujem voljo posameznika. Odkrit pogovor zanesljivo pomaga.

Cepljenje proti korona okužbi je edina pot, ki omogoča povratek v normalno svobodno življenje. Ne želim razpravljati o vrstah cepiva in neželenih učinkih. Za to obstajajo strokovnjaki, ki jim zaupam. Postopki izdelave in registracije cepiv so zahtevni in kljub časovni vojni z virusom varnost cepljenih oseb ni manjša kot pri ostalih zdravilih. V zgodovini cepiv so cepiva rešila več življenj kot ostala zdravila skupaj. In niti eno izmed njih ni bilo neučinkovito.

#CepimoSe

NALEZIMO SE DOBRIH NAVAD

CEPIMO SE

www.cepimose.si

Statistični podatki kažejo, da se je med zdravniki cepilo 80 % zaposlenih. V Zdravstvenem domu Ribnica vsi. Verjamemo v cepivo.

Epidemiologi so prepričani, da je možnost širjenja virusa omejena, ko precepljenost doseže 70 % prebivalstva. Ne katere države v svetu se temu odstotku že močno približujejo. Slovenija dosega 15 % cepljenost, 12 % preboleznost in 4350 umrlih. Cepljenje pa poleg osebne zaščite prejemnika ob visoki precepljenosti varuje pasivno tudi tiste, ki cepiva zaradi zdravstvenih razlogov ne smejo prejeti.

Premislite svojo odločitev. Zaupajte svojemu zdravniku ne samo v boleznih, ampak tudi pri cepljenju.

Vsi, ki bi se želeli cepiti, se lahko na cepljenje prijavite:

- spletni prijavi obrazec na **www.zdribnica.si**,
- **info@zdribnica.si** (ime, priimek, rojstni datum, kontaktna številka, osebni zdravnik),
- **070 415 444** (lahko tudi SMS). Številka je za klice aktivna med 7. in 14. uro,
- **pri osebem zdravniku** po e-pošti ali telefonu.

Takoj, ko boste v skladu z Nacionalno strategijo na vrsti in bomo prejeli ustrezno količino cepiva, vas bomo iz ZD Ribnica obvestili o terminu cepljenja.

ROKODELSKA ZADRUGA SODRAŽICA TRADICIJA PRIHODNOSTI

foto: Žiga Lovšin

Občina Sodražica je s pomočjo partnerjev in iniciativne skupine rokodelcev uspešno pridobila sredstva za ustanovitev in zagon Rokodelske zadruge Sodražica. Projekt sofinancira Evropska unija, Evropski sklad za regionalni razvoj, v okviru sodelovanja Občine Sodražica v Lokalni akcijski skupini Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe.

Po načrtih bo zadruga ustanovljena letos v maju oziroma juniju. Točen datum bo določen glede na epidemiološke razmere in veljavne ukrepe ter objavljen na spletni strani www.sodrazica.si.

Članstvo v Rokodelski zadruzi Sodražica vam bo omogočilo:

- sorazmerno višje prihodke glede na sorazmerno nižje stroške,
- boljši položaj na nabavnem in prodajnem trgu,
- učinkovitejše povezovanje z občino, regijo in širšim okoljem.
- Olajšalo vam bo delo in poslovanje in večalo vašo ekonomsko varnost.

Vljudno vas vabimo med ustanovne člane!

Povežite se z drugimi rokodelci in proizvajalci pretežno lesne galan-

terije, z dobavitelji avtohtone lesne surovine in polizdelkov. Združeni boste močnejši pogajalec za doseganje ugodnejših nabavnih cen repromaterialov, strojev, opreme in orodij. Z zadrugo boste prodrli na nova tržišča in odkrili nove prodajne poti. S skupnim trženjem, promocijo, spletno stranjo in trgovino si boste na svetovnem spletu, trgu in v družbi zagotovili trdnjši status in večjo prepoznavnost.

Vztrajno, trajno in trajnostno!

Rokodelstvo, predvsem izdelava lesenih predmetov, je okolju in človeku najbolj prijazna oblika proizvodnje. Zadrugištvu in socialno podjetništvu jo plemenitita z vrednotami medsebojnega sodelovanja in pomoči. S povezovanjem v zadrugo boste uspešnejši in bolj prepoznavni izdelovalci suhe robe na območju LAS Od Turjaka do Kolpe, zlasti pa občin Sodražica, Ribnica, Kočevje, Loški Potok, Velike Lašče, Dobropolje in Bloke, kjer je suha roba prepoznana kot izvirna in geografsko zaščitena.

Nosilec geografske
zaščite Ribniška
suha roba je
Občina Sodražica.

Izvedite več!

Za pogovor, podrobnejše podatke, sestanek ali obisk vam je z veseljem na voljo iniciativna skupina za ustanovitev Rokodelske zadruge Sodražica oz. po njenem pooblastilu:

Pavle Hočevar

pavle.hocevar@gmail.com
041 780 864

Miran Mate

miran.mate@siol.net
041 263 107

STOP NASILJU!

NE ČAKAJMO – NASILJE JE POTREBNO NEMUDOMA PRIJAVITI!

CSD Ljubljana

Ob tragičnih družinskih dogodkih, ki so se zgodili v zadnjem času, je treba vso pozornost nameniti tej – še vedno prikriti – problematiki. Nasilje v družini je splošen družbeni problem in pojavlja se ne glede na socialno-ekonomski položaj, spol, starost, etnično pripadnost ali druge osebne okoliščine družinskih članov. Leto epidemije je stiske, ki velikokrat vodijo tudi do nasilja, povečalo in to obdobje terja še večjo pozornost države, lokalne skupnosti, javnih institucij in drugih organizacij. Vedno pa tudi pozornost vsakega posameznika, naj bo to v vlogi sosesa, prijatelja, družinskega člana itd.

Nasilje ni konflikt in zanj ni opravičila

Na Centru za socialno delo Ljubljana opažamo, da je delež neprijavljenega nasilja v družini še vedno mnogo višji od uradnih podatkov. Nasilje med družinskimi člani, še posebej v intimnih partnerskih odnosih, je pogosto prikrito; dogaja se za zaprtimi vrati, zato ga je tudi težje prepoznavati in preprečevati. Žrtve pogosto potrebujejo veliko strokovne podpore in pomoči, da zmorejo spregovoriti o nasilju. Opažamo tudi, da je nasilje v družini v Sloveniji še vedno stigmatizirano in da je toleranca do nasilja kljub izboljšanju situacije v zadnjih letih še vedno prevelika. Na Centru za socialno delo Ljubljana zagovarjamo ničelno tolerance do nasilja in s svojim delovanjem aktivno ozaveščamo strokovno in laično okolje pri prepoznavanju in prijavljanju nasilja. Za nasilno vedenje je vedno odgovoren povzročitelj nasilja; nasilje ni konflikt in zanj ni opravičila!

Podatki, ki jih centri beležijo v zvezi z obravnavo nasilja v družini, kažejo na to, da je še vedno visok odstotek primerov, v katerih so žrtve nasilja v družini ženskega spola. Posebej poudarjamo, da so otroci

žrtve nasilja tudi, če so ob nasilju le prisotni in ne doživljajo neposrednega nasilja ali če živijo v okolju, kjer se nasilje izvaja. Otroci kot žrtve nasilja imajo prednost pri obravnavi.

Nujnost prijave

Vsako nasilje je potrebno prijaviti. Vsaka žrtev ima na voljo različne vrste in vire pomoči, s katerimi ji lahko pristojne institucije pomagajo pri reševanju njene ogroženosti. Center za socialno delo je osrednja institucija pri obravnavi nasilja v družini. Na centru bomo žrtvi ponudili možnost spremljevalca, ki jo lahko spremlja na Policijo, da lažje pove svojo zgodbo.

Grožnje je vedno treba vzeti skrajno resno

Grožnje povzročitelja in strahove žrtve center vzame skrajno resno. Najnevarnejši čas za žensko je takrat, ko želi ali zapusti nasilnega partnerja, ker bo uporabil vse načine, da jo bo pridobil nazaj. Povzročitelji navadno to počno toliko časa, dokler jih sistem jasno in odločno ne ustavi. Naloga centrov za socialno delo je, da skupaj z žrtvijo naredijo vse, da jo zaščitijo; pri tem je zelo pomembno, da žrtev natančno povprašamo o njenih strahovih in grožnjah, ki jih je izrekel povzročitelj nasilja v družini.

Nudenje informacij in pomoči žrtvam

Kadar se oseba obrne na center za socialno delo zaradi nasilja v družini, ji najprej posredujemo vse informacije, ki jih potrebuje, in seznanimo z vsemi organizacijami, kamor se lahko obrne. Takoj na začetku žrtvi nudimo vso pomoč, ki jo ob tem potrebuje.

Vloga in naloge Policije

Policija kot institucija največkrat prva vstopa v družino, se sooči z obravnavo in preiskavo nasilja v družini. Policija ima možnost, da žrtev nasilja zaščiti tudi tako, da povzročitelju nasilja izreče ukrep prepovedi približevanja.

Kaj lahko žrtve pričakujejo?

- Center za socialno delo se je dolžan na vsak primer nasilja v družini, o katerem je obveščen, odzvati in takoj začeti s postopki za zaščito žrtve nasilja v družini na način, ki je zanjo varen.
- V primeru neposredne ogroženosti zdravja in življenja žrtve svoje začetne aktivnosti takoj uskladi s Policijo in ukrepa v zaščito žrtve – pomoč pri odhodu v krizni center za žrtve nasilje, odhodu v krizni center za mlade, varno hišo ali drugo varno lokacijo oziroma napotitev v zdravstveno oskrbo.
- Skupaj z žrtvijo razišče situacijo in opredeli problem nasilja, oceni njeno psihofizično stanje in njeno socialno podporno mrežo, izdelava začetno oceno ogroženosti, pripravi varnostni

načrt z namenom zagotovitve njene trenutne varnosti in krepitev moči v konkretnem položaju.

- V nadaljevanju center za socialno delo žrtev spremlja; izdelava se dolgoročni načrt pomoči za varnost žrtve in vključi druge pomembne institucije, ki so pomembne za zaščito žrtve; po potrebi se skliče multidisciplinarni tim.

Nerazumevanje položaja žrtve

Pogosto se dogaja, da žrtve nimajo dovolj moči, da bi poiskale pomoč. V svoji okolici žrtve pogosto naletijo na nerazumevanje ali se jim celo ne verjame; prisoten je sram in strah; nekateri jih lahko celo obsojajo. Žrtev moramo opolnomočiti oziroma opogumiti in spodbuditi k iskanju pomoči ali zanje sami poiščemo pomoč.

Skrito nasilje v času epidemije

V času epidemije na Centru za socialno delo Ljubljana nismo zaznali porasta primerov nasilja v družini; to pa ne pomeni,

da se je nasilje v družini zmanjšalo. V času epidemije so bili večinoma družinski člani doma. Žrtev je težje klicala ali poiskala pomoč, ker je bil povzročitelj nasilja prisoten. V tem času so nastali negotovost, povečan strah, nejasna prihodnost, finančna stiska in so se žrtve težje tudi odločale za odhod od doma. Žrtve nasilja v družini so bile še bolj izolirane od sorodnikov, prijateljev in njim pomembnim osebam.

V letu 2020 zabeležili 680 prijav

Na Centru za socialno delo Ljubljana, pod katerega sodi 8 enot centra za socialno delo (Ljubljana Center, Ljubljana Šiška, Ljubljana Vič Rudnik, Ljubljana Moste Polje, Ljubljana Bežigrad, Grosuplje, Vrhnika in Logatec) smo v letu 2020 skupno beležili 680 vseh informacij oziroma prijav nasilja v družini; od tega je Policija v 125 primerih izrekla ukrep prepovedi približevanja povzročitelju nasilja proti žrtvam nasilja v družini. Realiziranih je bilo 43 namestitvev v varno okolje.

KAM PO POMOČ?

Policija (intervencijska številka)
113

Nujna medicinska pomoč
112

CSD Ljubljana, enota Ljubljana
Center Dalmatinova ulica 2,
Ljubljana
01 475 08 00

CSD Ljubljana, enota Ljubljana
Šiška, Celovška cesta 150,
Ljubljana
01 583 98 00

CSD Ljubljana, enota
Bežigrad, Einspielerjeva ulica 6,
Ljubljana
01 300 18 00

CSD Ljubljana, enota Vič Rudnik,
Tržaška cesta 40, Ljubljana
01 200 21 40

CSD Ljubljana, enota
Moste Polje, Zaloška cesta 69,
Ljubljana
01 587 34 00

CSD Ljubljana, enota Grosuplje,
Adamičeva cesta 51, Grosuplje
01 781 80 50

CSD Ljubljana, enota Logatec,
Tržaška cesta 50 A, Logatec
01 759 06 70

CSD Ljubljana, enota Vrhnika
Ljubljanska cesta 16, Vrhnika
01 750 62 70

CSD Ljubljana, Koordinatorica
za preprečevanje nasilja
031 390 265

Društvo SOS telefon
080 11 55

Društvo za nenasilno
komunikacijo
01 434 48 22

Združenje proti spolnemu
zlorabljanju
01 431 33 41

Krizni center za ženske
in otroke, žrtve nasilja
(Društvo ženska svetovalnica)
031 233 211

Psihosocialna pomoč
ženskam žrtvam nasilja
01 25 11 602
Krizni telefon čez vikende
051 33 88 11

KLJUB COVID-19 JE SODELOVANJE V PROGRAMU SVIT MODRA ODLOČITEV

Marec je mednarodni mesec boja proti raku debelega črevesa in danke, ko opozarjamo na pomen preprečevanja in zgodnjega odkrivanja bolezni. V Sloveniji je rak debelega črevesa in danke med petimi najpogostejšimi raki pri obeh spolih skupaj.

Za rakom debelega črevesa in danke povprečno vsako leto zbolijo več kot 1.300 ljudi, čeprav je rak na debelem črevesu in danki ena izmed redkih rakavih bolezni, ki jo je mogoče preprečiti s presejanjem. V Sloveniji za to skrbi Program Svit, državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki. S Programom Svit zmanjšujemo število na novo zbolelih ljudi ter raka odkrivamo v zgodnejših stadijih, kar bolniku omogoči lažje in učinkovitejše spopadanje z boleznijo ter posledično izboljša kakovost

bolnikovega življenja. V letu 2020 je bilo presejanih 176.731 oseb oziroma 60,05 % povabljenе populacije, kar je primerljivo z letom 2019, ko je bilo presejanih 180.685 oseb oziroma 61,30 % povabljenе populacije.

Program Svit v času epidemije COVID-19

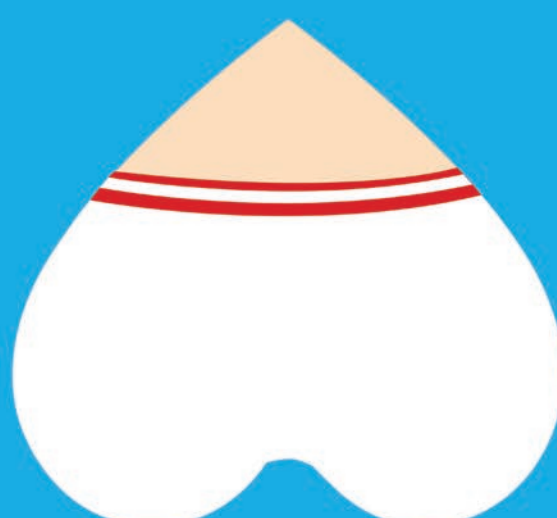
Pri Programu Svit v drugem valu epidemije COVID-19 izvajamo presejanje v običajnem obsegu, a ob preišljenih in strogih zaščitnih ukrepih, ki ščitijo tako

udeležence kot izvajalce programa. Pri tem je v veliko pomoč dobra organiziranost programa in uvedba storitev eZdravja, ki so začele delovati že pred epidemijo, saj omogočata pošiljanje vzorcev po pošti in napotovanje na kolonoskopijo s pomočjo eRecepta in eNapotnice. To zmanjšuje fizične kontakte med izvajalci zdravstvenega varstva in pacienti.

»Naj ob tem poudarim, da kolonoskopije izvajamo skladno z najvišjimi higienimi standardi in velik poudarek namenimo upoštevanju vseh higienskih ukrepov, zato je za varnost oseb, ki pridejo na pregled, in zdravstvenih delavcev, ki preiskavo izvajajo, zagotovljen visok nivo zaščite. Pri odzivu na vabilo v program niso potrebni stiki z drugimi osebami. Na kolonoskopijo naročamo samo zdrave paciente, ki morajo nositi masko in so brez simptomov za okužbo dihal. Zdravniki in ostali zdravstveni delavci uporabljajo pri izvajanju kolonoskopij vso potrebno osebno varovalno opremo,« je povedala dr. Dominika Novak Mlakar, vodja Programa Svit.

Izvajanje Programa Svit v letu 2021

Aktivnosti vabljenja in presejanja v Programu Svit v letošnjem letu potekajo po

VSAKO LETO JE 300.000 SLOVENCEV
NA VRSTI, DA POSKRBIJO ZA
SVOJO R*T.

NIJZ
Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Svit
DRŽAVNI PROGRAM
PRESEJANJA IN ZGODNJEGA
ODKRIVANJA PREDRAKAVIH
SPREMENJ IN RAKA NA
DEBELEM ČREVESU IN DANKI

www.program-svit.si

predvidenem načrtu za leto 2021. To pomeni, da mesečno k sodelovanju v Programu Svit povabimo do 25.000 oseb in osebam, ki so vabilo že prejele in se nanj niso odzvale, posredujemo opomnik. Vabilo in opomnik vključujeta Izjavo o prostovoljnem sodelovanju v Programu Svit. Če se oseba odloči za sodelovanje in nima izključitvenih kriterijev, prejme komplet testerjev za odvzem vzorcev blata. Odzivnost pri vračanju vzorcev blata je dobra, kar pomeni, da se kljub COVID-19 vabljeni odločajo za sodelovanje v presejalnem programu. Osebe, ki so imele pozitiven izvid analize vzorcev blata, naročamo na kolonoskopijo skladno s termini, ki nam jih sporočajo izvajalci.

V Program Svit se je treba odzvati vsaki dve leti

Kljub izjemnim uspehom Programa Svit se vabilu v program še vedno vsaka tretja oseba v ciljni starosti ne odzove. V programu se za 10 odstotnih točk slabše odzivajo moški v primerjavi z ženskami. Med moškimi je najnižja udeležba v program v starostni skupini med 50. in 54. letom, pri ženskah pa se najslabše odzivajo ženske, stare 70 let ali več. Rak na debelem črevesu in danki se v telesu razvija več let, preden se pojavijo prvi simptomi. Ko simptome opazimo in pomislimo, da z

našim zdravjem morda nekaj ni v redu, je mnogokrat bolezen že napredovala, zato je pomembno, da ukrepamo prej. Prav tako morebitne spremembe na steni črevesa ne krvavijo nujno pri vsakem odvajanju. Lahko se zgodi, da ravno v času, ko smo delali test, spremembe niso krvavele, torej krvavitve nismo mogli zaznati. Kljub temu je možno, da se je v našem telesu bolezen že začela razvijati. Če pa se v program odzovemo redno vsaki dve leti, zelo povečamo možnost, da morebitno bolezen še pravočasno zaznamo in jo uspešno odstranimo.

Svitove kontaktne točke kot vir spodbude in dodatnih informacij

Pomembno podporo udeležencem v Programu Svit nudijo Svitove kontaktne točke v zdravstvenih domovih po Sloveniji. V Svitovih kontaktnih točkah zdravstveni delavci vabljenim pomagajo pri izzivih in vprašanjih, s katerimi se srečujejo, vse od vprašanj, kaj storiti z vabilom Programa Svit, kaj storiti, če ste založili komplet za odvzem vzorcev blata, do vprašanj, kako sodelovati v Programu Svit in kako se v okviru Programa Svit naročiti na presejalno kolonoskopijo. V času epidemije je zaradi reorganizacije dela v zdravstvenih domovih tudi delo-

vanje Svitovih kontaktnih točk ponekod nekoliko drugačno; še vedno so vsem na voljo preko telefona ali elektronske pošte; ponekod po predhodnem dogovoru še vedno omogočajo tudi pogovor v prostorih zdravstvenega doma. Z udeležbo v Programu Svit lahko naredimo največ za svoje zdravje in kakovost življenja, saj do 65 % odkritih rakov odkrijemo tako zgodaj, da onkološkega zdravljenja pacienti ne potrebujejo. Naj ob tem poudarimo, da je sodelovanje v Programu Svit kljub COVID-19 varno. Zato vse, ki prejmejo vabilo v program, močno spodbujamo, da se nanj tudi odzovejo. Sodelovanje v Programu Svit je modra odločitev.

»Vabilo v Program Svit je srečka, ki je vedno dobitna. Če je izvid negativen, v črevesu ni nevarnih predrakavih sprememb; če pa je izvid pozitiven, se naš zdravstveni sistem takoj odzove in ti nudi najboljše zdravljenje. Pomembna je udeležba vsaki dve leti. Lahko smo ponosni, da imamo v Sloveniji najboljši program za odkrivanje in zdravljenje raka na debelem črevesu na svetu,« je povedal ambasador Programa Svit mag. Samo Podgornik.

LEPO
DEJANJE

Stavite na medsosedsko solidarnost in ona bo stavila na vas.

Spremljajte nas na družbenih omrežjih @lepa_dejanja v prihodnjih mesecih in skupaj z nami spodbujajte lepa medsosedska dejanja.

www.rdecikrizljubljana.si

NAJLEPŠE MESTO NAJDE.

Projekt sofinancira Mestna občina Ljubljana
 Komunikacijska podpora Rubikon GRAL

»SAMO LOTITI SE JE TREBA«

INTERVJU: JOŽE PERHAJ

Angelca Petrič

Družinsko podjetje LSP d. o. o. zakoncev Jožeta in Eme Perhaj predstavlja dokaz, da ob delu tudi rezultati ne izostanejo. Podjetništvo jima uspeva usklajevati tudi z delom na kmetiji, saj imata trenutno 14 glav govedi. Malokdo pa ve, da poteka na majhnem trgu Velikih Lašč visoko specializirana proizvodnja za potrebe elektronske industrije. Ker tovrstne dejavnosti niso povsem vsakdanje, nam je Jože Perhaj skušal čim bolj poljudno predstaviti njihovo dejavnost.

S čim se vaše podjetje pravzaprav ukvarja?

Če poskusim razložiti kar najbolj enostavno – spajkamo. To je del elektronske industrije, ki je sama zelo široka; posamezna podjetja, ki se ukvarjamo s tem, smo precej ozko usmerjena. Nekateri se ukvarjajo samo z razvojem, nekateri samo s prodajo, drugi imajo samo končno fazo proizvodnje. Vsak še tako majhen vgrajen delček, ki ima neko pamet in se uporablja kot končni izdelek v elektroniki, mora biti sprogramiran. Ta področja pa drug z drugim nimajo veliko skupnega. Kot rečeno, nekdo oblikuje, nekdo mora načrtovati, nekdo sprogramirati, nekdo se ukvarja s strankami, nekdo pa mora vse to skupaj sestavljati – spajkati. Mi spajkamo za naročnike, ki tega sami ne počnejo – skupaj na tiskano vezje položimo kondenzatorje, upore, čipe itd.

Kje lahko vidimo vaše izdelke?

Na prvi pogled nikjer. Pri nas poteka največji del proizvodnje za podjetje RLS Merilna tehnika d. o. o. iz Komende. To je veliko podjetje, ki je v Sloveniji dobilo že vse možne nagrade in veliko tudi v tujini. Ukvarjajo se izključno s senzorji

pomika in zasuka.

Po drugi strani pa lahko vidite naše izdelke vsepovsod po svetu. Delamo več kot 500 različnih modulov za krepko več kot 500 izdelkov po svetu. Mi smo seveda le majhen delček v procesu izdelave izdelka, saj ne razvijamo in ne prodajamo; pri nas poteka spajkanje. To je postalo tudi precej pomemben del industrije, saj je zelo zahtevno in zato tega večina podjetij ne dela sama. Tudi

Vedno trdim, da je izobrazba pomembna – jaz sem pač tako začel, ampak to ne bi smelo biti vodilo za mlade danes.

Apple ne spajka sam, ampak to delajo podjetja na Kitajskem. Od tega, kar delamo, se ne proda niti en odstotek v Sloveniji. Končni kupci izdelkov, v katerih so vgrajeni moduli, ki jih spajkamo, so v tujini, vsepovsod po svetu. Recimo področje robotike in celotna industrija naprav, ki se premikajo, obvezno uporablja takšne senzorje. Računalnik mora na nek način vedeti, kje je pozicija nečesa. Ali pa recimo motorji, rotacije ali pomiki česarkoli. Vsak pomik ima nek senzor, ki pove računalniku, kje je pozicija na tisočinko metra natančno.

Kako bi predstavili vašo poklicno pot?

Imam poklicno šolo za RTV-mehanika. Izobrazba je ena taka zanimiva reč. K

nam pride precej naročnikov iz tujine prekontrolirati proizvodnjo. Nihče me ne vpraša po izobrazbi. To se sprašuje samo pri nas. Za naše delo so pomembni postopki in končni izdelek. Sicer načeloma vedno trdim, da je izobrazba pomembna – jaz sem pač tako začel, ampak to ne bi smelo biti vodilo za mlade danes. Zelo pomembno je tudi, da sproti spremljamo novosti, se izobražujemo, skrbimo za uvajanje novih procesov in standardov. Trenutno imamo certifikate za standarde ISO 9001 in IPC 610. Proizvodnjo redno kontrolirajo bolj zahtevni kupci.

Do leta 1990 sem delal v Iskri, kjer smo delali za vojaško industrijo. Potem je šlo s tem počasi navzdol. Nato sem bil do leta 2005 v manjšem zasebnem podjetju v Ljubljani, kjer smo se ukvarjali z laserskimi projekcijami – z laser showi na prireditvah in nekaj malega tudi s telefonijo. Zaradi smrti lastnika je podjetje prenehalo z delovanjem. Z mojo formal-

strojem in z eno pečjo. Prostor smo na začetku pregradili, ker je bil prevelik.

Nismo preveč razmišljali o prihodnosti ali delali načrtov. Sledili smo naročilom in kupovali dodatne stroje. Vse stranke, s katerimi smo začeli delati, so rastle. Mi pa smo nekako skušali zadostiti njihovim potrebam.

Kako poteka vaš delovni dan?

Ob pol sedmih začnem in delam, dokler je delo. To pomeni 250 ur na mesec; tudi več se jih nabere. Če se malo pošalim, bi rekel, da imam očitno slab sindikat.

Če se le da, ne menjamo ljudi, saj se je potrebno vsaj nekaj naučiti.

Koliko ljudi imate zaposlenih?

6 stalno in 4 občasno preko s. p. ali študentskega dela. Delo namreč niha. Profil zaposlenih je od navadnega delavca do inženirja elektrotehnike. Za enostavna ročna dela je lahko primeren že študent. Če se le da, ne menjamo ljudi, saj se je potrebno vsaj nekaj naučiti.

Kakšni so ti posebni pogoji dela?

Pri nas je recimo obvezna antistatična obleka in obutev (ESD), sicer v podjetje sploh ni vstopa. To so tudi zahteve strank. Tudi tla so antistatična in imajo zato svojo ceno. Zahteve so precej natančne in temu moramo slediti. Prostori morajo biti izredno čisti, kli-

matizirani, s kontrolo vlage in temperature. Ustrezno mora biti urejeno prezračevanje.

Od kod dobite surovine?

Mi skrbimo za opremo, stroje, vzdrževanje, orodje, potrošni material ... Vse, kar pride v izdelek stranke, nabavijo stranke same (elektronske komponente, tiskana vezja), saj smo mi za nabavo elektronskih komponent premajhni. Pri nas zaspajkamo premalo (ca. 2 milijona komponent na mesec), da bi imeli zaposlenega nekoga, ki bi skrbel za nabavo in bi s tem vse stroške lahko tudi

pokrili. Dva milijona komponent namreč ni veliko oz. ni dovolj za rentabilnost lastne nabave komponent.

Je kaj težav glede dobav materialov zaradi epidemije?

Tu ni problem le COVID-19. Spajkalna pasta je še vedno »cin«. To je kositer in dodatki. Cena tega raste in dobava je bolj nestabilna v primerjavi z letom 2019. Večji problem od dobave spajke je dobava elektronskih komponent oz. pravilno rečeno integriranih vezij. Tega na tržišču

no izobrazbo pa nisem dobil službe. Ker smo šli vsi zaposleni na Zavod za zaposlovanje, sem z delom začel sam; najprej sem nadaljeval z laser showi, kasneje pa s spajkalnikom v dnevni sobi. Podjetje je bilo na začetku majhno. Počasi smo začeli z majhnimi stroji, nato z malo večjimi. Te sem postavil v hišo čez balkonska vrata kar z gozdarsko prikolicco. Nato smo pred šestimi leti prišli v bivše prostore trgovine Kmetijske zadruge z enim

praktično ni. Stranke imajo velike probleme pri dobavi. Dobavni roki so se podaljšali s tedna, dveh tudi na leto dni.

To seveda vpliva na naše poslovanje. Če ni dobave elektronskih komponent, posledično naredimo manj; s tem se zmanjšujejo tudi serije, ki so manjše in bolj razdrobljene. Namesto ene večje serije delamo pet manjših, kar pomeni štiri priprave istega materiala več.

Kako poteka izdelava produkta?

Delo je precej specifično in če nisi v tem poslu, ga težko razumeš. Spajkanje s spajkalnikom na klasičen način, kot ga mnogi poznajo, sicer še vedno obstaja tudi v takšnih majhnih proizvodnjah, kot je naša. Večinoma pa ta sedaj poteka na avtomatskih strojih, kjer je proces spajkanja popolnoma drugačen od prejšnjega.

Najprej prične s pripravo tiskanin, torej ploščic tiskanega vezja. To pomeni, da tiskano vezje po potrebi sušimo v pečeh ali ga lasersko markiramo zaradi kasnejše sledljivosti izdelkov. Sledi tiskanje spajkalne paste (oz. cina), ki jo stroj nanese na točno določene pozicije. Po tem je na vrsti kontrola nanosa spajkalne paste. Stroj preveri pozicijo, višino, širino in tudi izračuna volumen nanosa spajkalne paste. Kontrola je tridimenzionalna; deluje na podlagi odboja svetlobe. Vsako napako stroj pokaže kot tridimenzionalno sliko in opozori na nepravilnost. Sledi priprava komponent na podajalnik, ki se vstavijo v naprave za polaganje. Vsaka elektronska komponenta je v svojem podajalniku. Včasih je na tiskano vezje potrebno položiti tudi 100 oz. 150 različnih komponent. Stroj lahko položi tudi do 6 komponent v eni sekundi. To vse skupaj mora potekati hitro, da položimo tudi do 2 milijona komponent na mesec. Postopek se nadaljuje v peči. Tu pride do pretaljevanja spajkalne paste. Ta proces je zelo pomemben, saj lahko nekaj stopinj razlike pomeni napako na vezju ali na komponentah. Sledi tridimenzionalna optična kontrola zaspajkanega vezja. S tem postopkom se preveri, ali

so vse komponente pravilno postavljene in zaspajkane. Zadnja faza je končno embalarjanje in dostava naročniku.

Koliko stanejo vaši stroji?

Pod 100.000 EUR težko, da je kakšen.

S poslovnimi rezultati ste zadovoljni?

Smo. Lani je bilo sicer malenkostno slabše kot leta 2019. Letos prve štiri mesece kaže zelo dobro. Za naprej pa je odvisno, kakšna bo situacija v svetu glede dobave elektronskih komponent, ki jih vgrajujemo.

Kako vam uspe uskladiti podjetniško pot in delo na kmetiji?

Zaenkrat še nekako gre. Uspe nam predvsem zato, ker je podjetje blizu. Če bi bilo podjetje samo 15 kilometrov stran, to že ne bi šlo. Tako pa lahko vmes skočim za

uro, dve in opravi delo, ki je vezano na letni čas oz. vreme. To je ključno za obstoj kmetije.

Imate prosti čas?

Seveda, preživljam ga z družino, delam na kmetiji. Grem tudi za 2-3 dni na morje. Mi je večkrat težko tam, če se malo pošalim, a nekako zdržim.

Je v Sloveniji poslovno okolje spodbudno?

V bistvu ni. Tu imam jaz svoje mnenje. Slovenija ima problem, ker je takšnih, kot sem jaz, sicer ogromno in bi lahko naredili precej več, če bi bilo to bolj enostavno, zlasti kar se tiče dokumentacije, gradnje, sprememb dokumentov ... Vse to vzame ogromno časa. Če mora imeti podjetje z desetimi zaposlenimi enega, ki se ukvarja z dokumentacijo, se pojavi vprašanje, kako ostati konkurenčen. V tujini so te zadeve hitreje urejene ... No, pa sem odgovoril, kam gre dopust. V papirje.

Grem tudi za 2-3 dni na morje. Mi je večkrat težko tam, če se malo pošalim, a nekako zdržim.

tudi večkrat letno – do zdaj smo vedno zadostili vsem kriterijem, a se bojim, da bo kmalu to postal problem zaradi zgoraj navedenih razlogov. Dejstvo je, da je potrebno iti v širitev in rast takrat, ko je podjetje za to pripravljeno. Mi letos nekaj moramo ukreniti, sicer lahko samo obvestimo stranke, da bomo delali še 5 let in se nato počasi upokojim.

Delate tudi za avtomobilsko industrijo?

Za delo za avtomobilsko industrijo ne izpolnujemo pogojev. Že prostor je neprimeren. Potrebno je zagotoviti absolutno sledljivost za vsako minuto, za vsako komponento. Marsikaj izpolnujemo, a še zdaleč ne vsega. Tam je vse strojno; na koncu sistem ločuje dobre in slabe izdelke in gre vse samo v embalažo. Vmes se ne sme ničesar dotakniti z roko. Mi tega ne moremo zagotoviti.

Bi še zaposlovali, če bi imeli prostor?

Bi. Ampak nimamo pogojev.

Imate kakšen nasvet za mlade podjetnike?

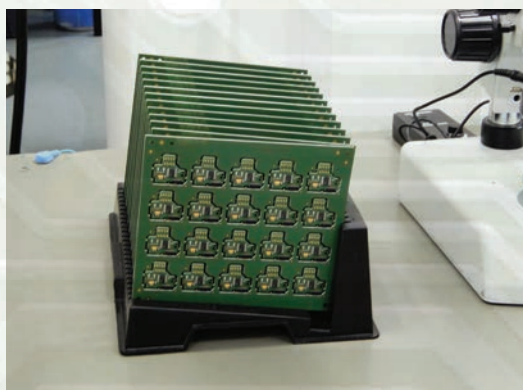
Samo lotiti se je treba. Če sem lahko jaz, lahko vsak. Če ne uspe, nič hudega, poskusi z drugo dejavnostjo ali pa z isto na drugačen način. Manjka nam ameriške filozofije. Ključna faktorja za uspeh sta kvalitetno delo in vztrajnost. Vse ostalo so motovljenje in izgovori.

Kdaj vam je bilo najtežje?

Težko bi izpostavil dogodek ali obdobje, ko mi je bilo najtežje, saj so vedno nihanja uspešnosti navzgor in navzdol.

Kaj bi izpostavili kot največji uspeh?

To, da nismo nobenemu nič dolžni in nam ni nihče dolžan. V vseh letih smo odpisali samo en del dolga enega računa v tujini. Mi vse plačamo, tudi vse nadure zaposlenim tako, kot smo dogovorjeni. Naši največji dobavitelji strojev in naprav za proizvodnjo, ki so najbolj ugodni, so iz Avstrije in Hrvaške. Po toliko letih poslovanja z njimi vsi točno vedo, da bodo dobili plačano dobavljeno opremo. V vsem času nismo izgubili niti ene stranke. Tudi reklamirati se nam ni potrebno. V življenju še nikogar nisem poklical za posel.

Kaj pa poslovno okolje Velikih Lašč?

Industrija tu nima prostora, da bi se razvijala. Potrebuje velik prostor z urejeno dokumentacijo. Mi imamo tu recimo grozne probleme, ker v prostoru ne moremo dobiti dovolj elektrike in imamo premajhen prostor, zato bi se nujno morali preseliti drugam. Ni prostora za stroje, ni elektrike, ni pogojev, ki jih zahtevajo stranke. K nam pridejo stranke iz tujine pregledovat proizvodnjo

OLESYA RUPAR

SE JE IZ RUSIJE V RUPE PRESELILA PRED 15 LETI

Dragica Heric

Pred časom mi je umen gospod iz okolice Velikih Lašč rekel: Če si do ljudi odprt, so ljudje odprti do tebe. In takšna je Olesya Rupar, ki se je v Velike Lašče preselila iz daljne Rusije. Odprta, prijazna, vedno nasmejana, žena in mati dveh otrok, prodajalka v trgovini KZ Velike Lašče v Turjaku, kjer aranžira marsikateri naročen narezek ali obložene kruhke, predstavnica Rup v krajevnem odboru Rute, izdelovalka unikatnega nakita, ki ga predstavlja na tržnicah v Velikih Laščah in okolici, ali svoje znanje v delavnicah prenaša na mlajše. Olesya spoštuje vse slovensko, ne pozabi pa tudi na to, od kod prihaja.

Od kod natančno iz Rusije prihajaš?

Moja stari starši in starši so Moskovčani, a življenje je nanese, da smo precej potovali in spoznala sem številne kraje v Rusiji, a sem vedno v sebi čutila, da me bo pot peljala še kam drugam. Ne da bi mi tam, kjer smo živeli, bilo slabo, ampak nekaj v meni me je vlekel drugam. Ko si star 18 let, kot sem bila takrat jaz, ko sem prvič potovala v Slovenijo, ne veš, kaj je boljše in kaj slabše, ampak v sebi sem čutila, da je prav.

In tako te je ljubezen pripeljala v Slovenijo, v majhno vasico Rupe na Rutarso planoto občine Velike Lašče?

Ja, res je, Dušana sem spoznala preko spleta. Po dopisovanju me je povabil na obisk; obiskala sem ga v Rupah in srce me je vodilo, da sem se čez leto dni preselila in ustvarila sva si družino in dom.

Kako sta se sporazumevala in kako si se sporazumevala z njegovo mamo in ostalimi vaščani?

Ni bilo težko. Na začetku smo se pogovarjali v angleščini. Če jezik uporabljaš, se ga sproti tudi učiš. Danes se

angleško skoraj ne pogovarjam, še manj pa rusko in v pogovorih s svojo družino v Rusiji se mi celo zgodi, da moram pomisliti, kako se kakšna beseda reče po rusko. Malo težje je bilo na začetku s starejšimi, na primer z mojo taščo, ki ne govori angleško, a nekako sva se tudi midve sporazumeli, malo v ruščini, malo z rokami, seveda z obojestranskim prilagajanjem, pa je šlo.

Imaš v Sloveniji tudi ruske prijatelje?

Poznam veliko ljudi, tudi ruskih umešnikov in podjetnikov, ki živijo in delajo v Sloveniji, a se ne srečujem z njimi, saj imamo vsak svoje življenje, vsak svoje obveznosti. Večina jih živi v mestu, precej daleč od Rup, in enostavno nimamo časa ali potreb, da bi se spoprijateljili. Mogoče bi bilo drugače, če bi živel ali delala v Ljubljani.

V mladosti si živeli v velikem mestu; sedaj že dobrih 15 let živiš na vasi. Najbrž je velika razlika med Rupami in Moskvo?

Ja, seveda. Moskva je veliko mesto. Uradno ima 12 milijonov prebivalcev, po

mojem še več, ker je veliko neprijavljenih ljudi. Pravijo, da je Moskva po številu prebivalcev za osem Slovenij. Včasih res pogrešam mesto, pogrešam metro, podzemno železnico, čeprav me danes mesto zelo utruja. Prav zadovoljna sem v majhni vasi, v Rupah. Še danes si z avtom ne upam v Ljubljano, ker sem vozniški izpit delala v Kočevju, a se zato toliko bolj znajdem, če grem v mesto z avtobusom. Moram povedati, da sem tudi v Rusiji živel na vasi. Res je sicer, da je naselje, ki je v Rusiji vas, za Slovenijo to že mesto. V vasi, ki ma tako stanovanjske bloke kot samostojne hiše smo z dedkom in babico živeli v hiši, imeli tudi vrt, kokoši, zajčke, psička in velik nasad črnega ribeza. Še danes se spomnim, kako so se drugi otroci igrali, jaz pa sem morala pobirati črn ribez. Jagodičja je v Rusiji veliko, sploh črnega ribeza, ki ima veliko vitaminov in smo iz njega – malo drugače kot tukaj – kuhali kompot, marmelade ali ga dali svežega v zamrzovalnik.

Piješ veliko ruskega čaja ali tukaj raje piješ kavo?

Pijem čaj in kavo in tudi v Rusiji smo pili čaj in kavo. Veliko več pa tako otroci

kot odrasli v Rusiji pijejo pravi črni čaj. Rusi imamo radi čaj, pa čeprav ne vem zakaj Evropejci rečejo ruski čaj, saj je to črni čaj, ki ga pridelujejo predvsem v Indiji. Sama imam zelo rada pravi čaj z dodatki posušenih jagod ali drugega posušenega sadja. Pravi črni čaj je tudi povsem nekaj drugega kot črni čaj v vrečkah, ki ga je mogoče kupiti v trgovinah. Zato ga v glavnem kupujem v ruskih trgovinah ali pa mi ga sorodniki pošljejo po pošti. V Rusiji ne pijemo čaja zaradi želodčnih in drugih težav, ampak zato, ker nam je všeč, in ob druženju. Tudi sama ga pogosto pijem v družbi z nekom ali pa si ga včasih skuham samo zase.

Danes te večina občanov v Velikih Laščah že pozna.

Po dveh letih bivanja v Rupah – vmes sem rodila prvega sina – sem najprej začela delati kot natakara, potem pa v Kmetijski zadrugi Velike Lašče, kjer sem letos marca že dopolnila polnih 11 let delovne dobe. Zadruga ima več enot in začela sem v baru najprej kot natakara, potem kot prodajalka v več zadrugah trgovinah, od trgovine v Velikih Laščah, v Robu in v Novi vasi, v zadnjih letih pa sem na Turjaku. Tako sovaščani v Rupah kot sodelavci in drugi prebivalci v Velikih Laščah so me lepo sprejeli. Res so dobri ljudje, prijazni in vsem sem hvaležna.

Slovenščina ti že zdavnaj ne dela več težav. Rečeš kdaj že kakšno besedo po rutarsko?

Ja, tudi to so mi že rekli. Po opravljenem tečaju na Filozofski fakulteti, stiku s sovaščani, na delovnem mestu, po življenju tukaj sem se slovenskega jezika naučila dokaj hitro. Še vedno mi delajo preglavice kakšne končnice; predvsem pri pisanju imam težave s slovnico in pravilno ureditvijo stavčnih členov. A pri tem – še zlasti, če pišem kakšno uradno pismo – mi pomaga mož ali že tudi oba sinova. Mogoče imam včasih tudi malo treme, da bom povedala kaj narobe in me bo učiteljica otrok v šoli ali uradnik narobe ali napačno razumel. Seveda pa imam še vedno svoj naglas, ki ga bom najbrž vedno imela, ker nisem Slovenka.

Kako je bilo v šoli v Rusiji? Se ruski šolski sistem veliko razlikuje od slovenskega, v katerem sta tvoja otroka?

V Rusiji nimamo osnovne in srednje šole, kot jo poznamo tukaj v Sloveniji. V Rusiji traja izobraževanje 11 let in po enajstih razredih se gre na fakulteto. Jaz sem po končani enajstletki šla na Filozofsko fakulteto, smer teologija, ampak je nisem dokončala. Letnika mi v Sloveniji niso priznali, zato sem zaenkrat študij opustila.

Kar mi je ostalo najbolj v spominu, je to, da smo v šoli veliko brali. Nismo brali le med šolskim letom, pač pa smo pred počitnicami dobili cel spisek knjig, ki smo jih morali v času počitnic prebrati. Brali smo debele knjige ne le ruskih književnikov, pač pa tudi vseh drugih avtorjev; predvsem smo brali tudi veliko poezije.

Tudi pri ostalih predmetih smo imeli veliko gradiva, debele učbenike z zelo bogato vsebino. Na primer zgodovina za maturo je bila zelo obsežna. Veliko je bilo treba vedeti o ruski zgodovini in nasploh o svetovni zgodovini. Enako je bilo pri geografiji. V šoli sem bila pridna; imela sem zelo dobre ocene, a resnično je bilo veliko učenja.

Kar mi je v slovenski šoli všeč, je to, da otroci že s petimi ali šestimi leti gredo v šolo in počasi, veliko bolj umirjeno sprejemajo učno snov. V Rusiji gredo otroci v šolo pri sedmih oziroma osmih letih, a se mora otrok pred vstopom v šolo doma naučiti abecedo, branja in računanja. Kot mi pravi sestra, se v Rusiji še danes na govorilnih urah razpravlja o popravljanju strehe na šoli, o zamenjavi vrat in podobno in kako bodo predvsem finančno pri tem sodelovali tudi starši. Tega v Sloveniji ni. V Rusiji je tudi veliko zasebnih šol; ločujejo se na primer kadetske – vojaške šole, baletne in druge specializirane šole, katerih učenci, ki jih obiskujejo, živijo v internatih od svojega sedmega leta starosti.

Se ti zdi, da so v Rusiji večje razlike med revnimi in bogatimi?

Seveda. Večina Rusov ima urejeno le osnovno zdravstveno zavarovanje, ker si dodatnega ne more privoščiti. Tako imajo pravico do obiska zdravnika, morebiti tudi do operacijskega posega, medtem ko je zdravljenje strošek bolnika ali svojcev. Če zboli otrok moje sestre, morajo vsa zdravila, tudi sirup za zbijanje temperature, sirup za kašelj in podobno kupiti sami. Moj dedek je imel raka in operacijo so opravili zdravniki v okviru zavarovanja; vse zdravljenje po operaciji, nakup vseh zdravil in druge opreme za zdravljenje pa je morala babica kupiti sama.

Kako pogosto obišeš ali obiščete Rusijo?

V Rusijo ne moreš na kavo za dan ali dva, pač pa greš za več časa, ker je daleč. Običajno smo šli na tri ali štiri leta; enkrat nisem šla celih šest let, žal. Tudi letos smo imeli namen, a so nam to preprečile COVID-19 razmere. Prav zaradi COVID-19 ukrepov je potovanje zelo komplicirano; letalske linije so vprašljive ali jih sploh ni, pa še veliko dražje je zaradi izrednih ukrepov. Prav tako so nas v tem času želeli obiskati sestra z družino, a zaradi koronavirusa to ni bilo mogoče. Upam, da se bodo razmere umirile in bomo lahko nemoteno potovali in me bodo sorodniki lahko obiskali, jaz in moja družina pa njih v Rusiji. Do sedaj sta me v Rupah obiskali žal že pokojna babica Vera in moja sestra Katjuša.

Seveda pa imam še vedno svoj naglas, ki ga bom najbrž vedno imela, ker nisem Slovenka.

**Do sedaj
sta me v Rupah
obiskali žal že
pokojna babica
Vera in moja
sestra Katjuša.**

Slovenija je res lepa in v Velikih Laščah bi svojim sorodnikom lahko pokazala veliko naravnih, kulturnih in drugih znamenitosti.

Prišla si iz države, ki ima bogato kulturo, v zibelko slovenske kulture Velike Lašče?

Rada imam glasbo, film. Živimo s kulturo in kultura je del našega življenja, kjerkoli si. Zanima me vsa slovenska in velikolaška kultura, saj z njo živim in z njo živita tudi moja otroka. Z rusko kulturo ne živim, si pa zelo rada sama ali z družino pogledam kakšen film, bodisi zgodovinski ali novejši in tako spoznam še kaj novega o ljudeh in o načinu življenja, kjer sem se rodila in 18 let tudi živela. S svojo družino praznujemo tudi slovenske in ruske praznike, tudi verske, tako katoliške kot pravoslavne. Spoštujem slovenske, a ne pozabim na svoje.

Pogrešaš ruski mráz?

Ne, mene že nasploh vedno zebe in imam rajši poletje in pomlad. Se pa spomnim zime v času, ko smo živeli na območju Uralskega gorovja. Ko sem čakala na avtobus za šolo, je na avtobusni tabli pisalo -35 stopinj in kljub temu, da sem bila zelo toplo oblečena, imela dvojne rokavice, kapo in šal, me je zelo zeblo.

Poleg službenih, gospodinjstkih obveznosti imaš več hobijev. So rože okrog domačije tudi tvoj hobi?

Prej je za rože in vrt skrbela predvsem tašča in ji je bilo to v veliko veselje.

Ker bo kmalu dopolnila 90 let in se bojimo, da bi se pri tem lahko tudi poškodovala, sem njeno delo prevzela jaz in to s prav tako velikim veseljem, kot ga je imela ona. Veliko sem že vedela, nekaj pa sem se še naučila. Tudi v Rusiji smo imeli vrt, na katerem smo pridelovali sadje in zelenjavo. Res pa je, da mi nismo imeli strojev in se je večinoma delo opravljalo ročno.

Če se ne motim, je Slovenija na prvem ali na enem izmed prvih mest v Evropi po številu traktorjev na prebivalstvo, kajne? Rusija je daleč od tega, čeprav ima razvito tudi kmetijstvo, a strojev vsaj mi vrtničkarji nismo imeli. Skratka v pridelavi zelenjave tukaj in v Rusiji sem opazila še nekaj razlik. V Rusiji smo na primer krompir vedno izkopavali s pomočjo vil; pri Ruparjevih in pri večini sosedov so se temu čudili.

Tudi mi v Rusiji na vrtu ali v sadovnjaku nikoli nismo uporabljali umetnih gnojil ali kemičnih zaščitnih sredstev, saj smo zelenjavo in sadje pridelovali le zase in prav takšno pridelavo imamo danes v Rupah. Se pa spomnim, da je moj dedi pri pridelavi ribeza uporabljal veliko več organskega gnoja in jagode ribeza so najbrž zaradi tega bile debele kot češnje. Spomnim se družinskega vikenda v bližini Moskve, kjer je bila resnično prava ruska vasica in tudi mi smo imeli pravo rusko leseno hiško; okrog nje je bil travnik in ob njem potok. Soseda je imela celo krave, mi pa smo imeli prašiče in pridelovali več različnih vrtnin od korenčka, peteršilja, paradižnika in kumar do vsega drugega, kar se prideluje tudi v Sloveniji.

Je kakšna rastlina, ki je pri nas ni?

Prej obratno. V Rusiji nismo imeli fižola. Poznala sem ga, ampak ne poznam nobenega, ki bi ga v Rusiji prideloval. Sadili smo grah in ga tudi sušili, ne pa fižol. Iz suhega grahovega zrnja smo delali znano grahovo juho. In tudi kolerabe – kavle prej nisem poznala.

Kakšna je ruska kuhinja?

Ruske kuhinje ni brez kopra in peteršilja. Koper raste praktično na vsakem vrtu. V dolgi ruski zimi je značilna juha

boršč, to je juha iz zelenjave in mesa, ki ji značilno rdečo barvo daje rdeča pesa. O nacionalni pripadnosti boršču se sicer krešejo mnenja in mogoče bi Ukrajinci bili jezni, da sedaj govorim o boršču. Vsekakor je to jed, ki jo kuhajo tudi v Rusiji in drugih bližnjih državah, a jo povsod delajo malo drugače. Mi smo jo delali na mesni osnovi, kuhani svinjini, ki smo ji dodali sveže ali kislo zelje, krompir, malo prepraženega korenčka in čebule, paradižnik in na koncu še svežo rdečo peso. Pri serviranju ne smejo manjkati kislja smetana in začimbe, predvsem peteršilj in koper.

Med slaščicami so znani piroški. Pripravljamo jih iz kvašenega testa in nadevom in so lahko slani ali sladki. Nasploh imamo rajši slane nadeve. Lahko so z mesom, ribami, gobami, s krompirjem, jajcem s čebulo in celo z dušenim zeljem. Tudi palačinke so lahko z različnimi nadevi. Riba v slanci ima specifičen okus in je v Rusiji zelo priljubljena živila. Gospodinje kupijo celo ribo v slanici, jo očistijo, narežejo in ponudijo z oljem in čebulo; zraven skuhamo krompir; doda se lahko še omaka iz gorčice in črnega čaja.

Tako kot črni čaj in številna druga živila je tudi slano ribo in slanike mogoče kupiti v ruski trgovini. V Ljubljani jih je celo več.

Kaj si v Sloveniji prvič jedla?

Kisel fižol in krvavice. Ko sem prvič jedla krvavice, mi sploh ni bilo jasno, iz česa so pripravljene. Še vedno ne znam pripraviti krompirjevih žgancev, medtem ko ajdove žgance in polento znam. Prav tako sem že spekla potico, čeprav sem jo delala s kokosom in čokolado.

Poznamo te tudi po izdelavi unikatnega nakita iz polimerne gline. Ustvarjaš odlične unikatne uhane, zapestnice, ogrlice in druge modne dodatke.

V času koronavirusa, še zlasti, ko je bila šola na daljavo in sta bila oba otroka doma, jaz pa sem hodila v službo, sem imela za to mojo dejavnost zelo malo časa. Upam, da bom v prihodnjih mesecih več izdelovala in bodo v kraju ponovno tržnice, kjer bom izdelke lahko tudi prodajala. Rada tudi ustvarjam z otroci, kot smo to že delali v okviru delavnice v šoli, a so letos zaradi koronavirusa prav tako odpadle.

Že kot otrok sem rada delala nekaj lepega. Po rojstvu prvega otroka sem dobila redno službo in kljub temu mi je ostajalo nekaj časa in ugotovila sem, da mi še nekaj manjka. Čeprav nimam izobrazbe, sem se želela še v nečem dokazati, pokazati, da še nekaj znam. In tako sem začela izdelovati unikatni nakit, predvsem nakit s cveticami v različnih barvah, kombinacijah in stilistiki ... Uporabljam tudi kristale, perle, perlice, poldrago kamenje. Vsak izdelek je unikatni; lahko izdelam nekaj podobnega, ne pa enakega. Izdelujem predvsem ogrlice, uhane in zapestnice ter tudi druge modne dodatke, kot so broške, prstani, dodatki za lase in podobno. V nekaj letih so nastali izdelki različnih kombinacij materialov, barv in stilov, ki izžarevajo romantičnost, nežnost, strast, pogum in vse druge občutke. Izdelujem nakit za posebne priložnosti in za vsak dan, ki je lahko tudi lepo darilo za posebno žensko ali samo za drobno pozornost, za pomlad, jesen, zimo. Ja, to je nekaj, kar znam, kar rada delam. Ves čas ustvarjanja iščem tudi nekaj novega, nove tehnike, nove materiale, a hkrati upoštevam želje svojih strank.

Tvoja ustvarjalnost in estetika se pokazeta tudi v aranžmajih narezkov in obloženih kruhkov, ki jih delate v trgovini, kajne?

Ja, veliko zaslug pri tem ima moja poslovodja, ki me je pri tem usmerjala, mi svetovala in mi vseeno dala možnost, da sem kaj naredila tudi po svoje. Vsi so bili zadovoljni in v času pred korono, ko smo tovrstnih naročil kupcev imeli precej, je bila priprava in aranžiranje narezkov, obloženih kruhkov in podobnih naročil v delikatesi tudi moja naloga. Delala sem narezke za poroko, za zaključene družbe ali za družinske obiske in prav pri vsakem sem se potrudila in naredila čim lepši aranžma.

Od kod nabiraš znanje, ideje za svoje ustvarjanje?

V bistvu samo nadgrajujem tisto, kar že znam. Seveda si pomagam z internetom, poslušam druge. Nasploh pa nisem človek, ki bi verjela v to, da bom nekaj zadela na loteriji ali da bo nekaj prišlo samo od sebe, pač pa verjamem, da bom nekaj dosegla le z delom, pri-

dnostjo in vztrajnostjo.

Če pa imam možnost dodatnega izobraževanja, to z veseljem zagrabim. Tako sem na primer naredila tečaj za poštarske storitve in sedaj lahko v trgovini poleg blagajniških storitev opravljam tudi poštne storitve.

Imam še eno željo, o kateri ne želim govoriti, sem pa optimistka in verjamem, da mi bo uspelo.

Si obiskala že kakšne druge kraje v Sloveniji?

Zelo rada spoznavam okolico, v kateri živimo. Mož Dušan nas vodi na sprehode po gozdovih, po sosednjih vaseh in še vedno je nekaj vasi, v katerih še nisem bila. Seveda se odpravimo tudi na kakšen daljši izlet na Primorsko, celo v hribe. Zelo lepo je v Savinjski dolini, Logarski dolini, ob Soči, na Bledu, Bohinju in še bi lahko naštevala. Predvsem pa si želim še boljše spoznati okolico Rup, občino Velike Lašče in sosednje občine. Nisem še na primer bila na Grmadi in Sv. Ani. To bosta destinaciji našega izleta v prihodnje. A sedaj je pomlad; začela so se dela okrog hiše in na vrtu, a vseeno upam, da se bo našel čas tudi za kakšen izlet.

So Rupe na Rutarski planoti tvoj domači kraj?

Ja, v Rupah živim; tukaj je moja družina in počutim se doma, za kar pa so zaslužni predvsem moja družina in vsi sovaščani. Poleg tega smo vaščani zaselkov na Rutarski planoti zelo povezani. Odkar so krajani povezani v krajevni odbor Rute, smo veliko pridobili. Uredili smo sobo v nekdanji podružnični šoli Mohorje, postavili otroška igrala na šolskem vrtu in še kaj. V skupni sobi se redno srečujejo starejši vaščani; občasno imamo v njej kakšno rojstnodnevno zabavo otrok ali druga srečanja. Imeli smo že tudi kino dneve za otroke in noč čarovnic. Da bi k razvoju kraja pripomogla tudi sama, sem se vključila v krajevni odbor Rute, v katerem zastopam vse prebivalce vasi Rupe, ki nas ni veliko, a nas je vsako leto več. V

tem času smo dobili že eno novo družino in nove sosede, ki sicer ne živijo tukaj, a obnavljajo staro kmetijo.

V kraju in okolici imam veliko prijateljev, znancev, sosedov, sodelavk, s katerimi se zelo dobro razumem in se radi obiščemo, delimo veselje ali žalost in se družimo, če je le čas za to. Seveda imam tudi najboljšo prijateljico, kot pravimo mi v Rusiji, h kateri lahko zvečer skočim po sol, če je treba. Ali pa na kakšno kavico in pogovor.

Olesya, hvala za pogovor in vse dobro. Kako se to reče po rusko?
Спасибо за разговор и всего хорошего!

PODRUŽNIČNA ŠOLA TURJAK JE PRAZNOVALA 120 let

Stanka Štrukelj, vodja podružnične šole Turjak | foto: **Kristina Šilc Čirović**

6. maja 2021 je bil na podružnični šoli Turjak prav poseben dan. Praznovali smo 120. rojstni dan naše šole. Učenci in učiteljice smo pripravili kulturni program. Ker so trenutno časi neprimerni za množična praznovanja, smo ob finančni pomoči vodstva naše šole in občine posneli kratek video posnetek v čast visokega jubileja šole. Med snemanjem sta nas obiskali, voščili in nam povedali nekaj svojih vtisov o naši šoli gospa ravnateljica Metoda Kolar in dolgoletna učiteljica na šoli gospa Marija Zgonec; po video klicu nas je nagovoril tudi župan občine Velike Lašče Tadej Malovrh. Praznovanje smo zaključili, kot se spodobi, z veliko slastno torto, s katero nas je presenetila gospa ravnateljica, in vzpodbudnimi besedami o gradnji nove velike šole na Turjaku.

ŠOLA NA TURJAKU DANES

Šola stoji na hribčku. Stara je 120 let. Danes so v šoli štirje razredi. Poleg učiteljic pomagata še hišnik in kuharica, ki deli kosila in malice. Šola je zelo povezana s krajem. Sodelujemo pri različnih projektih in prireditvah. Učenci pomagajo skrbeti za šolo in čisto okolico. Telovadimo in igramo se na igrišču blizu šole, ker nimamo telovadnice. Kljub temu, da je šola stara, jo imamo zelo radi.

Eva Usenik, 4. t

ŠOLA LETA 2021

Na hribu na Turjaku podružnična šola P. Trubarja. Lahko smo ponosni, da tukaj šolo, ki ima in Primožu Trubarju. Danes, 6. 5. 2021 naša praznuje 120 let. Zanimivo je, da še vedno tam, kjer mora stati Zelo zelo sem vesela, da na to šolo.

Živa Purkart, 4. t

Iz šolske kronike:

Šolo na Turjaku je dal na lastne stroške sezidati turjaški grof Leo Auersperg. Stavba stoji na mali prijazni višini, kjer je najlepši pogled na vse strani. Pri gradnji so s tlako pomagali prebivalci trga Turjak in vasi Ščurki, Četež in Prazniki.

Šolska zgradba je obsegala šolsko sobo, učiteljevo stanovanje in stranske prostore. Poleg stavbe so imeli tudi vrt za cvetlice, drevesa ter učiteljeve grede.

Predmetnik **pred 120 leti** je poleg splošnih premetov, lepopisa in računstva vključeval tudi ročna dela, kmetijstvo, sadjarstvo in verouk.

Otvoritev šole je potekala **6. maja 1901**. Otroci so si skupaj s starši ogledali šolske prostore in potem odšli v župnijsko cerkev. Sledila je pogostitev.

S poukom so otroci pričeli **7. maja 1901**. V tem letu je v šolo hodilo 70 otrok. Poučeval jih je učitelj Josip Bergant. Sprva so v šolo hodili otroci iz Turjaka, Ščurkov, Četeža in Praznikov. Šele kasneje so se jim pridružili otroci iz ostalih vasi.

Leta **1954** je šola postala dvorazredna. V njej je začela poučevati učiteljica Marija. Gospa Marija Zgonec je v naši šoli pustila velik pečat.

Leta **1999** smo na šoli pričeli z uvajanjem devetletne osnovne šole.

Šola je v času doživela nekaj sprememb in obnovitvenih del.

V 120 letih je na naši šoli poučevalo več kot šestdeset učiteljev. V vseh letih je šola izpolnjevala svojo vzgojno-izobraževalno nalogo, sodelovala s krajem in različnimi društvi ter skupaj z vodstvom, učitelji in učenci razvijala POPSZ vrednote (priateljstvo, odgovornost, poštenost, spoštovanje in znanje).

Letos našo šolo obiskuje 47 otrok, 6 učiteljic, voznik in gospodinja. Za naše dobro počutje skrbi gospa ravnateljica Metoda Kolar.

V ŠOLI SMO USPEŠNO IZPELJALI NAGRADNI GIBALNI IZZIV PEŠ V SVET

Bojan Novak, šp. pedagog

Vsi že vemo, da so bili zadnji meseci zaradi epidemije na vseh področjih polni izzivov. Nič drugače ni bilo v šoli, kjer smo se spoprijeli s povsem novim načinom učenja in poučevanja. Šport je v tem času predstavljal res velik izziv, saj zaradi svoje narave ni ravno primeren za poučevanje na daljavo. Učitelji smo uporabljali različne metode in tehnike poučevanja na daljavo; primer dobre prakse (tudi sodelovanja z zunanjimi organizacijami) predstavljam v nadaljevanju.

Šport že sam po sebi postavlja pred udeležence in zaljubljenca vanj številne izzive. Lahko bi celo rekli, da celoten šport temelji na izzivih, bodisi tekmovalnih bodisi povsem ljubiteljskih. Skoraj vedno je v ozadju našega gibanja nek izziv. Lahko si ga postavimo sami, lahko pride od zunaj. Tudi sicer, če gledamo na življenje širše od športa, je koristno, da raje premagujemo izzive kot tarnamo nad težavami.

Za časa šolanja na daljavo smo z učenci opravili številne izzive. Nekateri so bili del rednega pouka športa, drugi pa so bili neobvezni, kot dodatek k siceršnjim gibalnim nalogam. Kar tri mesece (od začetka koledarskega leta 2021 do konca marca) je trajal neobvezni nagradni izziv

sodelujočih 19 učencev dobil v dar žogo, ki ga bo spominjala na uspešno opravljen izziv in hkrati spodbujala k ukvarjanju s športom še naprej.

Veliko učencev je h gibanju spodbudilo tudi druge družinske člane, kar je še posebej spodbudno in pohvalno. Žal raziskave namreč ugotavljajo, da se je športno udejstvovanje v času epidemije kritično znižalo; vsi vemo, kako slabo je to.

Omeniti moram še učence, ki so hodili vsakodnevno (in tudi vestno pošiljali zabeležene dejavnosti – s pomočjo aplikacij na pametnih telefonih) in zbrali izredno veliko prehojenih kilometrov. Brata

Tehovnik (Tjaž in Taj) sta do zadnjega mesta na stopničkah (Rim) prišla že tri tedne pred koncem izziva. Prehodila sta vsak po 560 kilometrov. Odlično je šlo tudi osmošolcu **Timoteju Peterlinu**, ki je ob koncu izziva zbral 489 kilometrov. Mejo štiristotih kilometrov je presegel tudi šestošolec **Lan Peterlin** (401).

Učenci so na neobveznem izzivu Peš v svet zbrali kar 3989 kilometrov, za kar si zaslužijo veliko pohvalo.

Hvala družinam, ki so učence dodatno motivirale. V imenu šole se tudi tu zahvaljujem podjetju Sim šport, ki je prepoznalo potencial izziva in podprlo projekt.

Bodimo odgovorni za svoje zdravje. COVID-19 še zdaleč ni edina nevarnost, ki preži na nas. Ne pozabimo, da se bomo morali zaradi premalo gibanja in preveč statičnega življenjskega sloga slej ko prej soočiti s kako od bolezni sodobnega sveta. Za to pa žal ne bo nikoli cepiva.

**Brez gibanja ni zdravja!
Brez zdravja pa sreče ne!**

Peš v svet.

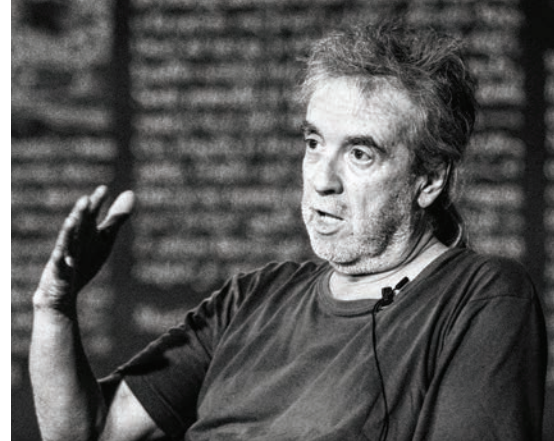
V tem času so učenci, ki so se odločili za sodelovanje, zbirali prehojene (tudi pretečene in prekolesarjene) kilometre in se pomikali po stopnicah navzgor. Na teh so bila zapisana slovenska in evropska mesta in vsako od njih je učenec osvojil, ko je zbral toliko kilometrov, kot je dejanska razdalja od Velikih Lašč do dotičnega mesta.

Prizadevanja za popularizacijo rednega gibanja je podprlo podjetje Sim šport iz Kranja in za najbolj prizadevne učence obljubilo praktične športne nagrade (žoge). Ob koncu izziva je tako vsak od

ADL O TEM IN ONEM

Pripravlja Jože Starič

O znanju

Znanje je povezano s pridobivanjem informacij. A informacija sama ne pomeni nič, dokler je človek ne predela, ne »prežveči«. V možganih mora sprožiti proces, v katerem se povezuje s predhodno naloženimi informacijami oz. predznanjem. Informacije pa lahko pridobiš na različne načine: gledaš na svet z odprtimi očmi, bereš knjige, hodiš v šolo ... V možganih vse predelaš in na vprašanje: »Kaj je to?« potem lahko odgovoriš s: »To je to!«. Znanje torej niso informacije same po sebi; gre za predelane informacije.

Da informacije postanejo znanje, morajo priti v kontekst. Tisto, kar v šoli pokažeš pri testu, še ni znanje; znanje je, ko informacije uporabiš v svojem lastnem življenju ali pri konkretnem delu. Znanje ima mizar, ko napravi izdelek: mizo ali omaro. Tega znanja mizar ni pridobil tako, da bi le opazoval, kakšna je miza, kako se izdela en njen del ali pa kako se žaga. Ne, njegovo znanje je skupek poznavanja vseh opravil, ki jih mora opraviti, poznavanja orodij, ki jih mora uporabiti. To je zbirka veščin, znanj in ostalih informacij, ki jih znaš uporabiti pri konkretnem delu ali izdelku. Ko na koncu izdelek pristoji nekemu prostoru in si zadovoljen z narejenim, je to rezultat znanja. Mizarjevo znanje se izrazi v kosu pohištva: ali je vrhunsko ali pa je povprečno.

Kako pa je z mojim znanjem? Da lahko razlagam Trubarja, moram imeti veliko informacij o njem. Pridobiti moram informacije o ljudeh, ki so pisali o Trubarju, o zgodovini tistega obdobja, kaj je to pomenilo za prihodnost, kaj so vzroki in kaj posledice. Vse to sem moral nekako predelati in obogatiti skozi dolgoletno delo. Sčasoma so se začele stvari pojavljati nekako organsko. Začutil sem nekakšne intuitivne uvide, ko so se mi dognanja potrdila preko intuicije.

V krščanstvu temu rečejo Sveti Duh. Stvari se potrdijo brez materialnega dokaza in enostavno veš, da je tako. Intuitivni uvid je jasen dokaz, da stvari stojijo. Stojijo zato, ker ti stojiš za njimi.

Posledica tega je, da znam povedati na razumljiv, tudi zelo enostaven način brez visokoletečih filozofskih in mističnih formul. Da sem jasen in da znam povedati tako, da me lahko vsak razumen človek ne glede na izobrazbo razume. Da poslušalec začuti, kaj sem hotel povedati in kaj govorim, da preko mojega govora začuti energijo. To je moj izdelek. To je produkt mojega vedenja, ki sem ga pridobil z branjem knjig, s poslušanjem in v pogovorih s strokovnjaki, z branjem študij raznih strokovnjakov in z intuitivnim uvidom, ki je naraven, pride sam od sebe in nenačrtovano. Pri poslušalcu zbudi asociativni proces, ki je pri vsakem drugačen. Vsak poslušalec si ustvari svojo sliko tega, kar je slišal od mene.

O šoli

Znanje pridobivamo in razvijamo vse življenje, praktično od rojstva naprej. Šola je institucija, ki ti da potrdilo, papir. Cilj je, da znajo ljudje s potrdilom o znanju to znanje tudi uporabiti. Diploma je izhodišče, štart. Mojstri velikokrat rečejo, da mladina, ki pride iz šole, ne zna nič. Gre za to, da se morajo naučiti, kako svoje znanje uporabiti, kar se pokaže z uporabo znanja pri delu. Dokler se znanje ne konkretizira, je megla.

Če je Bog svet ustvaril z besedo, bi jo morali na nek način prevesti v matematično enačbo. V njej bi videli fraktalno geometrijo. Vse od mikro do makrokozmosa je v fraktalih in vse je v istem vzorcu, ki se ponavlja. Bog je bil hkrati matematik in pesnik. Samo eno je premalo za tako popolno stvaritev. Vse na svetu je med seboj v matematičnih razmerjih.

Če mi v življenju česa manjka, je to znanje matematike. Žal mi je, da o njej vem premalo, saj sem jo v šoli nekako »prešprical«. Zdi se mi, da zaradi tega primanjkljaja razumem gozd, ne razumem pa dreves. Na nek način za-merim staršem in celotni družbi, ker so ugotovili, da bom za jezike in slovenščino, za matematiko pa ne. Boš pač študiral nekaj, za kar matematika ni potrebna, so rekli. Torej si za eno ali za drugo. To je neumnost. Ko so mi to vtepli v glavo, sem matematiko pričel jemati z levo roko. Šel sem po liniji najmanjšega odpora: zakaj bi se trudil, saj nisem za to. V tistem obdobju mi je bilo to všeč. Tudi v gimnaziji se z matematiko nisem ukvarjal in čeprav sem se učil, da sem lahko izdelal, matematičnega znanja nimam. Vseh tistih informacij nisem ponotranjil, nisem jih povezal ali jih postavil v širši kontekst. Zdaj vem, da so stereotipi (fant ni za matematiko, bo bolj za humanistične predmete ali obratno) neumni. A takrat je bila takšna klima.

Dobri pesniki, ki so pisali formalno točno poezijo z uporabo vseh pravil, so bili praviloma dobri matematiki. Vedno pravim, da je Prešernov Sonetni venec perfektna enačba. Ujema se v vseh pogledih. Ker sem rad bral, so rekli: »Ti boš za knjige.« To, da ne bom za matematiko, so mi vtepali v glavo in zdaj nisem. Takrat je bila takšna delitev običajna. Ko sem sprevidel, da ni tako, ni bilo časa in volje; tudi možgani niso bili več elastični, da bi absorbiral nova znanja.

Razkritje: Adl z odprtimi očmi in ušesi spremlja svet okoli sebe, zato so pogovori z njim vedno zanimivi. Ker se mi zdi škoda, da bi vse odletelo v pozabo, pogovore snemam in nato iz njih izluščim, kar se mi zdi zanimivo. Vse, kar je napisano, je povedal Adl, možno pa je, da je zapisano v drugačnem kontekstu, zaradi česar je odvezan vsakršne odgovornosti za zapisano.

VELIKOLAŠKA

dežela slikovitih zgodb

VABLJENI NA PRIREDITVE OB OBČINSKEM PRAZNIKU 2021

SOBOTA | 5. 6. | 20:00

PESEM.SI 21 spletni dogodek

Izid 15. letnega zbornika poezije in
premiera filma Pesniške razglednice 2.

Zavod za razvijanje ustvarjalnosti

TOREK | 8. 6. | RAŠICA TRUBARJEVA DOMAČIJA TRUBARJEV DAN

18:00

DOM V JEZIKU

Društvo slovenskih pisateljev

20:00

39. LIKOVNA RAZSTAVA TRUBARJEVI KRAJI: Umetnost kot javna dobrina

KUD Primož Trubar Velike Lašče

PETEK | 11. 6. | RAŠICA
TRUBARJEVA DOMAČIJA

19:00

**SLAVNOSTNA
AKADEMIJA OB
OBČINSKEM PRAZNIKU
s podelitvijo občinskih priznanj**

Posvečena 30. obletnici Slovenije

Občina Velike Lašče

20:00

**AKUSTIČNI KONCERT
SKUPINE Mi2**

Občina Velike Lašče

SOBOTA | 12. 6.
08:00–13:00
TRG VELIKE LAŠČE
TRŠKI DAN

Občina Velike Lašče

NEDELJA | 13. 6.
ŠTART 07:00–10:00
TRG VELIKE LAŠČE
**28. POHOD PO
VELIKOLAŠKI
KULTURNI POTI**

Planinsko društvo Velike Lašče

Mi2 AKUSTIČNI KONCERT SKUPINE Mi2

11. JUNIJ 2021, NA TRUBARJEVI DOMAČIJI

Angelca Petrič / foto: arhiv Mi2

Kaj lahko pričakujemo na Trubarjevi domačiji? Kaj je potrebno, da nastane res dobra zabava?

Glede na lokacijo bo precej odvisno od vremena. Prizorišče je čudovito. Baje pa mora biti že prej suho, da ne bo vse razmočeno. Verjamem, da vreme bo. Čas je, da nam gre narava na roko. Tudi zdravstvena slika se izboljšuje, zato verjamem, da ne bo omejitev, ki bi to preprečile. Druga nujno potrebna sestavina je dobra volja. In morda si je za razpoloženje dobro zavrteti prej kakšno našo pesem, če je še ne poznajo vsi.

Kakšen pa bo program na Trubarjevi domačiji? Verjetno malce drugačen, saj je prizorišče manjšega obsega?

Ja, program bo akustičen. Mi že nekaj let igramo v električni ali akustični verziji. Značilno za akustiko je, da je nežnejša in da pridejo do izraza bolj izpovedne pesmi, globlje, takšne ki imajo močnejše sporočilo. Predvsem pa je prostor za veliko nežnih, ljubezenskih komadov.

Ena izmed vaših pesmi nosi tudi naslov Vstati in obstati. Kakšen pa je vaš pogled na Trubarja?

Ja, Trubarju smo zagotovo hvaležni, ker je bil eden ključnih, da imamo naš jezik v pisni obliki. Mislim, da je zelo pomemben za slovensko kulturo. Mi, ki se ukvarjamo s kulturo, najdemo pri takih ljudeh predvsem izredno velik vzor. Trubar je bil borec in se je boril za nekaj, kar takrat še ni bilo uveljavljeno, in tudi ta naša pesem je bila mišljena kot neke vrste upor. Upor proti enoumju, da si ljud-

je upamo naglas povedati, kaj mislimo in zahtevati pravice, ki nam pripadajo.

V enem izmed intervjujev ste omenili, da imajo besedila trpek priokus. Se vam zdi, da drži rek, da je slovenska duša najbolj vesela, ko je žalostna?

Ja, meni se zdi, da to za nas drži. Vedno dam prispodobo, da če se Slovenci imamo res fajn na žuru, potem moramo – preden gremo narazen – zapeti ene tri žalostne. Kot recimo Vsi so venci vejli ali pa Daleč je za naju pomlad oz. nekaj v tem stilu. Pravzaprav tudi mi kot ustvarjalci ne moremo od tega pobegniti. A kot protiutež poskušamo uporabiti drugo zdravilo, to je humor.

Uporabljate tudi narečje? Zakaj?

Enostavno smo od nekdaj stremeli k temu, da bi naša besedila zvenela pristno. In ker izhajamo iz enega kraja, iz Rogatca, med sabo govorimo na ta način in zato ne preseneča, da smo začeli ustvarjati, kot govorimo. Če opisujemo neke lokalne prigode ali pa življenjske zgodbe znancev iz našega kraja, bodo zveneale najbolj pristno, če bodo povedane tako, kot so bile povedane nam. V letih smo to delno ohranili; del besedil ima veliko narečne note; pri bolj univerzalnih komadih smo se bolj približali knjižni slovenščini.

Se je kdo kdaj prepoznal v vaših pesmih?

O, verjamem, da se marsikdo prepozna. Pa naj gre to za pesem, kjer opisujemo koline. Potem so pa tudi druga sporočila, ki so bolj skrita, ki so namenjena tudi temu, da koga zbodejo. Tu smo pa tudi

slišali, ja, veste, to je pa točno tako, kot da je bilo zapisano za tega in tega.

Kakšen pa je povprečen dan, recimo dan za nastop?

To je najljubši dan v tednu. Pričneš se veseliti, ko je ura tri popoldne in se vsi skupaj zbašemo v en kombi in se prične mo takoj imet fajn. Sploh bi rekel po letu in pol prisilne pavze smo teh prvih špilov tako veseli, da komaj čakamo. Sicer pa tisti, ki so pred nastopom po službah, morajo malo pohitet, da pridejo prej domov in skočijo pod tuš. Oni drugi, ki se ukvarjajo z glasbo profesionalno, pa si lahko privoščijo, da vzamejo inštrument, kaj povadijo, natisnejo vrstni red in poskrbijo še za druga opravila.

Mi dva, vas je pa več?

Mi dva šteje po zadnjem štetju že 6 članov; skupaj z ekipo nas je celo 11. Očitno tisti, ki smo za pesmi pisati, nikoli nismo bili preveč dobri matematiki.

Izdali pa ste tudi nov album?

Ja, komaj en mesec je od tega. Večino pesmi, ki so primerne za akustično verzijo, bomo tudi igrali na koncertu in jih skombinirali s temi najbolj znanimi iz preteklega obdobja.

Drage moje, dragi moji!
Sem Jernej iz skupine Mi2. Našo koncertno sušo bomo prekinili na Trubarjevi domačiji, kjer bo vse, kar je potrebno, da bo šlo za en super koncertni dogodek.

GLASBENA ŠOLA RIBNICA

Franc Malavašič, ravnatelj

S ponosom lahko povem, da je Glasbena šola Ribnica ponovno oživila dislocirani oddelek v Loškem Potoku. Z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport smo dosegli dogovor, da se bo vsako leto povečevalo število učencev (5 učencev na leto) na Glasbeni šoli Ribnica, izključno za dislocirani oddelek v Loškem Potoku. Pet učencev je minimum za poučevanje Nauka o glasbi na dislocirani enoti. Ravno to je bil eden izmed ključnih momentov, da je oddelek v Loškem Potoku v osnovi z leti ugašal in na koncu praktično zamrl. Tako bo Glasbena šola Ribnica v obdobju šestih let povečala število učencev s 313 na 343. Zahvaljujem se županu Ribnice g. Samu Pogorelcu, županu Loškega Potoka g. Ivanu Benčini, županu Sodražice g. Blažu Milavcu ter županu Velikih Lašč g. Tadeju Malovrhu za pisma podpore tega projekta. Zahvaljujem se tudi podpredsedniku Državnega zbora g. Jožetu Tanku, ki je prav tako veliko prispeval, da se je projekt oživitve dislociranega oddelka Glasbene šole Ribnica v Loškem Potoku pozitivno zaključil. S tem je otrokom iz Loškega Potoka omogočena dejavnost, ki bo obogatila njihov razvoj in sčasoma tudi prireditve v kraju. Loški Potok je že tako znan po dobrih glasbenikih in pevcih; mi smo dodali samo še en kamenček k temu mozaiku.

Ob prevzemu funkcije ravnatelja je bila ena izmed mojih priorit, da imajo učenci in profesorji čim boljše pogoje za delo, saj je to eden ključnih temeljev za kvalitetno

izvajanje pouka in doseganje optimalnega razvoja naših učencev. Na začetku novembra smo se odločili, da so prostori v Rokodelskem centru Ribnica, ki jih je imela Glasbena šola Ribnica v najemu, enostavno neprimerni in premajhni za kvalitetno izvajanje pouka tolkal in simfoničnega orkestra. Ob izdatni finančni pomoči občine Ribnica smo prenovili in preuredili prostor v Mercator centru Ribnica in tako je tam nastala svetla, sodobna in predvsem primerna učilnica za pouk tolkal in vseh naših orkestrov. Iskrena zahvala gre občini Ribnica za finančno podporo in razumevanje, da učenci in profesorji potrebujejo primerne prostore za svoje delo.

Tudi dislocirani oddelek v Velikih Laščah je v sodelovanju z občino Velike Lašče v mesecu februarju doživel prenovilo: prebelili smo celotno šolo, delno zamenjali razsvetlavo in osvežili dvorano. Tako so se učenke in učenci ter profesorji po dolgem času pouka na daljavo vrnili v lepo urejeno šolo.

Glasbena šola Ribnica se je med poukom na daljavo prav tako kot večina ostalih šol znašla v situaciji, ko je bila opremljenost šole z IK tehnologijo v najboljšem primeru – slaba. Tako smo v času pouka na daljavo opremili vse naše učilnice z novimi računalniki in sedaj je omogočeno vsem profesorjem, da v primeru karantene ali izolacije učenca lahko izvajajo tudi pouk na daljavo. V želji, da smo čim boljše IKT opremljeni, se je šola prijavila na evropski

projekt React EU – IKT za VIZ v organizaciji Arnesa po pooblastilu MIZŠ. S prejetimi nepovratnimi sredstvi bomo nakupili prenosne računalnike (večina profesorjev je ob tem zaprtju šol poučevala na svojih lastnih računalnikih), če bo ponovno prišlo do izvajanja pouka na daljavo. Do konca šolskega leta je naša želja, da v celoti posodobimo vso IK tehnologijo.

Nakupili smo tudi vrsto novih instrumentov: pet ksilofonov, štiri violine, violo, dve harmoniki. Pomembno nam je, da imajo naši učenci in profesorji kvalitetna glasbila tako v učilnicah za izvajanje pouka kot tudi tista, ki si jih izposodijo. Prav tako smo dvorano v Glasbeni šoli Ribnica opremili z vrhunskimi mikrofoni ter kamearo. S tem smo si odprli možnost snemanja nastopov in v tem negotovem času v živo izpeljanih koncertov, ki so predvajana preko socialnih omrežij.

Ob koncu meseca maja potekajo na Glasbeni šoli Ribnica sprejemni preizkusi za vpis novih učencev in vse zainteresirane vabim, da obiščete spletno stran šole in si ogledate predstavitevni video, ki so ga naši učenci posneli v sodelovanju s Tilnom Artačem.

Iskreno se zahvaljujem kolektivu Glasbene šole Ribnica za predano in srčno delo.

- slikopleskarstvo
- fasaderstvo
- knauf

ANDREJ JAPELJ s.p.
Rašica 19,
1315 Velike Lašče

M: 031 404 404
E: andrej.japelj1@gmail.com

VZDRŽEVANJE OBJEKTOV

Zvoki melodij

PONOVNO V UČILNICAH

Franc Malavašič, ravnatelj

Skoraj pol leta je minilo, da so sredi februarja melodije izpod prstov naših učenk in učencev ponovno zaživele v učilnicah Glasbene šole Ribnica. To šolsko leto je leto strpnosti, potrpljenja in razumevanja vseh, ki smo bili kakorkoli udeleženi v procesu šolanja. Posebna zahvala gre učencem in profesorjem, ki so se trudili, da je pouk na daljavo potekal brez večjih težav. Ne gre pa pozabiti staršev, ki so v tem času dajali podporo svojim otrokom, da so se lažje in hitreje spopadali z vsemi raznovrstnimi situacijami, ki jih je čas pouka na daljavo prinesel.

Pouk na daljavo lahko hitro pripelje do monotonosti v pedagoškem procesu in tako povzroči padec motiviranosti za delo in posledično lahko privede tudi do izpisa. Na tem mestu je pomembno izpostaviti, da smo v vsem tem času imeli le en izpis, kar je lep dokaz, kako so se je ves kolektiv trudil in bil inovativen pri izvajanju pouka, da so učenci ohranjali dovolj visoko željo po muziciranju in spoznavanju glasbe. Prav tako smo na začetku decembra začeli izvajati on-line nastope in s tem tudi razbili enoličnost izvajanja pouka na daljavo.

V pomladnih mesecih nastopi čas, ko ves vložen trud učencev in profesorjev obrodi sadove. Z veseljem in ponosom vam Glasbena šola Ribnica sporoča, da sta Iza Levstek, učenka violine pri prof. Kseniji Abramovič Grom, in Janja Glavonjič, učenka flavte, pod vodstvom prof. Barbare Gričar in prof. Aleksandre Pleterški ter prof. Emine Kuhar uspešno opravili sprejemni preizkus in se tudi vpisali na Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana. Kolektiv Glasbene šole Ribnica vama želi vse dobro in še veliko uspehov na vajini nadaljnji glasbeni poti.

Trije učenci, vsi prvi razred, so se udeležili mednarodnega on-line tekmovanja World Open Online Music Competition in dosegli odlične rezultate.

Urh Malavašič, pozavna

– prof. Luka Logar – Zlato priznanje

Jan Malavašič, trobenta

– prof. Domen Gracej – Srebrno priznanje

Maksim Drobnič, trobenta

– prof. Domen Gracej – Bronasto priznanje

Ajda Oražem, učenka citer pod vodstvom prof. Karmen Zidar Kos, se je udeležila mednarodnega tekmovanja Celeia, na katerem je dosegla odličen rezultat in prejela zlato plaketo.

Jan Malavašič in Urh Malavašič sta se udeležila tudi mednarodnega tekmovanja Sirmium music fest 2021 in oba prejela zlato priznanje.

Vsem iskreno čestitamo in jim želimo še veliko tovrstnih uspehov.

RAZPIS ZA VPIS NOVIH UČENCEV ŠOLSKO LETO 2021/2022

Program predšolska glasbena vzgoja

- otroci, rojeni v letu 2016

Glasbena pripravnica

- otroci, rojeni v letu 2015
(bodoči učenci 1. razreda osnovne šole)

Na matični šoli v Ribnici in v dislociranem oddelku v Velikih Laščah bo organiziran po en razred Predšolske glasbene vzgoje (največ 15 učencev) in Glasbene pripravnice (največ 15 učencev). Za vpis v Predšolsko glasbeno vzgojo in Glasbeno pripravnico ni potrebno opravljati predhodnega preizkusa glasbenih sposobnosti. Vpis v oba programa bo možen do zapolnitve prostih mest. Prijavnice za vpis dobite v tajništvu šole ter na naši spletni strani.

Program glasba – posamezni instrumenti in petje

- kandidati, ki v letu 2021 dopolnijo 7. leto starosti in starejši (violina, viola, violončelo, kontrabas, klarinet, fagot, flavta, saksofon, oboa, trobenta, rog, pozavna, evfonij (tenor, bariton), tuba, tolkala, citre, kitara, harfa, tamburica, harmonika, klavir, orgle in petje).

Več podatkov o priporočeni starosti in trajanju izobraževanja najdete na spletni strani šole www.gs-ribnica.si v meniju - Vpis - Izobraževalni program. Predhodni preizkus glasbenih sposobnosti je obvezen za vse, ki se želijo vključiti v program Glasba (instrumenti in petje). Število mest je omejeno. Glede na morebitne spremembe normativov in standardov s strani MIZŠ, si pridržujemo pravico, da katerega od instrumentov oz. petja ne bomo vpisali.

Ribnica

- sredo, 26. 5. 2021, od 17. do 19. ure
- sobota, 29. 5. 2021, od 9. do 10. 30 ure
- SOLOPETJE – ponedeljek, 24. 5. 2021, ob 18. uri

Velike lašče

- petek, 28. 5. 2021, od 17. do 19. ure

Sodražica (OŠ dr. Ivana Prijatelja Sodražica)

- četrtek, 27. 5. 2021, od 17. do 19. ure

Loški potok (OŠ dr. Antona Debeljaka Loški Potok)

- četrtek, 27. 5. 2021, od 17. do 19. ure

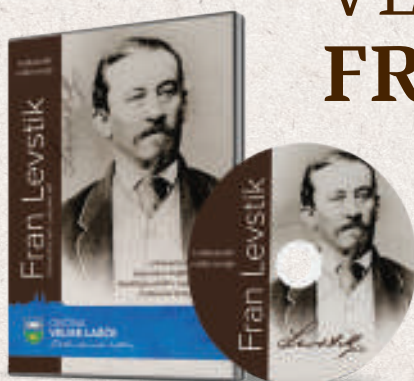
Prijavnice boste prejeli in izpolnili neposredno pred preizkusom glasbenih sposobnosti. Kandidati bodo obveščeni o rezultatih oz. sprejemu/zavrnitvi v glasbeno šolo od 1. 6. 2021 do 10. 6. 2021. Več podatkov o vsebini vseh razpisanih programov, pogojih za vpis in prispevku staršev najdete na spletni strani šole www.gs-ribnica.si.

MEDNARODNI MUZEJSKI DAN NA TRUBARJEVI DOMAČIJI

Barbara Pečnik

18. maja smo ponovno praznovali mednarodni muzejski dan, ki je bil letos tematsko povezan z letom 2020 in izzivi muzejev v premagovanju in sodelovanju v času epidemije virusa COVID-19. Ob tej priložnosti smo na domačiji obiskovalcem ponudili brezplačne ogleds Trubarjeve spominske sobe, mlina, žagarske zbirke na Temkovi žagi in likovne razstave Mojce Borko v galeriji. Pripravili smo tudi program samostojnega sprehoda po skulpturah Trubarjeve domačije z naslovom KIPARSKO SOŽITJE TRUBARJEVE DOMAČIJE. Obiskovalci so se lahko podali na samostojen raziskovalni sprehod s pomočjo posebnega letaka; vse vsebine so nudile odgovore na povezavi virtualna-domacija.si.

Ravno na 18. maj je luč sveta zagledal tudi nov promocijski film v angleščini o Trubarjevi domačiji. Moči so združili naša vodnika Tanja Gruden in Andrej Perhaj ter snemalec Nik Hren.

VELIKOLAŠKI MOŽJE FRAN LEVSTIK

V letošnjem letu praznujemo 190. obletnico rojstva Frana Levstika. Osrednja prireditev ob tej priložnosti bo v jeseni, že sedaj pa smo pripravili DVD s skrajšano različico filma Velikolaški možje: Fran Levstik.

Igrani dokumentarec o Franu Levstiku je nastal in bil prvič predvajan v spomin na 125. obletnico smrti leta 2012. Scenarij zanj sta pripravila Majda Samsa, poznavalka velikolaškega literarnega izročila in del, ki so prišla izpod peres pomembnih mož, ter režiser Rok Borštnik, oba tako rekoč vaščana Levstikovih krajev, Dolnjih Retij in bližnjega Prilesja.

Film je namenjen predvsem učiteljem in profesorjem slovenščine kot učni pripomoček pri spoznavanju življenja in dela pomembnega slovenskega književnika Frana Levstika ter tudi vsem, ki imajo radi slovensko književnost.

Kdor ga želi kupiti, ga lahko dobi v muzejski trgovini na Trubarjevi domačiji.

KNJIŽNICA POD KROŠNJAMI

20. junij – 5. september 2021
Trubarjeva domačija,
Rašica

V sodelovanju z Zavodom Divja misel
(Vodnikova domačija) bomo ponovno
gostili Knjižnico pod krošnjami
na Trubarjevi domačiji
v senčki ob potoku Rašica

Čas za listanje:

nedelja, od 20. junija naprej,
med 10.00-17.00

Program

Poleg brezplačnega branja in listanja
knjig bomo v knjižnici gostili pravljíčarko
za najmlajše; svoje pesmi in druge literarne
stvaritve bodo brali lokalni ustvarjalci vseh
generacij. Priredili bomo izmenjevalnico
igrač in različne delavnice.

Spremljajte naše objave na spletni strani
www.trubarjeva-domacija.si in
FB domačije.

Lepo vabljeni!

19. junij 2021,
od 18. do 23. ure
Trubarjeva domačija,
Rašica

ob 18. uri

PARNASOVA
KNJIGOVEŠKA DELAVNICA
(Zavod Parnas)

ob 20. uri

NINA VIRANT, vokal
& DOMEN BOHTE, baskitara
sodobno in svojstveno začinjen duo
postreže s tradicionalnimi folk
in pop okusi

ob 21. uri

predavanje Andreja Perhaja:
TRUBARJEVI STEBRI SLOVENSTVA
– ob 30. obletnici samostojnosti
Slovenije

Za individualne obiskovalce bo na ogled
domačija s svojimi stalnimi postavitvami
ter dve občasni razstavi
39. likovna razstava Trubarjevi kraji:
UMETNOST KOT JAVNA DOBRINA
(galerija Skedenj) in
VINKO GLANZ IN
VLADIMIR ŠTOVIČEK:
Spomenik Primožu Trubarju
(Trubarjeva čitalnica)

Iz velikolaškega okraja O dvorski Luciji

Metka Starič

Zadnja "čarovnica" iz Dvorske vasi, ki je zgorela na grmadi, naj bi bila Lenovča Cila. Nekoga je užalila, zato je postala coprnica. Tako zapiše Janez Debeljak v Popotovanju k Levstiku po ljudski pripovedi Dvorjanke Pepce Levstik – Šimano-ve. Na Slovenskem so v 17. in delno v 18. stoletju vodili procese proti 370 namišljenim čarovnikom in čarovnicam, ki so v mukah obtožili še mnoge druge; zabeleženih je kar 1100 procesov proti ljudem. Vodili pa so jih tudi po tem, ko jih niso več sežigali na grmadah. Leta 1733 je na ortneškem gradu potekal proces zaradi praznoverja proti Luciji Rotarci (Rotterin) iz Dvorske vasi; o tem piše Anton Skubic v Zgodovini Ribnice in ribniške pokrajine (1976). »Neki Matej Mahne iz Dvorske vasi je šel v družbi Andreja Cveta (Zweth) na Štajersko in Cveta obsodil, da mu je med potjo izmaknil denar. Zato je Mahnetova žena naprosila Lucijo Rotarco in Nežo Kovačičevko, naj mu pomagata pridobiti denar nazaj. Skrivaj sta dobili košček Cvetove obleke in od takrat Cvet ni mogel več zdržati doma – ves čas je potoval, dokler ni vsega zapravil in se reven vrnil domov. Košček sukna je Lucija vtaknila v topol (topollouu dreu), nakar se je razlilo čez Dvorsko vas strašno neurje.«

Zgodba je zabeležena v obdobju, ko gospoda žensk ni več sežigala na grmadah. Glede na dolgotrajni preiskovalni zapor, ki ga je Rotarica že prestala, je bila obsojena, da mora tri praznike klečati pred ortneško grajsko kapelo sv. Jurija, v eni roki držati gorečo svečo, v drugi pa razpe-
lo. Neža Kovačičevka kot sokriva, in oba zakonca Mahne, ker sta upora-

bila tako praznoverno sredstvo, pa so morali biti pri maši stoje z gorečo svečo v roki. Andrej Cvet je bil zaradi svojih goljufij uvrščen med rekrute, ki jih je moralo postaviti ortneško gospostvo, pod katerega je sodila tudi Dvorska vas.

Zgodba o dvorski Luciji pa je v Dvorski vasi preživela tudi v ljudskem izročilu. Pripoved Milke Žužek je pred pozabo rešil Dušan Zeković; dvorsko Lucijo je upodobil tudi kot umetniško skulpturo. Pred leti je stala na dvorišču turjaškega gradu in danes jo najdemo na Dušanovem vrtu. V nadaljevanju objavljam nespremenjeno, kot jo je zapisal pred dvema desetletjema:

"To »štorejo« mi je pripovedovala Žužkova teta Milka. Milka je bila bistroumna ženska blizu 80-tih z odličnim spominom in veliko ljubeznijo do ohranjanja spomina na prejšnje čase, ko je bilo še vse »enostavnu in lepu«, kot je rekla. Večkrat mi je poudarila, da je »štoreja o dvorski Luciji šla s kolena na koleno po ustnem izročilu, kar pomeni, da mora biti resnična«.

Bila je odločna: »Dvorjanci niso bili nikul lažnivci, ali pa da b' se kar taku izmišljali.« Pravila je, »da je ona to štorejo slišala, ko je bila še majhna od svoje stare mame, ki ji je zaupala in jo je imela finu fajn rada«. Sam sem bil v vasi med bolj umetniškimi dušami, ki pa jih ni bilo tako malo. Tu se je rodil slikar Centa; tu je rastel pesnik Grafenauer. Teta Milka mi je zaupala, me poklicala in naročila: »Vse morš lepu zapisat in dostkrat povejdat napraj! Da ne bodo ljudje pozabili!« je še dodala in me strogo pogledala. »Babji jeziki so nas v naši

vasi že preveč grdu koštali.« Tudi sam grem proti zrelem letom in ker te »štoreje« nisem velikokrat povedal, sem se odločil, da jo za vas zapišem, kot sem jo slišal. Tako bo šla »štoreja o dvorski Luciji«, kot mi jo je pripovedovala teta Milka, o zadnji vaški coprnici, naprej.

Med Podvalom in Hribom ter na jugu Jevševjem in Škrlovido, med krasnim jelovim in borovim gozdom do Podplane na vzhodu, tu je za časa stiških menihov nastalo naselje z dvorcem stiških menihov. Po njem je naselje dobilo ime Dvorska vas.

Dvorska Lucija in lokostrelec

Bilo je že davno, ko so nekateri v Dvorski vasi še verovali v coprnice. Tisti čas je služilo mlado dekle za deklo pri Rotarjevih. Rekli so ji Rotarjeva Lucija. Zaljubila se je v fanta, ki je tudi služil za hlapca pri njih. V tistih časih je oblast lovila po vaseh revne fante, ki niso imeli svoje domačije, da so jih poslali na vojsko. In nekega lepega dne so ujeli tudi Lucijinega fanta.

Križ na Podvalu

Ko so ga gonili zvezanega na ortneški grad, je dejal Luciji: »Tle maš to rdečo ruto za spomin. Nes ruto tam na Starolaznice, obes jo na grm, pa jo glej vsak dan. Če se bo ruta majala, vеди, da sem še živ, če bo pa mirovala, sem pa mrtev.«

Lucija je storila tako, kot ji je naročil, pa je hodila gledat. Tiste dni je bilo neurje in toča je stolkla ves pridelek v Starolaznicah in v Sečnicah. Otroci in ženske so jokali, možje pa so z jezo hodili po njivah. Žalostno so gledali uničen trud in garanje. »Vse

Dvorska Lucija na gradu Turjak

stolčeno, nič ni ostalo,« so tarnali. Molili so in se obračali k Bogu s priprošnjo, naj jim pomaga. Ženske pa so že prej sumljivo gledale Lucijo, ker so jo tam večkrat videli.

Bila je v vasi tudi stara in sama obubožana dekla Francka. Zagledala je rdečo ruto v grmu na Starolaznici, kamor je Lucija hodila preverjat, ali je njen fant še živ ali pa je na vojski »konc storil«. Da je dobila kaj za podzob, je od hiše do hiše prenašala čenče in s tem dobila kakšen košček kruha. Če je bila novica pomembna, je dobila še »štamprle« sadjevca.

Ker ni bilo druge razlage za točo, je obdolžila coprnije Lucijo. Za par požirkov sadjevca je »našuntala« vse ženske v vasi, da so prepričale može, da so Lucijo na skrivaj sledili in jo čakali. Ko je Lucija prišla v Starolaznice, so spoznali, da je ruta Lucijina, in so jo ženske takoj obdolžile coprnije.

Odgнали so ubogo revo na ortneški stari grad. Bila je zaprta in mučena. Revica je le molela roko z rdečo ruto ven skozi rešetke in jo cele dneve opazovala.

Graščak, ki je bil mož postave, je ni mogel obsoditi. Dekle ni in ni priznalo, da je coprnica. Gospoda pa se je Lucije bala. Niso vedeli, kaj bi z njo, zato jo je graščak spustil in jo napotil domov. Ko so vaščani zvedeli, da je spuščena in da gospoda ni rešila njihovih problemov, so vzeli pravico v svoje roke. Odgnali so Lucijo na grmado in jo zažgali. Stari ljudje so vedeli povedati, da »na Podvalu nad Dvorsko vasjo, kjer še danes križ stoji«.

Čez leta je hlapec prišel z vojske nazaj živ in zdrav. Hodil je po vasi s »pušlcam« v roki, da zaprosi za nje-roko in jo klical: »Lucija, Lucija, Lucija ...« pa je ni našel. Taval je in hodil od hiše do hiše. Dobil je sadjevec za piti, poglede v tla, ki jih ni razumel, ne pa odgovora, kje je Lucija. Proti večeru, ko se je že krepko napil in so se zbrali vsi vaščani okrog lipe pri kapelici, je razočaran, pijan in z napol razpadlim, uvelim »pušlcam« v roki začel pripovedovati, kako sta se z Lucijo zmenila. Vaščani so bili tiho in se s sklonjenimi glavami razšli. Hlapec pa se je dvignil in odta-val neznano kam. Nikoli več ga niso videli. Ljudje vedo pripovedovati, da je šel nazaj na vojsko in tam »smrt storil«. Francko so nagnali iz vasi in niso nikoli pozabili, kakšno krivico in škodo lahko naredi neumen in »žleht« babji jezik.

Teta Milka je bila poštena ženska, bog ji daj mir in pokoj, kar pa ni nikakršna posebnost v Dvorski vasi, saj so babe iz vasi kar nekako skrivnostno izginile. Če gledam na »storijo« kot resnično, je Lucija na koncu koncev le bila coprnica – zacoprjala je našo vas, da je taka, kot je. Bab ni in ni zlobnih jezikov. Je pa še vedno križ na Podvalu."

Na Slivarjevi ohceti so jedli redek močnik

(kraja prepovedana – rekviriranje)

Jože Centa

O tem, kaj je lakota in kaj pomeni stradanje, je največ vedela stara mama. Vse to je skusila sama že kmalu potem, ko sta se vzela s tistim Slivarjem (Franc Milavec), saj so o tem nastajala celo primerjalna rekla. Eno takih je: »Tukaj nič, tam nič, lonce prazen, peč mrzla – pri Svetem Primožu pa zvonijo poldne«. Slivar je bilo »umetniško ime« postavnega hrusta, ki je bogatejšim kmetom otepal slive, jih znosil v kadi, da so »dorezele«, in iz te brozge varil žlahtno slovensko žganje – slivovko. Iz prekuhanje brozge, ki je dajala od pet do sedem litrov po koltu, je bil njegov – en liter. Ta liter je pridno zlival v desetlitrski flaškon in čakal na ugodno prodajo. Do tega običajno ni prišlo, ker so kmetje že zasitili tržišče. Njemu ni ostalo drugega, kot da je flaškon navezal na gurtne in hajdi z njimi po kozjih stezicah in ponoči do »ravbarkomande«. Tam so ga čakali švercerji za Trst. Plačilo naj bi dobili potem, ko bo šverc uspel. Kar prevečkrat se je zgodilo, da »so me okradli ravbarji«, da »se je flaškon razbil« ali da »so me dobili žandarji.« Takrat je bilo treba preživeti brez denarja – ob »svojem« in spet je bilo pomankanje. In prav pomankanja ni manjkalo že ob njuni ohceti. O tem spet priča ljudsko izročilo v posmehovalni primerjavi. Če pri katerih ni bilo hrane, so rekli: »Tam jedo tako redek koruzni močnik kot na Slivarjevi ohceti; v njem se je »špegelala« vsa Škrlovica. Na tej ohceti tudi ni bilo svatov. Ob močniku sta poleg mladoporočencev sedeli samo še priči. In spet so zlobneži imeli svojo primerjavo. Če je bilo na veselici malo ljudi in prireditelj ni uspela, so se rogali: »Ja, na veselici je bil tak dren kot na Slivarjevi ohceti,

saj ni bilo mogoče niti prdniti.« (Naj mi bo za ta izraz oproščeno; danes bi filistrski leporečniki verjetno rekli, da je bila taka gneča, da se ni bilo niti možno zadnjično gromko nedišeče izpuhniti ... »Dehtelo pa je popolnoma enako). Na pomanjkanje se menda navadimo. Na lakoto pa nikoli ne pozabimo. Ta je bila stari mami zvesta družica še posebej v času, ko je glava družine odšel »po dolarje čez lužo«, pustil doma družino s šestimi otroci in se v »novem svetu izgubil«. Začela se je prva svetovna vojna ...

Vsaka vojna ima posledično še dve spremljevalki. Iz takih časov imamo tudi pobožno prošnjo: »Kuge, lakote in vojne – reši nas, o Gospod!«. V prvi svetovni vojni je padlo na bojiščih na milijone vojakov. V drugi pa so »izumili« še taborišča in internacije, kjer so od lakote in kužnih bolezni umirali njihovi starši ali cele družine na Rabu, v Gonarsu Dachau, Rawensbrücku. In ne pozabimo na hrvaški Jasenovac. Tem revežem so tisti, ki so še ostali na svojih domovih, pošiljali pakete s hrano. Če pošiljka ni bila prestrežena ali delno oropana, so bili najbolj veseli mastnega prežganja in prepečenca, ki so ga nadrobili v prežgano juho. (Na žalost se je ta praksa ponovila tudi v povojnih taboriščih na Kočevskem!)

V organizirani vojski skrbijo za prehrano intendanti, ki so za to zadolženi. Kuhajo pa ekipe kuharjev v t. i. poljskih kuhinjah. V obrambnem partizanskem načinu bojevanja na začetku ni bilo tako. Partizan si je moral hrano izprositi ali jo ukrasti. Pozneje so to skrb prevzeli politični komisarji in sestavili »zakon«, ki je imel samo en člen: »Za vsako krajo – šus v glavo.« To se je nekajkrat tudi

Predmeti so relikti italijanskih okupatorjev, ki so jih odmetavali ob kapitulaciji. Čelado je odvrzel pobegli italijanski vojak Slovenec Mario. Po vojni je služila kot korec za gnojnico. Zdaj je občasno vaza za suhe rože. Čutaro za vodo smo uporabljali pastirčki; v pokrovu menažke smo spekli ukradena jajčka. Na slepe naboje smo spredaj metali velik kamen in pokalo je kot na fronti.

zgodilo v prisotnosti vse njegove enote – za vzgled, »da se ne bi ponovilo,« so rekli. Tako ni moglo iti dolgo naprej. Organizirali so sistem rekviriranja. Tudi ta sistem je bil enostaven. »Vzemi tistemu, ki ima, in so njegovi člani družine pri beli gardi ali pozneje pri domobrancih. Na začetku je veljalo pravilo stroge enakosti. Hrana za vse iz istega kotla! To pa ni šlo povsod in v vsakem času dosledno in se je kmalu sfiziilo. Pokazalo se je, da smo ljudje pač ljudje, individualisti, ki nismo enaki in predvsem ne poznamo več življenja v tropih, kot so ga prazgodovinske horde. Za neenakost »pri kotlu« so imeli štabniki zanimivo tolmačenje: Pod lačno komando je tudi vojska mrtva. In smo spet tam ...

To enakost in »enakost« smo začeli razumeti tudi otroci. Mnogo pozneje sem sam pri sebi prav na podlagi medvojnih izkušenj in pridobljenega znanja lahko zaključil, da je vsak poizkus komunizma od Owena do Marxa preveč naivno idealen, po drugi plati pa krut, kjer »cilj posvečuje sredstvo«, da bi bil uresničljiv, in je zato utopičen.

Za tako prepričanje naj omenim nekaj iz svojih izkušenj ali pripovedi »iz prve roke«. Privajanje na nov način življenja je bil za vse, ustvarjalce in izvršitelje zelo težavno, saj ni bilo nikakršnih vzgledov.

Omenil sem, kakšno je bilo kaznovanje za krajo. Prijatelj, ki je bil enajst let starejši, mi je še kot študentu pokazal kraj na levem bregu Save med Kresnicami in Litijo. Osemnajstleten je bil za krajo enega hlebca kruha obsojen na ustrelitev. To pa naj bi opravil njegov prijatelj. Bilo je v januarju 1943. V prisotnosti njegove čete si je začel kopati grob. Po nekaj zamahih je kramp odvrzel, pretekel nekaj korakov do ledene Save, jo preplaval in izginil na drugem bregu v gozdu. Prijatelj je streljal; seveda ga ni zadel. Po nekaj dnevih je prišel domov, si v izpraznjeni štali izkopal prostorno jamo; v njo so položili slamnjačo, ga pokrili z deskami in zamaskirali z nastiljem. Mati mu je prinašala hrano in knjige. Tako je vojno preživel. (Ni bil iz našega konca). Prijatelj »eksekutor« pa je bil grajan kot slab strelec. Kazen ni bila uspešno izvedena. Zaleгла pa je.

Jeseni 1942 je prišla v Malo Slevico manjša enota partizanov. Bili so lačni. Teta jim je v kotlu »alfa« začela kuhati drobni krompir, namenjen prašičkom. Kotel je bil postavljen na dvorišču hiše. Ko je bil krompir na polovico skuhan, je prišel njihov komandant, se razburil in potegnil ročico za praznjenje kotla. Vroč krompir se je vsul po dvorišču, on pa ga je začel s škornji teptati in vpiti na teto, češ da imajo borci svojo hrano. Zaslišalo se je glasno protestiranje. Komandant je uvidel, da ga je polomil. Pričel se je brcem opravičevati in sam začel pobirati na pol kuhan krompir in ga začel lupiti. Tudi nam otrokom ga je ponujal.

Enkrat pozneje je bilo. Vsekakor po italijanski kapitulaciji (8. september 1943). Dokaz: borci so imeli za pasove obešene italijanske menažke in oboroženi so bili s kratkimi

puškami z izvlečnim bodalom. Bilo je veliko snega. Ponoči so napadali vojaško nemško-domobransko postojanko v Velikih Laščah. Politični štab je bil spet Pri Lenčkovih, vojaški pa Pri Kropcu. Dopoldne so se vračali premraženi borci, tudi lažje ranjeni. V »alfa« kotlu je spet vrel krop. Eden od kuharjev je iz manjše vreče vanj vsipal koruzno moko, drugi pa mešal z dolgo palico. Borci so rinili proti kotlu in si pogrevali prste. Ko je bil močnik kuhan, so začeli nastavljati porcije in kuharja sta ga zajemala z majhnima lončkoma in ga nalivala v menažke. Bil je tako redek, da je bil tekoč. (Verjetno še bolj redek kot tisti na Slivarjevi ohceti). Hladili so ga v snegu in z ledenimi svečami, ki so visele izpod kapi. Potem so ga lahko pili in na koncu »pomili« s prsti ter posodo zribali s snegom. Otroci smo ponovno začeli sumiti v enakost, saj je partizanka na plošči štedilnika obračala zrezke – »za štab«. Tudi meni ga je odtrgala za »enkrat v usta« od svojega kosa. Grižljaj je bil nebeško dober; še boljši od tistega, ki nam ga je kakšno leto prej ponudil in ga za »koštanje« odrezal tisti okrogli italijanski »kok«.

Poti koncu vojne se je na Mali Slevici ustavila partizanska brigada. Rabili so veliko hrane. Tretjemu sosеду so rekvirirali kravo, saj je bil sin pri domobranci. Očitno je že delovalo pravilo o »zvezah in poznanstvu«. Niso je vzeli tistemu, ki je imel v štali šest repov in konja.

Krava Zora je bila ena od dveh pri hiši. Še nekaj dni prej se je pasla skupaj z mojo Rmeno. Odpeljali so jo na sosedovo dvorišče, ki je bilo večje od Lenčkovega. Tam so tudi imeli »alfa« kotel, ki pa je bil dvema vojaškima samo za dopolnilo. Kmalu se je zaslišal pok iz puške in zadnji stok padlega živinčeta. Zora je bila hitro odrta ter razkosana in že se je kuhala v vseh treh kotlih. Pljučna pečenka se je znašla v kuhinji s »protfanom v roru«. Komu je bila namenjena, smo lahko le sklepali. Pa tudi nismo bili

preveč radovedni, saj nas je kuhar opazil, kako cedimo slino. Vrgel nam je največjo Zorino kost za obiranje. Spretno smo jo ujeli in jo odnesli na varno. Kakšnih pet nas jo je obiralo. Nazadnje smo jo s pomočjo »kontra-peze« še prelomili in izsesali mozeg. Tega, da bo stara Zora tako okusna, prej nismo vedeli. Komaj smo čakali še kakšno brigado. Vojna povampiri tudi otroke ...

Pouk je pogosto odpadel. Ampak tudi takrat, ko ni, je bilo treba krave napasti in napojiti. V pozni jeseni so noči daljše. Živino si moral odpeti še v jutranjem mraku. Če si bil zjutraj preveč krmežljiv in obotavljiv, je pretilo, da boš zamudil pouk. Takrat pa »adijo frušték«. Žgance, ki so me čakali, sem zavil v časopisni papir in stlačil v aržet prevelikega rekelca. Teta je za menoj regnila: »Poberi rmenke; so že zmehčane.« Seveda sem jih stlačil v drugi žep. V šolo sem tekkel med zadnjimi. V Hrabnici je nekdo zavpil: »Hop, fant; ustavi se!« Seveda sem se. Iz gozda je stopil starejši partizan: »Fant, kaj imaš v žepih; pokaži!« Seveda sem pokazal. Čudno me je pogledal, potrepil po ramenih in me nekako – pobožal: »Sem mislil, da imaš bombe ...« Segel je v svoj procak (torbo) in mi dal košček slanine. »Kruha pa nimam, boš pa z žganci ... Teci, da ne boš zamudil.« In nisem zamudil.

Se nadaljuje.

**»Svet Gregor izpod Andola«
risba s kredo, J. Centa 2000**

Večje enote partizanov so vedno prišle iz te smeri. Italijani z belogardisti in Nemci z domobranci pa iz smeri Velikih Lašč. Takrat je bila Mala Slevica v navzkrižnem ognju.

Turki v naših krajih

Janez Škulj | foto: Metka Starič, Wikipedia

Naši predniki so doživeli bolj ali manj težke čase, ampak najtežje obdobje je bil čas turških vpadov od leta 1408 do 1532.

Po ljudskem izročilu, ki je bilo v moji mladosti še dokaj živo, so mnogi tedaj razmišljali, da bi se iz ogroženih krajev izselili proti Italiji.

Turški vpadi v naše kraje so se dogajali v času, ko je Turčija postajala svetovna velesila, v Evropi pa smo imeli na njenih mejah slabotno Sveto rimsko cesarstvo nemškega naroda, ki je bilo sestavljeno iz nekaj sto skoraj povsem samostojnih kneževin, katerih vladarji so mislili samo nase.

Cesarski naslov, ki so ga takrat nosili do leta 1438 Luksemburžani, od leta 1452 pa Habsburžani (Friderik III.), je bil bolj ali manj prazna beseda.

Cesarji so se opirali predvsem na svoje rodbinske posesti. Habsburžani so podedovali večino avstrijskih dežel z našimi (slovenskimi) deželami vred in so šele po letu 1526 pridobili Češko in del Ogrske (s Hrvaško).

Turki so prišli iz centralne Azije v Malo Azijo leta 1281 kot bizantinski najemniki in pričeli osvajati Malo Azijo. Leta 1330 je sultan Orhan ustanovil svojo elitno pehoto janičarje (yani ceri – nove čete) tako, da je nemuslimanskim krščanskim družinam pobral sedemletne dečke, ki so jih pomuslimanili in vzgojili za vojaške. Janičarji niso smeli imeti družine in so bili trdna opora sultanom.

Turki so leta 1453 zasedli takratni Bizanc in ga preimenovali v današnji Istanbul (Carigrad) ter tako končali vzhodno rimsko cesarstvo. Spričo nepovezanosti balkanskih držav so kmalu postali gospodarji Balkana.

Leta 1389 so premagali Srbe na Kosovem polju; leta 1463 je padla Bosna in po letu 1526, ko je sultan Sulejman Veličastni v bitki pri Mohaču premagal ogrskega kralja Vladislava, je prišel večji del Ogrske v turške roke.

Turška taktika je bila, da so s plenilskimi pohodi v sosednje dežele oslabili te dežele. Plenilski pohodi so bili v korist sultana, ki je dobil veliko sedemletnih dečkov za janičarje, v korist lokalnih turških velikašev in v korist prebivalcev turških obmejnih pokrajin, ki so si nabrali plena.

S plenilskimi pohodi so Turki naplenili mnogo mladih deklet, ki so jih vtaknili v turške hareme; narodili so tudi mnogo živine in drugega blaga. Vsaj spočetka je bilo prebivalstvo dežel, ki so mejile na takratno Turčijo, skoraj brez obrambe.

Po svoje smo imeli Slovenci takrat srečo, da so bili naši deželni knezi Habsburžani, ki so bili tudi deželni knezi večine avstrijskih dežel in po letu 1526 tudi vladarji Češke in dela Ogrske.

Turčija je bila takrat na višku moči in je imela poleg Male Azije, večjega dela balkanskega polotoka, Romunije, večjega dela Ogrske in južne Rusije ves današnji arabski svet s Palestino in severno Afriko.

Proti tej ogromni in za tiste čase dobro organizirani sili so Habsburžani lahko le malo storili. Vsi njihovi naporji so bili usmerjeni v to, da bi s sistemom trdnjav in kasneje vojnimi krajinami zadržali plenilce, ki so bili predhodnica turške osvajalne armade. Po nekaterih virih so slovenske dežele doživele več kot 90

Samostoječi zvonik cekve sv. Ahacna na Gori naj bi služil kot protiturška obramba. Po zapisih posestnika iz Ponikev (1911) naj bi Turki v njem celo odbili del zvona.

Vir: B. Žnidaršič – Po sledovih Andreja Turjaškega

turških vpadov. Prvič so Turki prišli na slovensko ozemlje leta 1408 v Metliko; izhodišče je bila današnja Makedonija. Iz istega izhodišča so leta 1411 ponovno opleni Metliko in Črnomelj, Kočevsko, dolino Krke in prišli do Ljubljane. Ko so Turki 1463 zasedli Bosno, je ta postala izhodišče za turške vpade k nam.

V Bosni je bila takrat zelo številčna sekta bogomilov (Patareni) in ti so se ob prihodu Turkov pomuslimanili. Turki so Bosno organizirali kot pašaluk z več sandžaki; na čelu pašaluka je bil beglerbeg.

Plenilskim pohodom so načelovali Turki. V plenilskih krdelih so bili poleg muslimanov tudi martolozi; to so bili oboroženci iz vrst krščanske raje, ki jim je zelo prav prišla kaka sekira, skleda ali odeja. Plenilci so v glavnem govorili srbohrvaško.

Lašče z okolico so bile napadene vsaj petkrat, zelo verjetno pa devetkrat v vsem obdobju turških vpadov. Najhujši je bil prvi vpad, ki se je zgodil leta 1469. Takrat so Turki opleni in požgali vsa naselja na območju današnje občine in seveda tudi vsa naselja na celotnem pohodu. Izrecno so omenjene Lašče in Slevica. Prebivalci požganih Lašč, ki so stale

ob rimski cesti blizu sedanje železniške postaje (ledinsko »na Selih«) so si postavili obnovljeno naselje na sedanjem mestu, na gričku, kjer je cerkev. Tudi vodo so imeli blizu.

Ob istem času so prebivalci požganega dela vasi Slevica pod vrhom Sele (633 m nad vasjo Kot) postavili nove kočje na mestu sedanje Male Slevice. Naši kraji so bili žrtev turških vpadov še leta 1471, ko so Turki prišli do Ljubljane (mimo Turjaka, kjer je grad kljuboval plenilcem), leta 1476, ko so oplenili tudi Dolenjsko in dolino Krke, leta 1479, ko so zopet prišli pred Ljubljano, leta 1480, leta 1491, leta 1497, leta 1525 in leta 1528.

Na Slovenskem so bili Turki zadnje leta 1532, ko se je sultanova vojska vračala izpred trdnjave Kisek na Ogrskem. Za obrambo so ukrepali deželni stanovi in knez. Leta 1578 sta bila ustanovljeni slavonska in hrvaška vojna krajina; zgrajeni sta bili trdnjavi Karlovac in Sisak. Finančna bremena vojnih krajin, kjer so služili najemniški vojaki, so prevzele notranjeavstrijske dežele (Kranjska, Koroška, Štajerska, Goriška).

Uvedeni so bili novi davki, in sicer glavarina, ki jo je moral plačati vsak odrasli prebivalec dežel v enakem znesku in tedenski vinar. Davek

so pobirali fevdalci.

Nekateri kraji so dobili status mesta (Kočevje, Lož, Škofja Loka in Višnja Gora). Vsa mesta so morala biti obzidana. Kmetje so si postavili tabore praviloma okrog cerkva. V njih so hranili zaloge živil in drugih potrebščin.

Vojaška obveznost je zadela tudi podložnike. Deželni knez je po potrebi lahko vpoklical vsakega tridesetega ali vsakega dvajsetega ali vsakega desetega ali celo vsakega petega moža, ki je moral sam poskrbeti za meč ali takratno puško. Organizirana je bila signalna in obveščevalna služba. Prve opazovalnice so bile blizu turške meje. Na razglednih visokih hribih so pripravili grmade, ki so jih pred prihodom Turkov zakurili ob njih postavljeni stražarji. Prihod Turkov so naznanjali tudi streli iz topov in možnarjev. Ko so zagledali kresove in zaslišali topove, so se prebivalci umaknili v mesta, v gradove, v tabore, včasih v kraške jame, največkrat pa v gozd.

Turki so na svojih plenilskih pohodih po naših krajih jemali predvsem mlada dekleta, ki so jih vtaknili v hareme, sedemletne dečke, ki so jih poslali sultanu za janičarje, in tudi krepke zdrave moške, ki so jih

**Sultan
Sulejman
Veličastni**

**Sultan
Orhan**

prodali za sužnje ali veslače na galejah. Po nekaterih ocenah so Turki odpeljali iz slovenskih dežel več kot 200.000 ljudi. Plenili so tudi živino (govedo, konje, drobnico), orodje (sekire, kose, motike), posodo, odeje, cerkvene dragocenosti ... sploh vse, kar se je dalo odnesti.

Kranjci (t. j. kranjsko plemstvo) so zadnjič videli Turke v bitki pri Sisku leta 1593. Po najverjetnejših virih je v tej bitki sodelovalo več kot deset tisoč turških vojakov, ki jim je poveljeval bosanski beglerbeg Hasan paša. Na krščanski strani je sodelovalo približno 5.000 borcev; večinoma so bili najemniki; nekaj je bilo vitezov (kranjska konjenica) in nekaj malega vpoklicanih hrvaških tlačanov.

Salve strelcev krščanske vojske so prestrašile turško vojsko, da je planila v beg in s tem v svoj pogin. V tej bitki je Andrej Turjaški poveljeval karlovški posadki 300 mož, obo-roženih z arkebuzami.

Proti koncu 16. stoletja našega časa so evropske vojske tehnično napredovale, Turki pa so ostali pri starem. Turčija se je morala umikati iz Ogrske, z Balkana, iz južne Rusije in iz severne Afrike.

S porazom v prvi svetovni vojni je bilo konec turškega imperija.

**Turške skledе – naravna znamenitost;
po legendi naj bi Turki tu kuhali in potem skledе pozabili**

VEZje

in pomladni čas

Velikolaška literarna skupina UTŽO z mentorico mag. Ano Porenta deluje uspešno tudi v letu 2021 vsem oviram navkljub. Dobivamo se prek spletne aplikacije ZOOM in beremo, pišemo, ustvarjamo nove svetove.

Poleti upamo, da bomo znova popestrili Knjižnice pod krošnjami. Tokrat bomo sledili Jurčiču, ki je sledil Levstikovemu programu, kako naj bi pisali Slovenci.

Zelo radi pa še vedno pobrsamo po VEZju. Tudi vas vabimo vanj in objavljamo tri pesmi iz prvega velikolaškega literarnega zbornika.

Po VEZju (z mislimi na pomlad) je za vas polistala: Bernardka Petrovič – Mager

Abstrakcija: Obkoronski strah – zunaj – znotraj

Naslikala: Bernardka Petrovic Mager, akril

Hiša zaniha,

na boku ogleduje nebo,
skozi siva okna
smeh
razgrne pahljačo.
Vrt si češe lase.
Senca pomežikne
in lahna krila metulja
iščejo preprih.
Vrata so odprta.
Samo po stopinjah
zaplešem
in bom doma.

Silva Langenfus

Pada

Kimajoče bilke,
kristalni okraski pasje trave,
srebrne leče na listih detelje,
temnozeleni mah,
polakirane skale,
svetleča se cesta,
cmokajoči čevlji,
na stegnih prilepljene hlače,
na prsih polzeč tekstil,
polizani mezeči lasje,
ko nad mano še naprej
gre in gre.

Gregor Grešak

Gazela I.

Ljubezen je igra ljubi – ne ljubi,
vedno sprašuješ: ljubi – ne ljubi?
Ko si še sam in iščeš družico,
margareti lističe trgaš: ljubi – ne ljubi?
V najboljših letih izkušnje preštevaš,
stalno modruješ: ljubi – ne ljubi?
V poznih in zrelih uganka ostaja,
zakaj ni odgovora ljubi – ne ljubi.
Ko trese se roka in čas je že zadnji,
pozabiš preštevati ljubi – ne ljubi.

Srečo Knafelc

Sprostitvena

Odšel sem v gore, gledal v prepad,
dobre energije dobil sem zaklad.
V sebi začutil sem notranji mir,
svetu vladata kapital in prepir.

Sedel sem na klopci, občutek je zlat,
spoštujem gore, so življenja pečat.
V dolino se spuščam očiščen vsega,
sodobna družba kriva je zla.

J. Novak

poezija & umetnost

V zeleno gozd odene se

Se zarosilo je oko,
je videlo lepoto vso,
ki nam ponuja jo pomlad,
je polna toplih, svetlih nad.

Naj vsak, kdor koga ima rad,
močno naj k sebi stisne ga,
takrat, ko misli, da je sam,
naj čuti tvojo toplo dlan.

Vse dobro se povrne ti
in sreča vsa se razdeli,
od radosti kipi srce,
plačilo to največje je.

Čas izgubljen nikoli ni,
če sredi množice ljudi,
ustaviti znaš svoj korak,
želiš, da srečen bi bil vsak.

Tako življenje se vrti,
ne vemo, kam gredo poti,
nikoli ne obupajmo,
v ljubezni moč zaupajmo!

Nataša Vybiralik Klinc

Pomlad – nov začetek

Pomlad, simbol začetka in upanja,
tudi letos prihaja v vsem svojem
razkošju. Zima je s svojim repom
otepala še v zadnjih aprilskih
dneh, uničevala cvetove na
sadnem drevju in raznobarvne
tulipane zavila v beli pajčolan.
Tulipani, visokorasle cvetice na
vitkih steblih, dvigajo svoj cvet
k soncu; ob njegovem zahodu ga
zaprejo. Ta ritual ponavljajo vso
svojo življenjsko dobo, ki traja od
štirinajst do dvajset dni. Cvetovi
z žametnim nadihom so znanilci
pomladi, okras vrta, podoba
lepote, ljubezni in hrepenenja.
Tulipan,
vitek, živobarven,
krasi, razveseljuje, dviga
cvetno čašo k soncu,
pomlad.

Drevesa se odenejo z listi živo
rumene zelene barve, obsijanimi
s sončnimi žarki. Travniki
so zacveteli; slišati je odmev
ubranega ptičjega petja. Pomlad
je sprememba, ki ni povezana
samo z letnim časom. Tudi
mladost je pomlad; mladi so
znanilci pomladi. Zacvetijo, so
željni sprememb; pomlad je polna
življenja.

Ana Pia Debeljak

Najmlajši BRALCI

Za naše najmlajše bralce smo v aprilu pridobili dva bralna nahrbtnika. Namenjena sta otrokom do treh let. Notri boste našli 2 igroknjigi, 1 CD otroških pesmic in 1 CD pravljič. Na voljo sta za izposajo za obdobje treh tednov z možnostjo podaljšanja.

mestna
knjižnica
ljubljana

Izbor novosti:

Viri: emka.si, dobreknjige.si, borzen.si, primus.si,

Mladinski oddelek Slikanice
Swann, Karen: Zgodba o kitu
Hiša knjig, HKZ, 2021

Čudovita slikanica na temo ekologije. »Kjer kopno se neba dotika in nebo se v morje spremeni, prvič sem zagledal kita in vame kit je uprl oči.« Tako se začneta lirično potovanje do čudes in odkritij ter zelo posebno prijateljstvo. Je pa to tudi potovanje, ki nas privede do neprijetnega spoznanja, da onesnaževanje s plastiko ter brezvestnost uničujeta oceane in bitja, ki živijo v njih.

Mladinski oddelek Stripi
#Figa me briga – stripi za večkratno uporabo (zbirka stripov o trajnostni energiji)
Borzen, 2020

Knjigo so v dar prejele vse splošne in osnovnošolske knjižnice. Z namenom spodbujanja okolju prijaznejšega ravnanja in rabe zelenih virov energije je Borzen z izbranimi slovenskimi striparji pripravil zbirko stripov, poimenovanih FIGA ME BRIGA: Stripi za večkratno uporabo. Povedni naslov namiguje na to, da je Borzenu in vsem ustvarjalcem knjige mar. Mar za to, kar je dobro za naš planet in prihodnje generacije, ter k razmisleku o tem spodbuja tudi bralce. Knjiga na zabaven in poučen način opominja o vplivu naših dejanj na okolje in vsa živa bitja. Istočasno je tudi orodje, ki z informacijami opolnomoči bralca k sprejemanju boljših odločitev za lepši svet.

Mladinski oddelek Fantastika
Koželj Horvat, Sabina: Deseta dežela
Društvo Mohorjeva družba, 2021

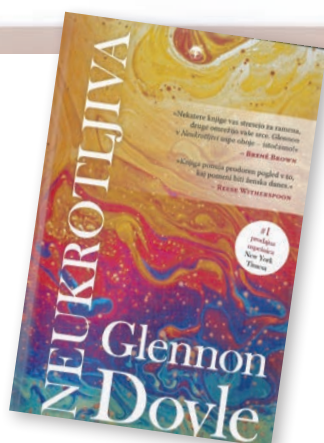
Gre za roman, ki orje ledino. Je vsekakor prvo romaneskno delo, ki se na način mladinskega biografskega romana loteva predstavitev življenja in dela Josipa Jurčiča, katerega jubilejno leto obeležujemo (2021). V ospredju zgodbe sta najstnika Ema in Jakob, ki spustita "Jurčiča iz ječe šolskih učbenikov." Ko devetošolca začneta raziskovati gradivo za seminar o Jurčiču, še slutita ne, da se jima bo zgodil Josip sam, in sicer v živo. Na poti skozi čas se srečujeta z velikim Muljavcem, ki jima bo za vedno spremenil pogled na njegovo življenjsko in literarno pot. Izkaže se namreč, da je Jurčič še kako živ in da njegova pronicljiva misel zmore presojati ne samo njegov, ampak tudi današnji čas, ko marsikaj ni tako, kot bi moralo biti ...

Letošnji nominiranci za nagrado »KRESNIK 2021«

- **Mirana Likar:** Pripovedovalec (Goga)
- **Evald Flisar:** Moje kraljestvo umira (KUD Sodobnost International)
- **Borut Golob:** Šala (Litera)
- **Vincenc Gotthardt:** Na drugem koncu sveta (Mohorjeva založba)
- **Gašper Kralj:** Škrbine (*cf.)
- **Borut Kraševac:** Agni (LUD Šerpa)
- **Feri Lainšček:** Kurji pastir (Beletrina)
- **Dušan Merc:** Črna maska (Slovenska matica)
- **Tomo Podstenšek:** Kar se začne z nasmehom (Litera)
- **Ivo Svetina:** Malabar (Miš)

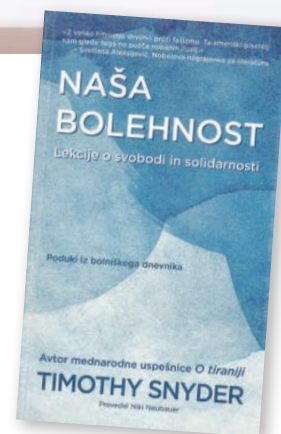

Odrasli oddelek Spomini
Melton, Glennon Doyle:
Neukrotljiva
Primus, 2021

Neukrotljiva ni zgolj razburljiva in obenem ganljiva zbirka intimnih spominov. Je zgodba o ženski, ki je spoznala, da odgovorna mati ni tista, ki se žrtvuje in na obroke umira za svoje otroke, temveč tista, ki jim pokaže, kako celovito živeti. Je zgodba o manevriranju skozi ločitveni postopek in ustanavljanju nove mešane družine, ki nam govori, da celovitost družine ni odvisna od njene strukture, ampak od sposobnosti vsakega družinskega člana, da se pokaže natančno takšen, kot je. Je zgodba, ki dokazuje, da si lahko prav vsak posameznik začne spet zaupati, da je sposoben postaviti zdrave meje, sprejeti svoje telo, se pomiriti s svojo jezo in notranjo bolečino ter se naučiti spet poslušati svoj notranji glas in polno zaživeti.

Odrasli oddelek Družbeni romani
Vojnović, Goran:
Đorđić se vrača
Beletrina, 2021

Trinajst let po prvencu Čefurji raus! se Goran Vojnović in njegov Marko Đorđić vračata med bralce in na Fužine. Marko je namreč v prvem delu zgodbe izstopil z vlaka na železniški postaji Visoko v Bosni. V desetih letih odsotnosti so se stvari spremenile. Fužine niso več to, kar so bile. Oče Radovan ima tumor na želodcu in čaka na operacijo. Mama Ranka se zaradi tega živcira in postaja čustvena razvalina. Staro klapo prijatelj je vežejo le še spomini na stare čase. Adi in Aco sta zabredla v droge in kriminal. Dejan pa je postal pravi Slovenec s pisarno in fotokopirnim strojem v Slovenskih Konjicah. Marku je ta svet tuj. Ni več čefur in ne več Janez.

Odrasli oddelek Javno zdravstvo
Snyder, Timothy: **Naša bolehnost – lekcije o svobodi in solidarnosti (poduki iz bolniškega dnevnika)**
UMco, 2021

Ob koncu leta 2019 je Timothy Snyder (ameriški pisatelj) hudo zbolel. Medtem ko se je oklepal svojega življenja, je spoznal, kako krhko je človeško zdravje, ki v naši družbi izgublja status človekove pravice. Brez zdravja pa nimajo pravega smisla tudi druge pravice in svoboda. Vse to se mu je zgodilo še pred pandemijo, ki je zdravstvene zagate še intenzivirala. Od takrat naprej lahko opazujemo, kako se podhranjeni zdravstveni sistem s premalo osebja upogiba pod težo bolnikov s koronavirusom. Mnoge vlade na svetu – med njimi tudi ameriška – so to stanje epidemije z namerno ignoranco, dezinformacijami in vojnim dobičkarstvom še poslabšale.

ZGODBE MOJEGA KRAJA

Spomini na šolske dni

NATEČAJ ZA NAJBOLJŠO ZGODBO

1. april - 1. september 2021

Ste dopolnili 60 let in radi
pišete? Sodelujte s kratko,
resnično zgodbo, povezano
s spomini na šolske dni.

**Najboljši 10 zgodb
bomo nagradili.**

K sodelovanju na literarnem natečaju za najboljšo zgodbo vabimo pisce, ki so dopolnili 60 let in ki želijo z nami deliti kratke, resnične zgodbe iz preteklosti, povezane s spomini na šolske dni. Morda se jo spominjajo sami ali pa jim je pozornost vzbudila zanimiva pripoved ali stara fotografija. Na natečaju je možno sodelovati le z eno zgodbo, ki naj bo napisana v slovenskem jeziku in naj ne presega 1.600 besed. Zgodbe pošljite po pošti na naslov Mestna knjižnica Ljubljana, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana, s pripisom »za natečaj Zgodbe mojega kraja« ali po elektronski pošti na mojkraj@mklj.si. Prispevke bo v

septembru 2021 ocenjevala žirija in izbrala deset najboljših, ki bodo nagajeni in objavljeni na spletni strani Mestne knjižnice Ljubljana (www.mklj.si) in na portalu digitalizirane kulturne dediščine slovenskih pokrajin Kamra (www.kamra.si).

Pravila in pogoji sodelovanja so objavljena na spletni strani Mestne Knjižnice Ljubljana www.mklj.si. Za dodatne informacije pokličite na 01 308 51 75 ali pišite na e-naslov mojkraj@mklj.si.

Natečaj so podprli: Arboretum Volčji Potok, Odgovorna trgovina Natura, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Živalski vrt Ljubljana.

GLASBA BESED – POSLANICA OB 2. APRILU, MEDNARODNEM DNEVU KNJIG ZA OTROKE

Mednarodna zveza za mladinsko književnost (IBBY) vsako leto 2. aprila, na rojstni dan pravljicarja Hansa Christiana Andersena, praznuje mednarodni dan knjig za otroke. Praznovanje 2. aprila kot mednarodnega dneva knjig za otroke je predlagala Jella Lepman, soustanoviteljica Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY), na 10. mednarodnem kongresu IBBY, ki je potekal leta 1966 prav v Ljubljani. Vsako leto v drugi državi pripravijo poslanico in jo pošljejo po vsem svetu. Lani je bila sponzor poslanice Slovenska sekcija IBBY. Gotovo se spomnite poslanice Lakota po besedah, ki jo je napisal Peter Svetina, ilustriral pa Damijan Stepančič. Oba sta tudi naša nominiranca za Andersenovo nagrado 2022. Letos je sponzor poslanice sekcija iz Združenih držav Amerike – USBY. Poslanico Glasba besed je napisala ameriška pesnica kubanskih korenin Margarita Engle, ilustriral pa brazilski ilustrator Roger

Mello, med drugim prejemnik nagrade Hansa Christiana Andersena. V slovenščino je poslanico prevedla Nada Marija Grošelj.

Slovenska sekcija IBBY je skupaj z Mestno knjižnico Ljubljana zasnovala tudi bralnosposodbuvalno akcijo ob 2. aprilu: Glasba besed Kristine Brenkove in besede o glasbi: 110 kakovostnih bralnih predlogov. Letos namreč mineva 110 let od rojstva Kristine Brenkove, pesnice, dramatičarke, prevajalke in urednice, ki je pustila neizbrisljive sledi na področju mladinske književnosti. Letošnja poslanica tako opisuje tudi delo Kristine Brenkove:

*Kadar delimo besede drug z drugim,
glasovi postanejo glasba prihodnosti,
mir, prijateljstvo, radost.*

Več o praznovanju 2. aprila in bralnosposodbuvalni akciji najdete na:
www.ibby.si.

Glasba besed

*Ko beremo, zrastejo duhu peruti.
Ko pišemo, nam zapojejo prsti.*

*Besede so bobni in flavte na listu,
so ptič, ki se s pesmijo vzpenja, in slon,
ki trobenta,
so reka, ki teče, in slap, ki teleba,
metulj, ki zakroži
visoko na nebu!*

*Besede nas vabijo k plesu –
ritmi in rime, utripi srca,
peket in prhut, stare in nove povesti,
take izmišljene, take resnične.*

*Kadar si udobno ugnezdjen doma
ali čez meje drviš proti novim deželam
in tujim jezikom, so zgodbe in pesmi
vse tvoje.*

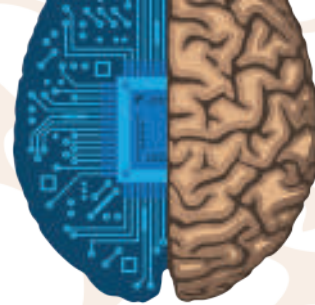
*Kadar delimo besede drug z drugim,
glasovi postanejo glasba prihodnosti,
mir, prijateljstvo, radost:
melodija, ki upa.*

Margarita Engle

UMETNA INTELIGENCA

Piše inženir dr. Alfonz Brusek.

Instituto de Investigacion de Enfermedades de la Pina, Kostarika

Na južnoameriški celini se je v letošnjem letu že večkrat razvila žolčna debata o uporabi umetne inteligence v zdravstvu. Zagovorniki namreč trdijo, da bi veliko bolj objektivno, realno in predvsem ceneje ter hitreje lahko obravnavali bolnike na način, da bi klinični specialisti prepoznali zdravstvene probleme, ki bi jih vnesli v avtomatizirani program delujoč na osnovi umetne inteligence, ki bi potem specialistu podal nadaljnja navodila, katere laboratorijske preiskave so dodatno potrebne, da se lahko postavi natančna diagnoza ter pripadajoče zdravljenje. Razlog, da so v zdravstvo vpletili umetno inteligenco je bila mednarodna študija, ki je jasno pokazala, kako so postavljene diagnoze in zdravljenje ljudi odvisne od vestnosti in motivacije ter znanja zdravnika, ki obravnava pacienta, in so v danih primerih zelo različne ter v velikem deležu celo napačne. Glavnina analize je bila seveda pandemija COVID-19 v vsej svoji kompleksnosti uporabe diagnostičnih, tako laboratorijskih kot kliničnih pristopov. Vključevala je tudi način zdravljenja danih primerov. Jasno, da je bila v teh žolčnih razpravah najbolj ranjena in prizadeta prav populacija zdravnikov in pripadajoča subpopulacija kliničnih laboratorijskih strokovnjakov. Politiki so seveda modro molčali in še vedno čakajo na trenutek, ko bodo te razprave po potrebi obrnili sebi v korist. Da umetna inteligenca postaja vsakdanjik, da nekateri procesi niti ne morejo več potekati brez njene kontrole, mora biti vsem jasno. Danes umetna inteligenca vodi ali nadzoruje družabna omrežja, promet, naftovode ali vesoljske polete in s tem tudi naša življenja. Programi prepoznavanja obraza, sledenje našega gibanja in s tem življenjskih navad so enostavni podatki, ki si jih umetna inteligenca vgrajuje v svoje algoritme, da postaja še bolj pametna in da postaja vrzel med naravno in umetno inteligenco vedno manjša. Vsem poznani Elon Musk, pionir vesoljskih poletov in električnega avtomobilizma, postaja pionir tudi pri uporabi čipov, ki se jih bo vgrajevalo v možgane, zaenkrat vse pod krinko zdravstvenih namenov. Njegova firma Neuralink je nedavno predstavila eksperiment, kjer so imeli prašiči v možganih vstavljene čipe, s

katerimi so lahko raziskovalci na monitorju opazovali odziv njihovih možganov na določene vohalne dražljaje. V drugi smeri seveda lahko tako pošiljamo po naši volji modificirane dražljaje nazaj v možgane prašičev, kar spremeni vedenje živali: s tem prevzamemo nadzor nad njimi. To je lahko le ena od osnov ali pristopov, kako bi lahko pomagali ljudem s prekinjeno hrbtenjačo, kjer bi na primer preko Bluetooth povezav, dražljaje iz centralnega živčnega sistema prevajali v hrbtenjačo, kar bi ponovno vzpostavilo sicer umetni most in para- ali celo tetraplegični invalidi bi lahko ponovno pričeli uporabljati roke in noge. Na drugi strani pa gradim svoje razmišljanje o vpletenosti umetne inteligence v naša življenja tudi na podlagi humanoidne robotinje Sophie, ki jo vozijo okoli po svetu, da nastopa in daje intervjuje v televizijskih oddajah, med politiki in v časopisu, ko s svojo umetno inteligenco odgovarja na vsa zastavljena vprašanja. Ljudje s svojo sebičnostjo mislimo, kako jo bomo pretentali ali zmedli z vprašanji, a njen umetni razum se iz naših reakcij le uči. Robotinja je izdelana tako napredno, da izraža celo osnovno obrazno mimiko. A zaenkrat jo kljub bistrosti in razgledanosti od nas loči dejstvo, da nima emocij. A kaj, ko se umetna inteligenca uči tudi tega. Poznani raziskovalec nevrologije Tom W. Crudley si je v času svojega aktivnega raziskovalnega obdobja dal v možgane vstaviti veliko število elektrod, preko katerih je zaznaval možganske impulze ter jih analiziral. Na enem izmed ameriških superračunalnikov si je rezerviral določeno količino računalniškega prostora, kjer je prav te podatke predstavil umetni inteligenci, ki je sčasoma skozi obdobje podatke iz njegovih možganov ter istočasno iz opisov vsakdanjega dogajanja spoznavala in analizirala. Počasi je dojemala in razumevala delovanje njegovih možganov; prevzela je večino njegovih spominov, čustvenih odzivov, prirojenih algoritmov in znanja. V bistvu je umetna inteligenca tako pričela prevzemati njegovo možgansko identiteto, njegovo osebnost, njegov jaz. Nekje daleč v rezerviranem spominu na superračunalniku je tako nastajal njegov digitalni klon. In prav to je bila želja Toma W.

Crudleya. Pred tremi leti je Crudley preminul zaradi možganske kapi in njegova raziskovalna skupina je nadaljevala delo in raziskave v zastavljeni smeri. S pomočjo prej omenjenih podatkov, umetne inteligence in njegovega digitalnega klona možganov iz superračunalnika so ob uporabi zmogljivih grafičnih programov izpeljali hologram preminulega znanstvenika. Rezultat vsega je, da se sedaj po njegovi smrti ob aktivaciji holograma pojavi sam navidezni Tom W. Crudley, ki komunicira s sodelavci raziskovalne skupine, z njimi sodeluje, razpravlja in dela, kot se je to dogajalo pred njegovo smrtjo. Znanstvenik je na ta način postal nesmrten; ni sicer prisoten v materialni obliki, a so prisotni njegov um, razum in, kot pravijo nekateri iz raziskovalne skupine, so prisotna tudi njegova ognjevitost čustva in spontanost. Tega napredka znanosti na področju umetne inteligence se je v eni izmed oddaj dotaknila tudi dokumentarna serija Zgodba o bogu, ki jo vodi priznani igralec Morgan Freeman. Oddaja je v določenih krogih izzvala številne polemike, a tudi velik interes in iznajdljivi podjetniki so že pričeli ponujati storitve, kjer si za plačilo okoli poldruga milijona ameriških dolarjev lahko v daljšem časovnem obdobju zagotoviš skeniranje in prevzemanje možganskih impulzov s pomočjo vstavljenih elektrod po tehnologiji Toma W. Crudleya. Po dostopnih podatkih si je določeno število bogatih vplivnežev pred svojo smrtjo zagotovilo izvedbo CBDS (Chip Brain Digital Scanning), s čimer so si zagotovili nesmrtnost v digitalni obliki. V kratkem lahko pričakujemo tudi, da bodo te digitalizirane osebnosti vdahnili v humanoidne robote tipa Sophia, ki bodo nadomestili hologramske oblike ljudi s pravo mehanično, fizično obliko. Vprašamo se torej lahko, ali so nekateri s tem premagali smrt?

P. S.: Z veseljem seveda pričakujem odziv, tako vprašanja, komentarje, kritike in predloge po sodelovanju, ki jih sprejemajo na uredništvu lokalnega medija, s katerim sodelujem. Od tam mi bodo seveda posredovali vse odzive na strokovne edukativne prispevke skladno z Zakonom o izdaji lokalnih medijev (ZILM).

DAN ZEMLJE

OB DNEVU ZEMLJE

Srečo Knafelc

Ob dnevu Zemlje je občina organizirala čistilno akcijo in z Jašo, sinom Velikolaščana Andraža Kolarja sva se odpravila na ta dan ob osmi uri na akcijo. V prostorih občine nama je ga. Čampa izročila plastične vreče za različne odpadke in od tam sva krenila v lov za nesnago. V Laščah sva že naložila nekaj manjših kosov in potem sva se usmerila na markirano pohodno pot, ki vodi proti Retjam. Tam sva ob sprehajalni stezi v grmovju nabrala kar nekaj odvrženih stvari in odkrila divje odlagališče, kjer so bili odpadki pomešani z vejevjem – odstranila sva samo tiste, ki so se “bleščali” iz tega kupa. Potem je sledil glavni ulov – kje drugje kot ob glavni cesti od Retij do Velikih Lašč. Bilo je vsega, steklenic, embalaže, pločevink; količina nabranega se dobro vidi na fotografiji. Da ima epidemija vpliv tudi na okolje, sva ugotovila po odvrženih maskah – samo ob glavni cesti sva jih »ujela« osem.

Po dvournem pohodu sva imela z Jašo dober občutek, da sva vsaj malo prispevala k akciji. Res pa je tudi, da med najino hojo nisva opazila niti enega človeka, ki bi imel podobne namene kot midva!

Ugotovitev na koncu: Velike Lašče so dokaj čisto naselje; problem so odpadki ob glavni cesti ...

ČISTILNA AKCIJA V ROBU

Dragica Heric

Čistilne akcije, ki je ob dnevu Zemlje na območju naše občine potekala v soboto, 24. aprila 2021, so se lotili tudi krajanji v Robu. Zbrani so očistili razpršene odpadke na javnih površinah, ob cestah, kulturnih in sprehajalnih poteh ter naselijah na območju Uzmani – Rob, Uzmani – Sekirišče, Podhojni hrib – Osrednek (do meje z občino Ig) in Rob Žaga – Dolščaki.

Zbralo se je kar nekaj odraslih, cele družine tudi z najmlajšimi, ki so prav tako pomagali pobirati odvržene odpadke. Največ se jih je zbralo na Osredku, kar enajst, ki so bili presenečeni, da so letos glede na težo pobrali manj smeti kot v prejšnjih čistilnih akcijah, a so bile tokrat smeti bolj raztresene in odvržene na več različnih lokacijah od kamnoloma do meje z ižansko občino. Predvsem je bilo precej manjših smeti, ni pa bilo gum in večjih odpadkov. Toda pojavila so se nova odlagališča odpad-

kov globoko v gozdu, kar je bolj ali manj posledica dveh večjih posekov, kjer so našli ogromno plastenk, pločevink in podobnih smeti. Za približno tri velike vreče omenjenih smeti so skupaj s še nekaj kosovnimi odpadki odpeljali na deponijo v Ljubljani. Jože Volčanšek je vse zbrane iz Osredka po uspešni končani čistilni akciji povabil še na t. i. afterparti, ki so se ga vsi prostovoljci z veseljem udeležili, seveda ob upoštevanju vseh ukrepov NIJZ, kjer so se tudi dogovorili, da bodo v bodoče smeti pobirali kar sproti.

To je bila le ena od akcij, ki jo je na pobudo občine organiziral Krajevni odbor Rob, katerih predstavniki posameznih vasi in zaselkov se zaradi ukrepov COVID-19 ne srečujejo, a so v kontaktu preko spleta ali telefonov, za kar poskrbi predvsem predsednik Krajevnega odbora Rob Andrej Kastelic.

ČISTILNO DELOVNA AKCIJA

Jože Klun

Tudi člani Lokostrelskega kluba Turjak smo se pridružili čistilni akciji, ki jo je občina Velike Lašče organizirala ob dnevu zemlje. Ker je bila udeležba članov več kot dobra, smo se odločili, da akcija ne bo le čistilna, ampak tudi delovna. Nekaj članov se je podalo na naše proge za vadbo v okolici gradu, drugi pa na progo v bližini bajerja. Čeprav so proge pogosto tudi sprehajalne poti, moramo pohvaliti sprehajalce oz. pohodnike, ki narave ne onesnažujejo z odpadki, tako da je bilo naše delo kar lahko. Ostali člani pa delovno – ena ekipa je uredila vadbišče pri bajerju; druga je opravila razna dela, tudi prvo košnjo letos na Gradežu, kjer imamo shranjeno našo opremo. Čudoviti sončna sobota je bila uspešna; akcijo smo zaključili z malico na Gradežu, ki jo je kot običajno pripravil naš član Stane.

LOVSKA ČISTILNA AKCIJA

LD Velike Lašče

Na dan Zemlje, 24. aprila 2021, smo se lovci iz LD Velike Lašče odločili, da zavijamo rokave in se udeležimo organizirane občinske čistilne akcije. Usmerili smo se na gozdne površine, saj smo imeli ugledanih nekaj večjih divjih odlagališč. Opažamo namreč, da se je število divjih odlagališč v zadnjem času spet povečalo, kar je precej zaskrbljujoče. Zato smo se čiščenja lotili po skupinah na treh območjih (revirjih) lovišča, in sicer v Laškem gozdu, Kakavah in Karlovici. Našlo se je vse od štedilnikov, gum, pločevink, sodov, televizorjev, skratka, stvari, ki res ne spadajo v gozd. Da se to še zmeraj dogaja, je zelo težko razumljivo, saj imamo v Sloveniji solidno urejen prevzem vseh vrst odpadkov (tudi nevarnih) in pri oddaji ne nastanejo dodatni stroški (ali pa so ti zelo majhni).

Predvsem se moramo zavedati, da gozd ni primeren prostor za odlaganje naših odpadkov, ampak je kompleksen ekosistem, ki predstavlja dom številnim živalskim in rastlinskim vrstam ter glivam. Z odlaganjem odpadkov tako uničujemo njihov življenjski prostor in rušimo ravnovesje, ki zagotavlja trajno obstojnost gozdov. To ravnovesje zagotavlja številne funkcije, kot so preprečevanje erozije, zadrževanje padavinske vode, izboljševanje kakovosti zraka (vir kisika), vezava ogljikovega dioksida (ki nastane z gorenjem in dihanjem), kar je vse zelo

koristno za ljudi in širše okolje.

Nezakonito odlaganje odpadkov je prepovedano (gre za prekršek ali celo kaznivo dejanje) in ima negativne ekološke, zdravstvene, ekonomske in socialne posledice za celotno družbo. Velik problem tega področja je neodkritost storilcev. Glede odlaganja odpadkov v naravnem okolju je slovenska zakonodaja zelo jasna. V skladu z Uredbo o odpadkih je smeti prepovedano puščati v okolju, jih odmetavati ali z njimi nenadzorovano ravnanje. Globe znašajo od 100 do 300 €. Globo je mogoče storilcu izreči le, če je ta znan, kar pa pogosto ni mogoče. Zato je pomembno, da obiskovalci gozdov aktivno opazujejo okolico in svoja opažanja v primeru nepravilnosti sporočijo pristojnim organom.

Po mnenju mnogih udeležencev čistilne akcije je odpadkov v gozdu toliko, da bi bilo potrebno organizirati še kakšno akcijo, kar je precej zaskrbljujoče. Lovci se bomo še naprej trudili, da bodo imeli naši gozdovi čim manj divjih odlagališč. Vendar pa bi si želeli, da teh v prihodnosti ne bi bilo več ter da bi ljudje bolj spoštovali gozd, njegove prebivalce in se zavedali njegove pomembne vloge za vse nas.

*Ne hodite tja,
kamor vodi utečena pot.
Namesto tega pojdite tja,
kjer ni poti, in pustite sled
(T. S. Eliot)*

ZAHVALA

Zelo smo veseli in hvaležni za nujno potrebno »pridobitev« na izredno nevarni prometni cesti Ljubljana – Kočevje, čisto na »repu« Velikolaške občine, v vasi Prilesje, po domače v Podplani.

Lepo se zahvaljujemo bivšemu županu, gospodu Antonu Zakrajšku, za »umestitev« projekta na seznam za izvedbo, vsem odgovornim na DRSI-ju za odobritev sredstev v državnem proračunu, sedanjemu vodstvu Občine za sofinanciranje izgradnje, izvajalcem gradnje Rekon d. o. o. za izvrstno izvedbo projekta.

Prav posebna zahvala velja gospodu Romanu Viršku, ki je s pravim profesionalnim odnosom vodil zadevo. Z mnogimi prijaznimi vzpodbudami in hitrimi posredovanji nam je pomagal, da smo tudi mi vztrajali.

Še enkrat najlepša hvala vsem, vaščani Prilesja 13, 12a in 12

KAKO POVEČATI HRUP ZARADI PROMETA SKOZI NASELJE

Niko Samsa

Za povečanje hrupa, ki ga povzroča promet na magistralni cesti skozi naselje Velike Lašče, je potrebno naslednje:

- hitrejša vožnja povzroča večji hrup;
- površino cestišča napraviti neravno, z več vdolbinami; asfaltna površina mora biti čim bolj razpokana, površina čim bolj groba; napraviti je potrebno čim več hitrostnih ovir, da bodo prazni kesoni na tovornih vozilih čim bolj zveneli;
- kadarkoli hočejo komunalne vode napeljati po dvorišču, je potrebno tako dejanje zavrniti, kajti za večji hrup je potrebno komunalne vode napeljati pod cestišče, da se le-ta po določenem času posede; če je le mogoče, je potrebno vgraditi čim več pokrovov, da ti ob vsakokratnem prevozu zazvenijo,
- v cestišče vgraditi kanalizacijo ali vodovod s kovinskimi pokrovi. Pokrovi naj bi bili s čim večjimi premeri; na kanalizaciji naj bi imeli odprtine in pod pokrovom čim globlji in čim širši premer jaška;
- pokrove z jaški vgraditi izpod nivoja asfaltna površine, da pri vožnji preko pokrova vozilo čim bolj poskoči;
- zgraditi ob cestišču zidove iz betona ali kamna, če je le mogoče na obeh

straneh ceste, ki naj imajo čim bolj gladko površino in graditi v loku, da pride do ojačenja (amfiteatre so gradili Rimljani tako, da so bili gledalci deležni večjega ojačenja zvoka);

- odstraniti rastline z listi neposredno ob cesti;
- odstraniti grmovnice med stavbo in cestiščem; s tem se pridobi tudi boljši pregled nad prometom;
- če je travnik med stavbo in cestiščem, ga je potrebno čim večkrat kositi, saj višja trava preveč absorbira hrup;
- dvorišče med stavbo in cesto pokriti s ploščami ali asfaltom v čim večji in gladki trdi površini, da prihaja do odbojev in s tem tudi do interference – ojačenja zvoka, ki prihaja do stavbe;
- fasada stavbe naj ima trdo gladko površino, da se zvok od nje lahko večkrat odbije od nasproti grajene (preko ceste) ograje ali stavbe, prihaja do odmevov (razdalja do sosednje stene naj ima najmanj 17 m); tako bomo prejemali bobnenje zvoka daljši čas;
- novo zapadli sneg je potrebno čim prej odstraniti, da ne duši zvoka, ki se odbija s površine.

V naslednji številki Troble bomo ugotavljali, kako znižati hrup v naselju.

Za večje ojačenje zvoka je potrebno ograjo graditi v loku in pravokotno na površino

Lovro z Jožetom

Marija in Jana

Peter, Vesna, Martin ...

Hilda in Polona

Marina in Franja, za njima Hilda in Ivana ...

TEH NAŠIH 71 LET KAKO JE LETOS ...?

Helena Grebenc Gruden | foto: arhiv DU Velike Lašče

Zaključili smo z zgodovino in upam, da bomo počasi zaključili tudi s korono. Skoraj leto in pol zaprtja vseh aktivnosti je pustilo negativne posledice tudi med nami. Odpravili jih bomo in popravili, a nekatere bolj boleče bodo ostale in jih bo pozdravil čas. Vendar z optimizmom gledamo naprej in z disciplino smo in bomo obvladali ta pandemični COVID-19. Upamo, da se bomo ob sproščanju ukrepov vrtnili v normalno življenje čim prej. Kako bo v bodoče, ne vemo. Skoraj gotovo pa bomo za realizacijo našega načrtovanega programa potrebovali **dokazilo o opravljenem cepljenju**, ki je najboljša rešitev, o **preboleli COVID-19 bolezni** – imunost bo verjetno veljala pol leta – ali pa bomo morali imeti **negativni test**, ki velja 48 ur. Eno od teh potrdil bo pogoj za udeležbo na vseh naših aktivnostih.

Čeprav se splošna situacija umirja, se moramo varovati pred okužbo še naprej in upoštevati vsa navodila NIJZ-a. Posledice bolezni so lahko hude in ne pozabimo, da smo ranljiva skupina. Zato bomo še naprej pazili nase in na bližnje!

In kaj se je – oziroma ni – v prvi četrtini leta v DU dogajalo?

Opravljalimo smo osnovna, tekoča administrativna dela. Uredili smo članstvo in članarino, čeprav je komunikacija večinoma potekala telefonsko z SMS-i ali po PTT. Korespondenčno smo v februarju brez problemov uspeli izpeljati tudi letni občni zbor. Organizacijsko in zgolj načelno smo se dogovarjali za posamezne fizične aktivnosti. Načrti so iz meseca v mesec ostali samo načrti. Spreminjajoči ukrepi nam niso bili v prid.

Niso pa omajali naše osnovne doktrine, napisane v našem statutu, ki je v današnjih časih mogoče še bolj pomembna in bi jo bilo potrebno napisati še kje drugje. Pravilnik v 10. členu pod Namen in naloge društva med drugim navaja:

Društvo vzpodbuja s svojo dejavnostjo članke k dobroti, skromnosti, samostojnosti, prijateljstvu, disciplini, vzajemnosti, srčni kulturi in medsebojnemu spoštovanju.

nju. Se sliši zastarelo? Mogoče res, ampak nam to zelo veliko pomeni in gotovo bo vsem mlajšim – čez desetletja tudi.

Postaviti vse skupaj nazaj v obstoječe stanje je lahko reči. Ne razmišljamo pa, da smo postali malo starejši, slabotnejši, da smo vrgli stran za leto dni in več življenjske energije. Da so se odmaknili in predstavljali vsi naši pregledi, posegi, operacije, da so se nam potencirala kronična obolenja, se pojavile nove težave, nove bolezni, da ne moremo nikakor priklicati zdravstvenih ustanov in zdravnikov. Da se počutimo bolj kot kadarkoli prej izgubljene, odmaknjene, osamljene, pozabljene, nepotrebna sitna nadloga ... In kako pridemo do rešitve? Z računalnikom vendar, ker ta reši vse in vsakogar. Tako pravijo. Samo mi ga nimamo in ga ne znamo uporabljati.

Poznavanje in uporaba raznih novih medijev za povezavo s svetom je vsekar rešitev. Mlajši upokojenci imajo brez problemov (eni bolj, drugi manj) pametne telefone, računalnike in razne njihove programe. Prijavljajo se na tečaje, da pridobijo tovrstna znanja. Problem pa predstavljajo tisti starejši, ki še lahko živijo sami, ne uporabljajo te tehnologije in se jim življenjski prostor iz dneva v dan manjša. Težko ga obvladajo, vzdržujejo in so čedalje bolj odvisni od pomoči svojcev.

Vlasta z Nežko

Marija, Stanka, Francka, Joško, Majda, Helena, Olga in Jože

Specifično je naše podeželsko področje. Potomci živijo in službujejo v drugem kraju in ne morejo veliko svojega časa posvetiti vrtu, ohišnici in hišicam svojcev. Prav tej skupini smo v zadnji Trobli namenili **upokojski SOS klic**.

Nismo pričakovali velikega odziva, ampak da ne bo nobenega, pa tudi ne. Prostovoljstva za pomoč na domu torej pri nas skoraj ni. Lahko pa si pomagamo s ponudbami raznih podjetij, ki jih najdemo na družbenih omrežjih. Cene storitev so na uro in so odvisne od naših potreb. Še vedno pa imamo možnost, da se prisilimo in se odločimo sami poskrbeti zase. To bo zelo dobro za pridobivanje fizične in tudi mentalne kondicije. Za veselje in druženje bomo poskrbeli mi takoj, ko se sprostijo ukrepi in pridemo v zeleno cono.

Še vedno velja, da je osebni stik najpomembnejši, tudi na razdalji dveh metrov in z masko. Zato lahko svoje težave, želje, potrebe, ideje zaupate svojim poverjenikom, referentom in vodjem raznih dejavnosti ali drugim sodelavcem upravnega odbora. Zelo dobro jih poznate, saj so ravno oni temelj komunikacije med nami. Zato smo slikovni dodatek tokrat namenili nekaterim od njih. Ne pozabimo se zahvaliti tudi vsem ostalim za njihovo dolgoletno dobrodelnost!

JAHAČI IZ JURŠINCEV V SLOVENSKIH GORICAH PREKO VELIKIH LAŠČ DO ANKARANA

Dragica Heric

Tudi letos so se kot že zadnjih več let na poti iz Jurovskega dola oziroma Juršincev (Slovenske gorice) do Ankara za kratek čas ustavili jahači tudi v Velikih Laščah. Za kratek čas so se ustavili pri Milanu Kaplanu v Velikih Laščah in pri Cirilu Žužku v Podkraju, ki je goste pogostil s kosilom in jih tako okrepil za nadaljevanje poti.

Stanko, Ana in Katja so se odločili, da bodo tudi letos jahali po poti od Štajerske do Primorske, kot je to pred desetimi leti začel danes žal že pokojni Damjan Kurnik, imenovan Tara. Tradicionalne jahalne poti se običajno udeležijo dva ali trije jahači; bilo jih je tudi že pet. Stanko iz Juršincev je letos na poti s svojim konjem že desetič, Katja petič, medtem ko je bila Ana tokrat prvič. Štajerski jahači si vsako leto v začetku maja, ko je čas za ježo tako za jahače kot tudi za konje najprimer-

nejši, vzamejo teden dni, od sobote do sobote, in prehajajo več kot 400 kilometrov dolgo pot po gozdovih, ob travnikih in drugih stranskih poteh do Primorske. Pot se konča v Ankaranu. Jahajo le podnevi; ponoči počivajo na že stalnih postojankah pri svojih prijateljih, ki so prav tako ljubitelji konj in športno rekreativnega jahanja. Kot pravi Stanko, jih vsi gostitelji prijazno sprejmejo in poskrbijo za njih in za njihove konje. Tudi tokrat so, kot že običajno, dve noči prespali na seniku, kar je bilo vsem trem tudi tokrat najlepše. Vsako leto se ustavijo tudi pri prijatelju Milanu v Velikih Laščah in tokrat še pri Cirilu Žužku, ki jih je pogostil z odličnim kosilom. Ko so se okrepili in so si za kratek čas odpočili tudi konji, so pot nadaljevali proti Blokam in v naslednjih dneh proti Ankaranu.

PREDMEJA, zakaj pa ne?

Andrej Krička, Kolesarsko društvo Velike Lašče

Nedeljsko jutro. Karlovica. Temperature niso primerne mesecu. A to ni pomembno. Eni bolj, drugi manj oblečeni. Devet članov kolesarskega društva Velike Lašče je pripravljenih za podvig dneva. Jože Škulj, Frenk Kutnar, Frenk Sekundar, Tone Perhaj, Jernej Škulj, Miha Sivec, Luka Možina, Simon Kokalj in Andrej Krička se odpravimo z mislijo, da ni nič predaleč, če je le vreme, družba in prelepa Slovenija.

Že drvimo proti Lužarju. Prelep klanec. Tolikokrat prevožen, a še vedno nudi prelepo kuliso. Ups. Smo že na vrhu. Gremo na juriš. Nova Vas, Bloška Polica, Bločice in smo že na poti do Cerknice skozi Grahovo in Martinjak. V Cerknici, mestu »ŠVERCERJEV SOLI«, kuhinjskih šefic »S SLIVNICE in največjega jezera v Sloveniji, odvržemo odvečna oblačila in že drvimo proti Postojni.

Postojno prepeljemo s pozdravi na cestnih znakih, na katerih je utripalo »POČASI, POČASI.« Že napadamo Razdrto po jamborni cesti, ki je bila povezava do Trsta za ladjedelnice. Pridemo do točke,

kjer se je naselje Razdrto leta 1200 omenjalo kot PREVAL. In res, prevalimo se v Vipavsko dolino.

Že drvimo proti Vipavi navzdol po stari cesti, ki še zmeraj trpi posledice dolgoletnih težkih transportnih tovornjakov, ki so sopihali in občasno tudi za večno odpihali na tem klancu.

Skozi Vipavo nas pot vodi proti Ajdovščini. Mesto, ki je logistično povezovalo IDRIJO in NOVO GORICO, RAZDRTO in PREDMEJO. Mesto, v katerem so Rimljani leta 270 našega štetja zgradili trdnjavo, ki je ščitila LOGISTIČNI CENTER s štirinajstimi obrambnimi stolpi. A ker se zgodovina piše s pomočjo najdišč in arheologije, jo je ATILA leta 451 porušil, da bi se o njej lahko kasneje pisalo.

Že sledimo tablam, ki nas usmerijo na cilj potepa – PREDMEJA.

Oči so uperjene proti obronkom Trnovskega gozda. Vzpon se prične. Nič kaj prijazen naklon ceste, ki nas bo peljala proti vrhu. Sonce je tudi na vrhuncu svoje moči, zato je gradient ceste še toliko težji. Je pa človeško telo nagrajeno

z vsakim pogledom proti Vipavski dolini. Prečudovita panorama. Med vzponom se sliši divjanje gorskih kolesarjev po gozdnih progah. Jadralna padala nam ponudijo malo sence, ko letijo nad nami.

PUF, PUF in že smo na vrhu po devetih kilometrih vzpona in premaganih 700 m nadmorske višine. PREDMEJA.

Vas je nastala pred dobrimi 400 leti. Kraj je dobil ime po razpršenosti naselij, ki segajo od pašnikov do gozdne MEJE. Zato Predmeja. Gora je visoka kraška planota Trnovskega gozda med Čavnom in Nanosom. Prebivalci so obrt reje živali zamenjali za lesno predelovalno obrt.

Planota je znana po tem da nima nobenega vira pitne vode. Po poskusih avstro-ogrske monarhije in Italijanov je Slovincem uspelo speljati vodo do naselij na planoti.

Malo se okrepčamo, odpočijemo in že drvimo po planoti proti Colu. Slovenska besede còl je MITNINA, CARINA. Beseda je prevzeta iz nemške besede Zoll, kar pomeni tudi »mesto, kjer so pobirali cestnino, mitnino«.

Jože Škulj: »**Andro, imam osem norcev. Bi še ti dopolnil to skupino?**«

Andro: »**Kam pa?**«

Jože Škulj: »**PREDMEJA.**«

Andro: »**Bil bi norec, če ne bi šel.**«

Že zavijemo v Podkraj, preko katerega nas cesta vodi proti Kalcam. To je naselje v občini Logatec. Cesta je prečudovita, le malo obremenjujoča. Po spustih sledijo kratki vložki vzponov, tako da je tempo moten. V Kalcah zavijemo proti Planini in iz omenjene se odpravimo do Unca.

Zopet malo pavze. Ohladitev, topli obrok. Nato pa preko Cerknice, Bloške Police, Nove Vasi vse do cilja na Karlovinci.

Po prevoženih 180 km in 2700 višinskih metrih cilj Karlovinci. Ljudje govorijo, da je tanka črta med normalnostjo in norostjo. Mislim, da je ta linija samo malo zamegljena. Da bi podoživel nekaj, kar ti je lahko ponujeno v tako prelepem dnevu in tako dobri družbi, mora biti ta črta prehodna. Ali pa se moraš sprehajati z ene strani na drugo. Odpraviti se do Predmeje, da občutiš, dojameš, doživiš Slovenijo in njeno pokrajino, je nekaj, kar ne moreš doživeti z gledanjem skozi okno avtomobila. Lažje bi bilo: »SEDI V AVTO, GREMO NA IZLET; BAJE JE FUL LEPO«.

Vendar to ni isto. Ne moreš začutiti vetra, ko ti zapihlja po prsih in požgečka po nosu, ko sonce pripeka. Nič ne more zamenjati vonja borovcev, ki ti nudijo zavetje, ko ga najbolj potrebuješ. Ko ušesa slišijo vsak gib v gozdu. Zato je ta meja zabrisana. Zato te taka norost ponese v svet normalnosti in ekstaze, ki ti jo ponudi pokrajina, narava in vse, kar sodi zraven.

Vredno je bilo.

KOLESARSKI KRONOMETER

Knej – Karlovica

Dolžina: 4,6 km / **skupni vzpon:** 40 m

20. junij 2021 ob 17. uri

Prijave od 15:30 ure na Karlovinci (bife Pri Janezu).

Tekmuje se v kategorijah:

- predšolski otroci
- učenke OŠ (1., 2., 3. triada)
- učenci OŠ (1., 2., 3. triada)
- dekleta do 35 let
- dekleta nad 35 let
- fantje do vključno 40 let
- fantje med 41 do vključno 60 let
- fantje nad 61 let

Po dirki bodo rezultati objavljeni na spletnem naslovu **kronometer.staric.net**.

Prireditve za razglasitev rezultatov ne bo. Tekmovanje bo organizirano samo za nekatégorizirane udeležence.

Med tekmo bo veljala popolna zapora ceste. Tekmuje se na lastno odgovornost. Uporaba čelade je obvezna.

Štartnina:

5 €; osnovnošolci zastonj.

Informacije:

Jože 031 361 564

Niko 041 251 503

SKAVTI ZBIRAMO STAR PAPIR!

Naše vsakodnevno življenje je povezano s papirjem. Obkrožajo nas zvezki, časopisi, reklame, revije, kartoni ... Večina papirja konča na smetišču, nekaj pa ga s pridnimi rokami predelamo v uporabne predmete. Zavedamo se, da ima lahko zavržen papir večjo vrednost kot samo to. Zato smo skavti v nedeljo 16. maja organizirali zbiranje starega papirja.

Skavti že kar nekaj let zbiramo star papir in si s tem zagotovimo nekaj sredstev za lažje delovanje, sovzgojo in izobraževanje naše mladine; spodbujamo in razvijamo čut za skupno dobro in sočloveka ter hkrati prispevamo k ozaveščanju o ravnanju z odpadki in kako pomemben del našega življenja je recikliranje. Z leti dokazujemo, da nas vodijo dobra volja in skupni cilji k soustvarjanju in oblikovanju pogojev za dobro počutje in kvalitetno delo vseh nas.

S pomočjo krajanov občine Velike Lašče in sosednjih občin smo skupno zbrali nekaj več kot 3 tone papirja, za kar se vam iskreno zahvaljujemo. Za lažjo predstavbo, koliko papirja je to, vam predstavljamo nekaj zanimivosti:

V enem letu proizvedejo po vsem svetu okoli 540 milijonov ton papirja. Kar 41 odstotkov svetovne papirne proizvodnje je namenjene za izdelavo embalaže. In ta embalaža nato predstavlja kar 1/3

vseh odpadkov, ki jih ustvarja naša družba. Sekamo torej drevesa, da ustvarimo embalažo, ki jo nato vržemo v smeti!

Recikliranje odpadnega papirja nam daje priložnost, da rešimo neznanske količine dreves. Na leto porabimo okoli 50 kilogramov papirja na prebivalca. Če bi po vsem svetu reciklirali le polovico razpoložljivega odpadnega papirja, bi se izognili sečnji približno 20 milijonov hektarjev gozdov na leto. Za eno tono papirja moramo posekati kar 17 malih ali dve veliki drevesi. Zato z zbiranjem in recikliranjem papirja ohranjamo naše gozdove, varčujemo z energijo in skrbimo za čisto okolje in zrak. Ko tako recikliramo eno tono starega časopisnega papirja, prihranimo okoli eno tono dreves. Razlika je tudi v nastanku časopisnega in pisarniškega papirja. Pri proizvodnji novega časopisnega papirja lahko tiskarji kot surovino uporabijo kar od 90 do 95 % recikliranega papirja. Pri izdelavi pisarniškega papirja ga lahko vključijo manj, okoli 60 do 70 odstotkov. Pri recikliranju ene tone veliko bolj kvalitetnega pisarniškega papirja tako prihranimo kar okoli dve toni dreves. Zdaj pa si predstavljajte še količino vode, ki je potrebna za produkcijo takšnega števila papirjev – samo teh A4 listov. Za en A4 list je potrebnih kar 5 litrov vode!

Drevesa so mnogo več kot material za papir. So pljuča našega planeta in vsega živega. Odkup papirja in reciklaža papirja tako neposredno rešuje drevesa. Če ste spregledali vabilo na zbiralno akcijo in se vam doma valja kup papirja, ki bi se ga želeli znebiti, lahko stopite v stik z nami preko e-pošte:

skavtiskocjanturjak1@gmail.com.

ALI SI VEDEL?

Da s 5 tisoč ton starega papirja lahko:

- prihranimo 30 GWh (zadošča za letno oskrbo 7.000 gospodinjstev z električno energijo),
- prihranimo 12 tisoč ton lesa,
- prihranimo 150 milijonov litrov vode,
- pridobimo 4 tisoč ton recikliranega papirja.

Čemaž

SPOMLADANSKA GOZDNA DOBROTA

Vljudni Ris

V teh dneh lahko po vlažnih gozdovih že opazimo njegove bele cvetove; vonj po česnu je mogoče prepoznati že kakšen mesec. Govorimo seveda o čemažu, katerega uporabnost je znana že nekaj časa; v zadnjem času je vse bolj popularen.

Čemaž (*Allium ursinum* L.) prepoznamo po dveh dolgopeceljatih sušičastih listih, ki poženeta iz čebulice. Kasneje zraste še cvetno steblo s snežno belimi cvetovi. Morda najbolj značilna prepoznavna lastnost je njegov vonj. Prav zaradi slednjega čemaž imenujemo tudi divji česen. Pri nabiranju lahko nevesčemu nabiralcu dela težavo podobnost rastline s šmarnico ali podleskom.

Slednja sta oba strupena. Poleg vonja je glavna razlika, po kateri lahko razločimo med rastlinami, rast listov. Pri čemažu ima namreč vsak list svoj pecelj. Šmarnica ima značilno spiralasto 'ovite' okoli peclja, jesenski podlessek pa ima na stebelu pritrjenih več listov.

Užitni so vsi deli čemaža. V prehrani ga lahko v zmernih količinah uporabljamo namesto česna, in sicer kot začimbo oz. dodatek k jedem. Prevelikih količin se izogibamo, saj lahko z njimi razdražimo prebavila. Poleg njegove vrednosti v kuhinji velja izpostaviti tudi njegove zdravilne učinke. Njegovo najbolj znano delovanje je čiščenje žil in ledvic. Tako pripomore k zniževanju povišanega krvnega tlaka in holesterola. Zaradi antioksidantov, ki jih vsebuje, deluje na žile tudi varovalno – pripomore k zaščiti pred aterosklerozo. Sveži listi so koristni tudi za čiščenje mehurja in ledvic ter povečano izločanje seča. Čemaž naj bi imel še vrsto drugih pozitivnih učinkov na naše telo.

SKUTNI NAMAZ s čemažem

Kislo smetano, skuto in olivno olje dobro pretlačimo in zmešamo.

Operemo limono ter jo prerežemo na pol.

Nato polovico limone ožamemo in sok

prijelimo pripravljeni mešanici. Po okusu solimo in popramo.

Liste čemaža dobro operemo in na drobno nasekljamo. Tri četrtine nasekljanega čemaža vmešamo v skuto.

Mešanico serviramo v posebno skodelico ter po vrhu potresemo s preostalim čemažem.

(recept prirejen po receptu iz okusno.si)

primoline

Lesno podjetje Primoline d.o.o. zaposli
delavca-operaterja za delo na cnc stroju.
Delovne izkušnje s cnc strojem so obvezne.

Več informacij dobite na številki
031 260 807.

Primoline d.o.o., Bruhanja vas 33, 1312 Videm - Dobrepolje

MALI OGLAS

Podarite sliko na lesu z imenom
in motivom patrona vašemu
najbližjemu ob rojstnem dnevu,
godu, krstu, obhajilu ali birmi.
Na voljo več kot 400 imen.

041 619 476

Interpelacije in konstruktivna nezaupnica ter še ustavna obtožba sredi epidemije

Alenka Jeraj

Opozicija uporablja vse instrumente, ki jih ima na voljo. Tako bomo po neuspeh interpelacijah in konstruktivni nezaupnici obravnavali še ustavno obtožbo predsednika Vlade Janeza Janše. Očitno se mu, da nismo pravočasno naročili cepiv ter odsotnost ukrepanja v času epidemije COVID-19, čeprav nekateri ocenjujejo, da je bilo ukrepov še preveč.

Nekaj zapletov je v DZ, ker so trije člani SMC zapustili SMC in svojo poslansko skupino. Ob tem je predsednik DZ Igor Zorčič pričakoval, da bo DZ vodil še naprej, a se s tem krši 20. člen Poslovnika DZ, ki določa, da ima opozicija enega podpredsednika. To je logično, saj bi bilo sicer delo DZ oteženo, zato takega primera, da bi DZ vodila opozicija, ni nikjer. Naslednji problem je, ker zaenkrat nepovezani poslanci niso člani odborov. 33. člen Poslovnika DZ namreč pravi: »Pri sestavi delovnih teles in določanju funkcij v njih lahko kolegij upošteva tudi poslansko skupino nepovezanih poslancev.« Kako se bo problem razrešil, bo znano v prihodnjih dneh.

Sprejeli smo tudi novelo Zakona o tujcih, ki zaostruje pogoje za bivanje pri nas. Šele po dveh letih je možna združitev družine, torej da za delavcem v Slovenijo pride družina. Prej je bilo to možno po enem letu. Zahteva se tudi znanje slovenskega jezika.

V prvem branju je bil sprejeta novela Zakona o vodah, ki je razburil okoljevarstvenike, češ da dopušča gradnjo na priobalnem pasu. Dejstvo je, da je to dovoljeno že sedaj, z novelo pa

se omejuje na družbene objekte, npr. igrišča, in prepoveduje stanovanjsko gradnjo za trg.

Spremenili smo tudi stanovanjski zakon. Novela omogoča zagotovitev zadostnega števila dostopnih najemnih stanovanj, ki bodo na voljo mladim družinam in starejšim.

Intenzivno se dela tudi na preverjanju koriščenja socialnih transferjev. Ugotavlja se namreč, da pogosto prihaja do zlorab, tako da socialno pomoč in druge transferje z različnimi manevri pridobijo tisti, ki do njih niso upravičeni.

V marcu smo bili poslanci in predstavniki Vlade RS cepljeni proti koronavirusu s cepivom AstraZeneca. Konec meseca maja bomo prejeli še drugi odmerek. Zaupam cepivu in vas vabim, da se tudi vi cepite, da skupaj zaustavimo epidemijo. Vsak čas bo cepiva toliko, da ga bomo lahko izbirali. Evropa in Slovenija sta v zaključku 3. vala epidemije in odločitev Vlade, da za 14 dni ustavi večino dejavnosti, je pripomogla, da smo na začetku le-tega preprečili eksponentno rast okuženih, kar se nam je zgodilo v 2. valu epidemije. Ravno zaradi hitrega ukrepanja se v zadnjih tednih številke izboljšujejo in če bomo še nekaj časa previdni in spoštovali ukrepe – svoje bo prineslo tudi cepljenje – se bo življenje morda počasi le vrnilo v stare tire. Tako, kot je bilo, sicer ne bo nikoli več. Upam, da smo se z epidemijo tudi česa naučili. Kot družba in tudi vsak posameznik.

Ostanite zdravi!

Zmagovalna fotografija

Andreja Vesel | foto: Jože Rupar

Na kočevski progi vsak dan Velike Lašče pozdravi nov sodobni vlak švicarski Stadler. Potovanje z njim je hitrejše, udobnejše. Predvsem pa vlak omogoča razkošno in brezskrbno potovanje s sodobnim informacijskim sistemom. Med drugim je povsem konkurenčen avtomobilu.

Po navdušenju Velikolaških vodnikov ob vzpostavitvi prometa na tej progi in dodatni promociji sodobnega vlaka v velikolaški deželi je nastala idilična zimska fotografija, katere avtor je Jože Rupar. Kot član v FB skupini Železniški navdušenci smo se prijavi na natečaj za najboljšo fotografijo. Ujet zimski utrinek na železniški postaji Velikih Lašč, v kateri je glavni "junak" prav novi sodobni vlak, je prejel največ všečkov in bil kot naslovna fotografija izbrana v skupini Železniški navdušenci.

V času od 1. junija do 31. junija se bo tako fotografija ponosno postavljala v medijih, kar je velik prispevek Velikolaških vodnikov k turistični promociji velikolaške destinacije.

Za lep nasmeh skrbimo že 25 let

bredent
medical

- Preventivni pregledi in posveti
- Konzervativa
- Protetika
- BREDED SKY implantati
- Nevidni ortodontski aparat **INVISALIGN**
- Ortopansko slikanje zob

Goran Petrovič dr. dent. med.
zasebna zobozdravstvena ordinacija | **25 let**

Adamičeva 30 | 1290 Grosuplje | T +386 1 787 34 13 | M +386 41 723 731

**Nova era,
nova doživetja.
Popolnoma novi Tucson.**

Četrta generacija popolnoma novega Tucsona začne svojo zgodbo na novo. Odmik od klasike je več kot očiten, saj s svojo drzno in sodobno podobo, izjemno ravno udobja, najnaprednejšimi sistemi za pomoč in varnost ter vrhunsko brezžično povezljivostjo zaznamuje nekaj popolnoma novega.

Poudarjene zunanje in globoke bočne linije mu dajejo svojevrsten značaj, ki ga dopolnjuje še notranjost. Ta z novim multifunkcijskim volanom, digitalnimi merilniki, LCD zaslonoma, digitaliziranimi in zelo odzivnimi stikali konzole ter udobjem izbranih materialov naredijo vožnjo za popoln užitek.

Povprečna poraba goriva: 5,2 – 7,8 l/100 km, emisije CO₂: 125 – 178 g/km. Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Kupci ste v raziskavi QUDAL (Quality MEDAL) terenskim in mestnim vozilom Hyundai podelili priznanje **Najvišja raven kakovosti na slovenskem trgu**. Vir: <http://qudal.com/SLOVENIA-621KD78> in <http://qudal.com/SLOVENIA-620XM14>. Izdajatelj si pridržuje pravico do tiskarskih napak. Slike so simbolične. Več informacij je na voljo pri pooblaščenih prodajalcih vozil Hyundai. Pogoji garancije in podatki o specifični porabi goriva in emisijah CO₂ so na voljo na www.hyundai.si.

Avtohiša Zalar d.o.o., Male Lašče 105, 1315 Velike Lašče

031 331 920, 01 7881 999, www.avtohisazalar.si, prodaja@avtohisazalar.si, FB, Instagram, Twitter

Tadeja Nemček Glass Art

Unikatni izdelki iz taljenega stekla.
Posebno lepa darila za različne priložnosti.
Zgodbe v steklu ustvarjam v svojem studiu
v Dvorski vasi pri Velikih Laščah.

Dvorska vas 49 | 031 881 341
1315 Velike Lašče | tadeja.nemcek@gmail.com
Slovenija | <https://tadejanemcek.wixsite.com/glassart>

microera

Microera Jože Šilc s.p.
Hrovača 14A (trgovski center SPAR Ribnica)
1310 Ribnica
☎ 01 8373 116
☎ 051 358 762
✉ info@microera.si
www.microera.si

UGODNI NAROČNIŠKI PAKETI TER AKUŠKI MOBILNI NA OBROKE!

Ugodni fiksni paketi NEO in mobilni paketi NAJ

DELOVNI ČAS:
PON - PET
8.30 h - 11.30 h
ter 14 h - 17 h
SOB
8.30 h - 11.30 h

TelekomSlovenije

PODGLASNI PRODAJALEC

Priba okna d.o.o. je zelo uspešno in rastoče podjetje, s svojo proizvodnjo in montažo pvc in alu stavbnega pohištva. Svojim strankam ponujamo celovite rešitve pri izbiri in vgradnji stavbnega pohištva. Zaradi povečanega obsega del potrebujemo nove sodelavce.

V podjetju Priba okna d.o.o.

ZAPOSLEMO

2 delavca za delo v proizvodnji stavbnega pohištva
2 delavca za montažo stavbnega pohištva na terenu

Pogoji:

- ♦ Srednja poklicna izobrazba smer mizarstvo, varilstvo, strojništvo, gradbeništvo ali druge ustrezne smeri
- ♦ Zaželeno so ročne spretnosti in natančnost
- ♦ Zaželeno izkušnje pri enakih ali podobnih delih

www.pribaokna.si / info: 01/510-55-30

Prijave z življenjepisom in CV-jem sprejemamo na : info@priba-okna.si ali po pošti na Priba okna d.o.o., Javorškova ulica 3, 1315 Velike Lašče

POROČNI VIDEO & FOTOGRAFIJA

☎ 040 69 12 12

✉ info@porocni-video.si

🌐 Poročni-video.si

fb.com/porocnivideo

UGODNI VIDEO&FOTO PAKETI

BREZPLAČNO PREDPOROČNO FOTOGRAFIRANJE!

Poročni-video.si

Rigler
AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO

T: 01 7807 065
M: 041 990 868
KOPOLJE 77
1312 DOBREPOLJE

- POPRAVILO IN CENITEV VOZIL ZA VSE SLOVENSKE ZAVAROVALNICE
- BREZPLAČNO NADOMESTNO VOZILO
- PRIPRAVA VOZILA NA TEHNIČNI PREGLED
- POLNJENJE IN POPRAVILO KLIMATSKIH NAPRAV
- SERVIS VOZIL VULKANIZERSTVO
- POPRAVILO VOZIL NA RAVNALNI MIZI
- IZPUŠNI SISTEMI
- AVTODIAGNOSTIKA
- AVTOVLEKA

POGODBENI SERVIS ZA ZAVAROVALNICO TRIGLAV IN TRIGLAV ASISTENCA

ŠVEDSKE TOPLOTNE ČRPALKE

NIBE

TOPLOTNA ČRPALKA

NIBE S1255

LOKALNO
PREZRAČEVANJE
NIBE
DVC 10

www.knut.si
080/71-72

MEGADOM

UREŠNIČI IDEJE CENEJE!

3 Megadomom do mega hiše!

Prelistaj
aktualni
LETAK!

MEGADOM RIBNICA, OB ŽELEZNICI 4, RIBNICA - tel: 01/835 1 640 - www.megadom.si - f

PETER HREN, S.P.

GRADEŽ 14, 1311 TURJAK

GSM: 031/356 668

TEL: 01/7881 366

STEKLARSTVO

- Brušenje stekla
- Fazetiranje stekla in ogledal
- Peskanje stekla
- Izdelava izolacijskega termopan stekla
- Kaljeno steklo
- Tuš kabine (po meri, s tesnili)
- Ogledala
- Izdelava taljenega stekla z vzorci (fusing tehnika)
- Montaža vsega navedenega
- Ostale steklarske storitve

NAGRADNA KRIŽANKA

SESTAVIL ANDREJ PRAZNIK	NESTOR	ZDRAV- STVENA USTA- NOVA	EMA PRODNIK	GLAVNO MESTO VELIKE BRITANJE	PISATE- LJICA PEROCI	SLOV. JEZIKO- SLOVEC (KAREL)	LITIJ	OTOŠKO OBMOČJE V TIHEM OCEANU	LESEN POKRIT HODNIK NA ALP. HIŠI
JAMO- SLOVEC									
NASELJE SZ. OD ŠO- ŠTANJA									
ALUMINIJ			PEVEC COLE IGRALEC GUINNESS				EMIL NAVINŠEK NADGLA- VIŠČE		
GLAVNO MESTO SAVDSKE ARABIJE					ABRAHA- MOV SIN V SVETEM PISMU				
OŠTRI DEL CEPINA					REKA V Z. EVROPI GRŠKA ČRKA				IZREDNA PRIVLAČ- NOST
GOVORICA MLADIH VODNO VOZILO						NIČES ZELIŠČE, ZELIKA			
				NAJVEČJA CELINA UMETN. SLOG					
TROBLA	NASELJE NA OTOKU UGLJANU	DELAVEC V LIVARNI	ANDREJ BAJUK	KRMILO V AVTU DOLŽIN- SKA MERA	POBIRA- LEC SMETI PRISPE- VEK				
NAVIDEZ- NO ZDRA- VILO					PLEMENIT, TEŽKO DOSEG- LJIV CILJ			SMIRKOV PAPIR	DELAVEC V PESKO- KOPU
LOVLJE- NJE RIB					VOLNENA ODEJA PISATELJ (IVAN)		VRSTA HRASTA	ZDRAVI- LIŠKO MESTO V BELGIJI	
ELDA VILER			KONJ IZ LIPICE NASILNA KRAJA					MELIŠČE ČISTINA V GOZDU	
RIMSKI CESAR					PISEC ESEJEV				
MAKE- DONSKI LJUDSKI PLES				PLIN V ZRAKU IVAN FRANKE	IZDELO- VAL. SIRA NIKI LAUDA				
TROBLA	GORSKI MASIV V BOL- GARIJI	ALKOHOL- NA PIJAČA KLOKO- TANJE			VAS JZ. OD RAŠICE DANI ALVES		ŠKOTSKI FILMSKI IGRALEC CONNERY		
RDEČI KRIŽ		FEVDAL- NA GOSPA TOMAŽ LORENZ					GLAVNO MESTO GANE		
REKA V ROMUNJI, PRITOK DONAVE			REKA V Z. NEMČIJI MOLČA- NJE						
PRAZGO- DOVINSKI NAGROB- NIK					UMETNI- ŠKA SLIKA GOLEGA TELESA	OTOK JUŽNO OD KRKA			
OLGA KORBUT			PRIDELO- VAL. OLJA KONRAD ADENAUER						
PLANOTA V JULIJ- SKIH ALPAH									
GRŠKI OTOK, ODI- SEJEVA DOMOVINA						TERBIJ			

GNEZDILNICE

Nadomeščajo naravna
drevesna dupla in nudijo
dom več rodovom ptic.

Info na
041 847 869
kmetija PETRIČ,
Škrlovača,
Velike Lašče

Nagrajenec iz Troble št. 2 je Stane Zupančič. Nagrado bo prejel po pošti. ČESTITAMO!

Rešitev samo nagradnega gesla z vašim polnim naslovom pošljite na naslov uredništva Troble, Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče ali ga oddajte v tajništvo občine oziroma pošljite rešitev na naslov trobila@velike-lasce.si. Rešitve sprejemamo do datuma uredniškega sestanka, 23. junija 2021. Izžrebanec nagradnega gesla bo prejel nagradni bon in bo objavljen v Trobli št. 4. Nagrado bo izžrebanec prejel po pošti.

Si kot sonce življenja sijal,
za vse svoje ljubezen razdal,
odslej boš kot zvezda svetleča,
naj ti v nebesih dana bo sreča!

— zahvala —

K nebeškemu očetu je po večno plačilo
odšel mož, oče, dedek in pradedek

IVAN JANEZ DOLŠINA

iz Velikih Lašč,
(1929-2021)

Iskrena hvala za vsa izrečena sožalja, za
darovane svete maše, cvetje in sveče.

Hvala Čebelarskemu društvu, da ste ga
spremljali na zadnji poti in hvala
vsem, ki ste kakorkoli pripomogli,
da nam je bilo slovo lažje ...

Bog vam povrni!

Vsi njegovi

Vsi, ki radi jih imamo,
nikdar ne umro,
le v nas se preselijo
in naprej, naprej živijo.
So in tu ostanejo.
J. M.

— zahvala —

Prezgodaj se je od nas poslovil
mož, oče, dedi in tast

MIHELIČ IVAN

iz Velikih Lašč,
(7. 7. 1942 – 23. 1. 2021)

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom,
sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno
sožalje, darovano cvetje, sveče in svete maše.

Hvala gospodu župniku Andreju Ojstrežu,
pevcem in pogrebniemu zavodu Zakrajšek za
izvedbo pogrebne slovesnosti.

Vsi njegovi

Pomlad bo
na tvoj vrt prišla
in čakala, da prideš ti.
Sedla bo na rožna tla
in jokala, ker tebe več ni.
(Simon Gregorčič)

— zahvala —

Ob izgubi naše predrage žene,
mami, tašče, babi, sestre, tete

BOJANE HITI,

roj. Gričar

(15. 08. 1953 – 31. 03. 2021),

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom,
znancem, prijateljem in sosedom za izrečeno
sožalje, podarjene sveče in cvetje. Za lepo opravljen
govor se zahvaljujemo Tatjani Janko, za
organizacijo pogreba pogrebni službi Zakrajšek,
pevcem za lepo odpete pesmi in trobentaču.
Zahvala gre tudi zaposlenim na oddelku za
pulmologijo v Kliničnem centru Ljubljana.

Žalujejo vsi njeni

KOLEDAR PRIREDITEV

JUNIJ/JULIJ 2021

VELIKOLAŠKA
dežela slikovitih zgodb

OD SOBOTE 5. JUNIJA,
DO NEDELJE 13. JUNIJA
OBČINSKI PRAZNIK
podrobnejši program na str. 36
(Občina Velike Lašče)

PETEK, 4. JUNIJ,
ob 20. uri
Levstikov dom
**GLEDAlišKA IGRA
DUŠAN**
Vstopnice (8 €) uro
pred predstavo.
(Dramšpil)

**POLETNA
MUZEJSKA
NOČ**

SOBOTA, 19. JUNIJ,
od 18. do 23. ure,
Trubarjeva domačija, Rašica
**POLETNA
MUZEJSKA NOČ**
(Občina Velike Lašče –
Trubarjeva domačija)

NEDELJA, 20. JUNIJ,
od 10. do 17. ure
Trubarjeva domačija, Rašica
**PRIČETEK
KNJIŽNICE POD
KROŠNJAMI**
(Občina Velike Lašče –
Trubarjeva domačija in
Zavod Divja misel)

NEDELJA, 20. JUNIJ,
ob 17. uri
Knej – Karlovica
**KOLESARSKI
KRONOMETER**
(TVD Partizan Velike Lašče)

SREDA, 23. JUNIJ,
ob 21. uri
Rob
KRESNI VEČER
(KUD Rob)

SOBOTA, 26. JUNIJ,
ob 20. uri
Gradež
VEČER NA VASI
(Društvo za ohranjanje dediščine)

SOBOTA, 26. JUNIJ
Trubarjeva domačija, Rašica
**GLASBENI
FESTIVAL**
**PETI INU
OBSTATI**
(KUD Strela)

NEDELJA, 27. JUNIJ
Turjak
**35. TRADICIONALNI
POHOD PO
TURJAŠKI
TURISTIČNI POTI**
(TD Turjak)

SOBOTA, 3. JULIJ,
ob 20. uri
Dvorska vas
**GASILSKA
VESELICA**

(PGD Dvorska vas – Mala Slevica)

Zaradi negotove situacije v zvezi s koronavirusom lahko pride do odpovedi posameznih dogodkov in programov. Spremljajte aktualne informacije na spletni strani Občine Velike Lašče – **KOLEDAR DOGODKOV** in na [f Občina Velike Lašče](#).

